

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Skivebogen

Historisk Aarbog for Skive og Omegn

En fremmed Rytter spørger om Vej hos Folkene i Glattrup Hedegaard ved Skive. En bereden Handelsrejsende, saakaldt Probenreuter eller Prøverytter med Vareprøver. Gaarden var indtil henved 1840 Fæstegaard under Krabesholm. Beboet i 1860erne af Gaardmand Anders Andersen Hougaard med Hustru Gertrud f. Lund. Gaarden nedrevet først i 1870erne. (Efter Maleri af Skive-Maleren Hans Smidth) Udstilliet 1877. (Tilhører Statens Museum for Kunst).

SIDSTE AARS LOKALLITTERATUR

- an-: En travl pensionist i Vinderup, Overlærer A. C. Nielsen, Vinderup om Barndommen paa Fur. Skive Folkeblad 24/12 1970.
- Adolf Andersen: Jenlefesten – den smukkeste fest. Skive Dagblad 23/6 1969.
- Johannes Bang: Aarsberetning for Historisk Samfund for Skive og Omegn 1969-70. Skivebogen 1970, S. 122-124. Skive Folkeblads Bogtrykkeri.
- Johannes Bang: Jens Chr. Krogh (forhv. Førstelærer), Nekrolog. Skivebogen 1970 S. 119-121. Skive Folkeblads Bogtrykkeri.
- Knud Bavnsgråd: Der er så grønt i klosterets have. (Jyllandsposten 19/6 1971.)
- Vilh. P. Beck: Spillemand – Musiker. Hvad du vil – i Salling. Skivebogen 1970, S. 23-50. Skive Folkeblads Bogtrykkeri.
- Findes (Niels) Bugges pengeskab under en gaard i Spøttrup? (Om foredrag af oberst N. S. Lunn). Skive Folkeblad 17/5 1971.
- Lis Færch: Numismatiker – Hvad er det? (Om Mønter). (Skive Folkeblad 20/3 1971.)
- Lis Færch: Paa cykel gennem Fjends. (Skive Folkeblad 20/3 1971.)
- Karen Strøm Hansen: Erhvervsundersøgelsen. Planlægning af bykernen i Skive er en nødvendighed. Skive Folkeblad 9/9 1970.
- Karen Strøm Hansen: Samme Slægt i 60 aar paa Landmanden. (Landmandshotellet i Skive) Skive Folkeblad 24/12 1970.
- P. K. Hofmansen: Estvadgaard og Flyndersø Mølle (II Del), Skivebogen 1970. S. 65-118. Skive Folkeblads Bogtrykkeri.
- Kai Hartmeyer: Ikke første gang, der er Militær i Skive. Skive Dagblad 23/6 1969.
- Kai Hartmeyer: Skive By for 50 Aar siden. Skive Dagblad 23/6 1969.
- Ove Jakobsen: Jen af dem jennest fiskere i Hjarbæk. Skive Folkeblad 30/1 1971.
- ken: Blid og smilende – vild og betagende – saadan er Fur. Skive Folkeblad 26/6 1969.
- Svend Mortensen: Aarsberetning for Skive byhistoriske Arkiv 1969-70. Skivebogen 1970 S. 125-129. Skive Folkeblads Bogtrykkeri.
- ove: Jul i Skive – en afsluttet epoke i Skives historie. Skive Folkeblad 2/1 1971.
- H. O. Strandgaard: Oldgranskeren lærer H. C. Strandgaard i Selde og hans arkæologiske undersøgelser. Skivebogen 1970, S. 51-64. Skive Folkeblads Bogtrykkeri.
- Otto L. Sørensen: Arkæologiske Samlere paa Skiveegnen. Skivebogen 1970, S. 5-22. Skive Folkeblads Bogtrykkeri.
- Øget forstaaelse for lokalhistorie. (Om baandoptagelse og samtaler med forhv. borgmester Woldhardt Madsen og typograf Chr. Mortensen) Skive Folkeblad 3/4 1971.

SKIVEBOGEN 1971

SKIVEBOGEN

HISTORISK AARBOG FOR SKIVE
OG OMEGN

62. bind 1971

I KOMMISSION HOS JUNGS EFTF. — SKIVE

Udgivet af
Historisk Samfund for Skive og Omegn

I Redaktionen:

Litterat *Otto L. Sørensen*, Skive
(Kasserer)

Pastor *Johannes Bang*, Skive
(Formand)

Byarkivar *Svend Mortensen*, Skive
(Sekretær)

Jens Glob den Haarde og Ove Hase til Vellumgaard

De sammensvorne i Drabet paa den Børglum Bisp
Juleaften 1260 i Hvidbjerg Kirke paa Thyholm.

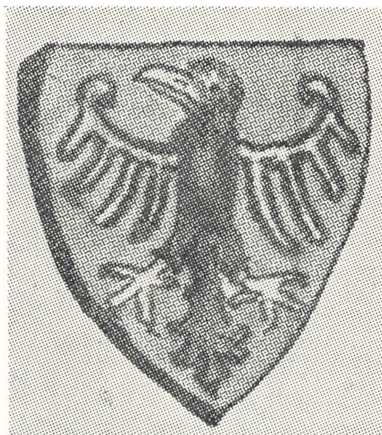
Af Otto L. Sørensen

Oppe i Thy levede for henved 700 Aar siden en mægtig Riddersmand ved navn *Poul Glob*. Hans Slægt var gammel der i Landet, og om sine Forfædre paastod han, at de havde behersket det som Konger, dengang Danernes Land endnu ikke udgjorde eet Rige, men bestod af en Mængde større og mindre Kongedømmer.

Omtrent midt i nævnte Omraade havde de deres Borg (antagelig en Bjælkeborg i Sjørring), og den ejede han selv endnu, hvortil laa hans store Besiddelser over hele Thy, dels hele Bønderbyer, dels enkelte Gaarde, dels store uopdyrkede Almindinger, og dette giver Sagnet, der her berettes om ham, en stor Sandsynlighed: thi kun fra mægtige Forfædre kunne han have arvet saa meget Gods.

*Poul Glob*s navn var derfor højt anset i Landsdelen Thy, hvormed Kongen havde forlenet ham, og meget støttedes hans Magt ved, at hans yngre Broder *Oluf Glob* i Aaret 1252 var blevet viet til Biskop i Børglum af Ærkebiskoppen *Jakob Erlandsen*, og saaledes raadede for hele Vendelbo Stift, hvortil Thy hørte den Gang ligesom senere, men det skete rigtignok imod Pavens Vilje, da *Oluf Glob* var berygtet for sin Slethed.

De to Brødres Magt i denne Egn ville have gjort selve Landets Konge betænkelig ved at optræde med fjendtligt Sind imod dem; men heldigvis var en saadan Handling

Globernes Vaaben med Ørnen.

ikke nødvendig; thi *Poul Glob* var en god og trofast Under-
saat, som forvaltede sit Len til Kongens Tarv og Tilfreds-
hed og aldrig lod vente paa sig med Afgifter eller væb-
nede Svende, naar Leding udbødes over Riget, ligesom
hans Sværd var velkendt blandt Danmarks Fjender.

Bispen var nok en herskesyg og træsk Mand, der senere kunne have forvoldt Drotten Bekymringer; men han havde nu, fra Barnsben af, en saa stor Agtelse for sin Bror, at han ikke vovede sig til nogen saadan Gerning imod Kongen og Kronen, hvilket han vel vidste, at denne ville modsætte sig, og trods sin store Magt bøjede han sig for Ridderens overlegne Viljekraft. Ellers holdt han med Ærkebispen i dennes Strid mod Kongen, dog ikke aabent, saa længe Broderen levede, hvorimod Folk, som kendte ham, nok maatte indse, at Bispen ville kaste Masken, om Broderen skulle borttrives ved Døden.

Poul Glob havde blot een eneste Søn, *Jens Glob*, Arving til hans gamle Navn, men han var alt som Dreng sendt til fremmede Lande. Ved Kejserens Hof havde han lært

Hoffærd og Krig og havde der fortjent sine Sporer i hæderlig Kamp og Orlog; men i lang Tid havde hans Får ikke hørt noget fra ham, saa at han meget frygtede for hans Død.

Moderen ville slet ikke give en saadan Tanke Rum og forsikrede altid, at hendes Søn levede og ville komme hjem med Hæder og Ære, naar man mindst ventede ham.

Foruden denne Søn havde Ægtefolkene en Datter, Jomfru *Inger*, der blev gift med en anset Mand sønden for Limfjorden, *Ove Hase* til Vellumgaard i Salling (hvis Voldsted man endnu kan skimte paa Marken som en lav, firkantet Højning).

En tapper Kvinde

Poul Glob døde, og Borgfruen overtog Styrelsen af hans store Gods i Sønnens Fraværelse, for før han kom hjem, ville hun ikke holde Skifte. Lenet besatte Kongen derimod med en anden, da det ikke kunne overdrages til en Kvinde, og hendes Svoger Bispen satte ligeledes en anden Lensmand paa sit Slot Irup, som Broderen havde haft til Len af Bispestolen.

Bispens Ærgærrighed lod ham imidlertid nu efter Broderens Død og under de Uroligheder og Borgerkrige (opstaaede ved Ærkebispens Fængsling og Kong Kristoffers Mord i Aaret 1259), stile sine Fordringer højt.

Alt Broderens Gods tænkte han paa at bemægtige sig, thi Brodersønnens Hjemkomst frygtede han ikke, ham ansaa han forlængst som død, saa han kunne ikke vente sig stor Modstand af de to Kvinder.

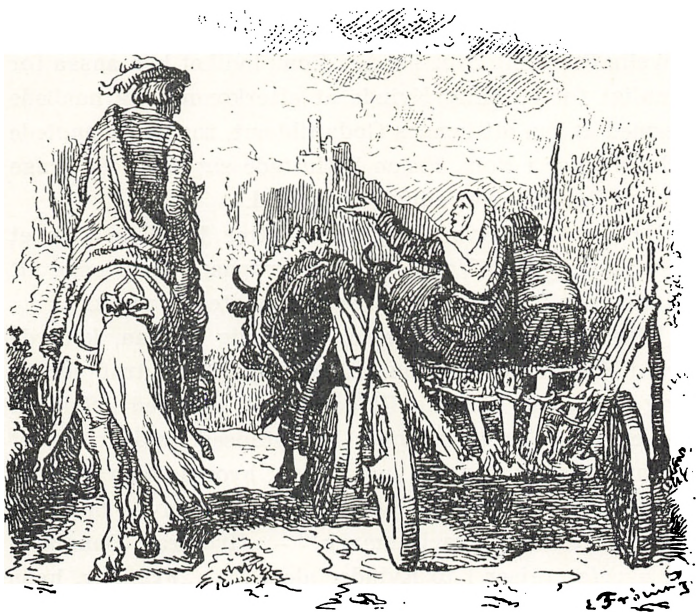
Ove Hase burde jo vist nok have paataalt Sagen og forsvaret sin Svogers og sit eget Gods; men han boede Syd for Limfjorden i Salling – et helt andet Land; havde ellers ingen Slægtninge i Thy og var desuden af en svag Karakter, skønt han havde nok Mod til at kæmpe mod Fjender i aaben Mark. Mod den træske Bisp og Kirkens

Bandstraale, hvormed denne truede, var han magtesløs, det vidste Bispen vel. Han begyndte derfor at gøre Fordring paa Familiens gamle Jordegods, hvilken han efter tysk Ret paastod burde tilfalde ham som den eneste levende Mand af Familien *Glob*, for om sin Brodersøns Død, sagde han sig at have vis Underretning, og Kvindernes Arveret til Jordegods efter dansk Skik, saavel som Moderens Ret til at hensidde i uskiftet Bo sin Livstid efter Mandens Testamente, ville han ikke anerkende; forfulgte hende med Proces til Herredsting og Landsting, men tabte overalt, hvorefter han stævnedes Sagen ind for Bygdeting og Biskopsret, lyste Band over alle dem, som ville forsvare hende, lod hende dømme ved denne Ret, til hvilken han selv valgte Dommere, og spottede hendes Stævning for Herredag og Kongens Ret, imod hvilke han henskød sig under Paven i Rom.

Alt vaklede

Det var en farlig Tid for den svage, mens Danmarks Konge var en Dreng, paa hvis Hoved Kronen vaklede stærkt, og som ogsaa snart efter blev fangen af sin oprørske Vasal, Hertugen af Slesvig. Enhver gjorde i hin Tid saa omtrent, hvad han ville, og der var ingen Ret at vente sig for en svag Kvinde, – alle hendes Venner og Tjenere veg tilbage for Bandstraalen, ingen vovede at stille sig ved hendes Side, saa at hun slet ikke kunne haabe paa Hjælp fra andre end Gud i Himlen.

Alligevel opgav den raske Frue ikke sin Modstand imod Svogerens uretfærdige Fordringer, nægtede bestemt at give efter og fandt sig med Taalmodighed i den Bandstraale, den mægtige Kirkefyrste slyngede ud over hendes Hoved. Hendes forrige Venner og Folk veg forfærdet bort fra den til Djævelen overgivne Kvinde, som de ikke turde vove at yde Landgilde, Ægt og Pligtarbejde – ja, end ikke at række en Drik Vand eller bringe et Brød. Blot en gam-

Et overraskende Møde paa en Landevej i Frankland (Bayern) midt i 1200 Aarene. Jens Glob den Haarde træffer sin Mor, der er fordrevet fra Gaard og Gods i Thy, med Oksespand for Vognen og sin gamle, trofaste Pige paa Vej til Rom for at klage sin Nød for Paven. (Efter Tegning af Lorentz Frølich til H. C. Andersen: „Bispen paa Børglum og hans Frænde“).

mel Pige, som havde plejet Fruen i hendes Barndom, holdt trofast ud, og de to arme kørte selv deres Plov, saaede og høstede deres Korn, maledede det til Mel, bagte det til Brød, – kort sagt: udførte alle de Ting, som var nødvendige til at friste Livet med. End ikke for Penge var det muligt at skaffe nogen Ting tilveje, da enhver skyede dem som spedalske og pestbefængte, – en forfærdelig Virkning havde udstødelsen af den kristelige Menighed, og det uagtet det var vitterligt, at Bispen havde blodig Uret.

Der henrandt Uger og Maaneder, men hun tabte ligesaa

lidt Taalmodigheden som sin Tillid til Gud og sin Søn, om hvis Liv hun aldrig tvivlede. Da erhvervede Bispen en pavelig Stævning over hende i Rom, hvilket han ansaa for umuligt for en enlig Kvinde at efterkomme, og haabede dermed at faa alt hendes Gods tildømt, for han manglede ikke Venner i Rom. Fruen besluttede sig da til at drage ned til Paven for at adlyde hans Bud.

De to svage Kvinder spændte efter Landets Skik et Par Stude for en Vogn og kørte sydpaa, overladende alt til Himlens Styrelse, og deres Tro svigtede dem ikke.

Efter mange Ugers Rejse, bestandig sydpaa, kom de ned i Frankland, som nu kaldes Bayern, og traf der en Dag en køn og statelig Riddersmand, som red i Spidsen for en Skare raske Svende; han studsede ved at se det uvante Køretøj, red hen og spurgte, hvor de kom fra – et Spørgsmaal, de mange Hundrede Gange havde besvaret før paa Rejsen. „Fra Danmark!“ – „Hvorfra i Danmark, og hvorfor rejser I to Kvinder alene?“ – „Fra Thy, hvor onde Mennesker har fordrevet os med Vold og Magt. Vi drager til Paven i Rom.“ – Har I da ingen, som kunne bringe Jer Hjælp og Bistand?“ – „Jo, vel har jeg en Søn, der som Purk drog til fremmede Lande; han er paa Jeres Alder og hedder *Jens Glob*; har I ikke hørt noget om ham?“ – „Jeg er din Søn, kære Mor, og jeg skal ikke lade dig mangle Hjælp og Bistand, nu jeg saa lykkeligt har truffet paa Dig. Vil Gud, skal Du faa alt Dit Gods tilbage og herefter leve i Fred og Ro, eller ogsaa skal man komme til at spørge den Hævn, en Søn har taget over de Uslinger, som bragte hans Mor til en saa fortvivlet Rejse!“

De drog nu til Rom, hvor Paven løste hende af Band og Interdikt; derefter drog de hjem, men i et andet Optog, end Fruen drog ud med. Helt forgyldt var hendes Karm, mange Piger og Jomfruer gik hende til Haande, og intet sparede Sønnen for at vise sin Kærlighed og Ærefrygt for sin Mor.

Gammelt Billede, der skal forevise de to Svogre Jens Glob den Haarde og Ove Hase til Vellumgaard i Salling, staaende i Hvidbjerg Kirke, hvor Biskop Oluf Glob ligger dræbt opad Alteret, og Kirkens Kor er fyldt med Ligene af Bispens Svende, efter Midnatsmessen Juleaften 1260.

Da han kom til Thy, tog han alle Familiens Godser i Besiddelse og forlangte nu, at Farbroderen efter Pavens Befaling skulle løse hans Mor ud af Kirkens Band og erstatte hende al den Skade, han havde forvoldt hende, for saa vidt saadant kunne erstattes med Penge og Gods.

Bispen nægtede begge Dele, nægtede at møde for Her-

redsting, Landsting og Kongens Rettergang og skød sig bestandigen ind under Paven i Rom – men Paven var for langt borte, og *Jens Glob* kunne ingen Ret erholde over den mægtige Forbryder, og Moderen, som var bleven løst af Paven, forblev alligevel her i Danmark i Kirkens Band. Ja, Bispen lyste endog over Ridderen selv som den, der havde vildledt den hellige Fader ved opdigtede Fortællinger, forfulgte den hellige Kirke og dens Tjenere, søgte at aftvinge Bispen Penge og Gods, samt desuden i sit Hus optog to i mange Aar bandlyste, ubodfærdige Kvinder. Belials Døtre, hjemfaldne til den evige Fordømmelse, dersom de ikke omvendte sig og gjorde Bod.

Da tabte *Jens Glob* Taalmodigheden og raabte: „Er her da ingen Ret paa Jorden, saa skal jeg vide at skaffe mig selv den; men *Gud* være den Skurk naadig, som nøder mig til at gribe til de yderste Midler imod en Kirkefyrste og viet Biskop; hans Blod og Helligdomsbesmittelse skal komme over hans eget Hoved!“

Drabet i Hvidbjerg Kirke

Den Landtunge, som bærer Navnet Thyholm, ender i en høj Klint der ikke er fuldt en kvart Mil fra Pine-Odden paa Limfjordens Sydside. Her paa Thyholm ligger Hvidbjerg Kirke, hvor Bispen skulle holde Visitats Juleaften i Aaret 1260 og her besluttede *Jens Glob* at træffe ham. Sin Svoger, *Ove Hase* i Salling, skikkede han Bud, at han skulle møde ham ved samme Kirke Julenat med al sin Magt, og at han derved kunne aftvætte den Skam at have ladt sin Mor i Stikken under de skammelige Forfølgelser, for hvilke hun havde været udsat, og hvilke nu skulle hævnes.

Han var ikke synderlig vel stemt imod sin Svoger, som man vel kan tænke, og denne som i høj Grad angrede sin tidligere Svaghed, besluttede at møde; der maatte saa komme efter, hvad der ville.

Oddesund ligger ellers saa mildt og smilende; det blanke Vand overalt omgivet af høje, tungede og bugtede Kyster, paa hvilke hvide Kirker og talrige Gaarde og Huse møder Øjet; men nu havde det iført sig en hel anden Skikkelse, og dengang *Ove Hase* kom ned til Oddesund med sine ti Karle og tre Drengene, var det, som hele Naturen rasede i Vrede over den Daad, der skulle øves; Stormen hvinede, Bølgerne larmede, brød mod Kysten og sendte deres hvide Skum helt op til Klintens Top. Færgemanden nægtede at sætte nogen over. „Det er da et Guds Vejr, saa ingen Baad eller Færge kan holde Søen, det er utænkeligt“. *Ove Hase* strøg en stor Guldring af Armen. „Den er Din, naar Du prøver derpaa“. – „Ikke for hele Vellumgaard ville jeg vove det Spil i saadan Nat, det er at friste Skæbnen.“

Vi følger dig, Husbond

Hase vendte sig til sine folk. „Jeg takker Jer for Troskab og Tjeneste, I har bevist mig og skænker enhver den Hest han rider, den Rustning, han bær'. Paa den Vej, jeg nu vil fare, kan jeg ikke byde, at nogen skal følge mig, for den gaar gennem Oddesund, jeg skal til Hvidbjerg Kirke i Nat eller derover lade mit Liv. Være derfor *Gud* befalet, mine trofaste Mænd. Herren være med Jer paa alle Jeres Veje“ – „Vi følger alle Husbond,“ raabte de „ingen bliver her tilbage, hvordan det saa gaar“ – „Saa tager jeg Jer da paa ny i Tjeneste til dette Togt, og Herren være os naadig!“ – Han satte ud i den oprørte Sø, de andre fulgte, og efter en frygtelig Kamp fik hans Hingst Fodfæste paa den nordre Bred; men ham fulgte kun to af Drengene, de andre havde Strømmen taget med sig, opslugt af Bølgerne. Uden Tøven red han videre, to stive Mil indtil Maalet.

Svogeren stod udenfor Kirkedøren, støttende sig til sit Sværd. „Velkommen hid, Svoger det glæder mig at Du

ikke har ladet Svogerspydet ringe i Hæftet“. „Jeg er reden Dig denne Rejse til Vilje og har derfor mistet godt ti gode Svende med Gangere og Harnisk, ogsaa selv nær sat Livet til; men hvor er Bispen?“ – „Med ham har jeg forligt mig!“ Da bruste Vreden frem hos den ellers saa godmodige Mand.

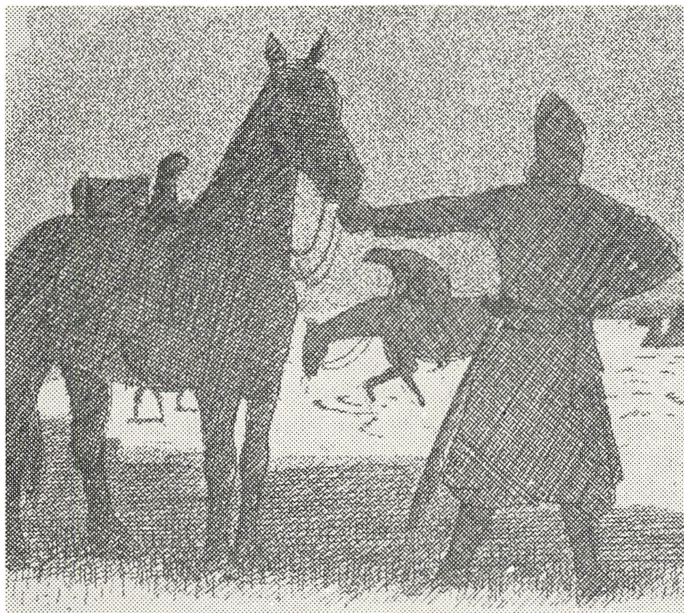
„Har Du forligt dig med Bispen, da skal hverken Du eller han komme fra denne Kirke med Livet!“ I det samme huggede han til saa Plankerne splintredes i Kirkens Dør. „Vær kun rolig, Bror, Bispen er besørget, kom, her skal Du se ham“. Han førte ham op til Alteret. Der laa Biskoppen i sit fulde Ornat med kløvet Hoved, Ansigtet og Kappen overstrømmet med Blod, Bispestaven overhugget ved hans Side, som om han havde villet værges sig med den mod det dræbende Hug. Liget laa lænet op mod Alteret; foran ham laa tredive Svende, alle ynkelig myrdede, og Blodet dækkede hele Korets Gulv.

Ove Hase styrtede, forfærdet over det rædsomme Syn, ud igen. Hvidbjerg Kirke stod i hele 7 Aar derefter i Band, *Jens Glob* og alle hans Folk i lige Maade; men paa samme Tid stod Kongen og hele Landet i Band, og ingen brød sig derom. Gudstjenesten holdtes imens i smaa Kapper, for Kirkerne maatte ikke betrædes. Først efter de 7 Aars Forløb løstes Landet af Bandsættelsen, og kun efter 7 Aars Forløb forsonede *Jens Glob* den vrede Pave ved Hjælp af rige Gaver.

Den frygtelige Hævner levede endnu i mange Aar derefter, æret og anset, i Besiddelse af hele Thy, dels til Eje, dels som Len af Kronen; men det gejstlige Gods fik han ikke til Len, saaledes som hans Far, og deri kunne ingen fortænke den nye Biskop i Børglum.

Tilnavnet *den Haarde* fik han efter denne grusomme Gerning, og endnu 300 Aar efter levede *Jens Glob*s mandlige Afkom i Landet og blev store Mænd. Nu er Slægten uddød, men paa Mødrene Side nedstammer flere Familier

Ove Hase naede over Oddesund, men de fleste af hans Følgesvende blev derude i den stride Strøm.

fra ham, og mere end een fredelig og rolig Mand har den haarde *Jens Glob*s Blod i sine Aarer.

Ved Historisk Samfunds Rundkørsel fra Skive nordenfjords paa Udflugten i 1967 gæstedes blandt de seværdige Lokalteter ogsaa den omtalte sagnomspundne Hvidbjerg Kirke paa Thyholm, hvor efter foranstaaende Sagn, den Børglumbisp *Oluf Glob*, dræbtes foran Alteret for henved 700 Aar siden, og hvor Banemanden var hans formodede Brodersøn *Jens Glob*, kaldet *den Haarde*. Ugerningen skete som berettet Juleaften, den Stund Bispen bivaanede Midnatsmessen under en Visitatsrejse.

Omend Sagnet besidder den Sjældenhed at kunne lade sig tidsfæste til Aaret 1260, undrer man sig alligevel over

dets Udførlighed, og betvivler samtidig dets Paalidelighed, idet man maa forvente, at det til en Begyndelse, først længe gik fra Mand til Mand, og saavidt man kan slutte, først er ført i Fjerpennen henved 350 Aar efter Drabet.

Man kan finde det bragt frem i *Wimmers* danske Læsebog, foruden i mangfoldige Artikler samt taget under Behandling af Digteren *H. C. Andersen* efter hans bekendte Jyllandsrejse i Fortællingen om Bispen paa Børglum og hans Frænde. Nu findes det i Arkivet paa Dansk Folkemindesamling i Det kongelige Bibliotek og begynder med Drabsmandens Far, *Poul Glob*. Gaar man Sagnet noget nærmere paa Klingen, melder sig straks adskillige Problemer. Om et af disse udsiger Adelskalenderen, at den fra Kong *Abels* Regeringstid 1250 kendte Børglumbisp hed *ELEV*, hvem man ikke magter at knytte til nogen af de Slægter, der kendes under Navnet *Glob*. Maaske har vi her et Overgangsfænomen, for selv om den dræbte *Oluf Glob* stadig er ukendt, historisk set, er Sagnet altsaa vidende om, at han tiltraadet Embedet i 1252, saa det kan maaske nok have Ret. Ydermere betvivler visse Kirkehistorikere, at Drabet fandt Sted paa en Juleaften, fordi Visitatsrejser gerne foretoges sidst i August, naar Vejrforholdene var dertil.

Globernes Slægtsborg ser ud til at have være Sjørring (nu det kendte Voldsted Sjørring Volde), thi den tidligere kongelige Krongaard „Syorænde“ solgtes i 1365 af *Poul, Niels, Jens, Anders, Laurens* og *Peder Glob*s til *Valdemar Atterdag*, og kaldes da „Sjørendh“. Og naar man undersøger Drabsmanden *Jens Glob*s Forhold til Svogeren *Ove Hase* fra Salling, som sagt gift med Søsteren *Inger Poulsdatter Glob*, ser man, at denne *Ove Hase* ikke kendes i Stamtavlerne, men kun fra Sagnet.

Derimod møder man henved 100 Aar senere en Mand af samme Navn, og derfor maa tilhøre et senere Slægtsled. Denne *Ove Hase* ses i 1320 at have ejet Gaarden

Niels Glob, Biskop i Viborg, 1478, Rigsraad, og Kong Hans's Lensmand paa Skivehus 1481. Død i Aalborg 1498. (Oliemaleri af Tandlæge Sigfred Lauritzen, Skive, efter Gravoverligger i Viborg Domkirke.)

Gaasetofte paa Sjælland, og nævnes foruden til Vellumgaard i Salling. Han maa være født omkring 1288, var i live i 1327, men dræbt 1340 i Randers af *Niels Ebbesens* Parti ved Randers Bro, hvorfor han kan antages at have hørt til *Den kullede Greves* Tilhængere. Hans Datter, der skrev sig til Gaasetofte, men hvis Fornavn er ukendt, var gift med en Broder til den omtalte kendte Væbner *Niels Ebbesen*. Samme Broder, hvis Fornavn ogsaa er ukendt, maa være født omkring 1322, og faldt 2/11 1340 i det blodige Slag foran Skanderborg Slot mod Grev *Gerts* Sønners Landsknægte.

Paa Marken ned mod Vellum Aa, ser man den Dag i Dag Vellumgaard's middelalderlige Voldsted, der ogsaa maa have været her i *Ove Hases* Tid, nu blot en lav, overpløjet, firkantet Højning, der 1545 blev sløjftet ved Vellumsgaards Nedlæggelse da den gled ind under Kjærgaardsholm, hvor det forblev gennem 250 Aar, indtil Kjærgaardsholm i 1807 leverede det tilbage fra *Mads Revsgaard*, der en kort Tid besad denne Gaard. Men Omraadet hvorpaa Voldstedet ligger hører nu til Nyholm, ifølge Oplysning fra Proprietær Sv. Aa. Lund paa Vellumgaard.

Endvidere er der at tilføje, at Koret i Hvidbjerg Kirke maa antages at være forandret, da der bag Alteret findes et gammelt Stenalterbord samt, at Overleveringen om det levende begravet Barn, under Bandsættelsen, maa anses for at være en Krønike.

Bispen Niels Glob i Viborg

I Tilknytning til Sagnet kan endvidere fremhæves en senere Stormand af *Globslægten*, nemlig den kendte Bisp i Viborg der var runden af *Dueslægten* og havde stærk Tilknytning til Skive, idet han 1481 viser sig her som Lensmand paa Skivehus, og var saavidt man ved den første af denne Æt der kaldte sig *Glob*.

Han var ellers Søn af Stormanden *Peder Mogensen* til Galtrup paa Mors, som ogsaa skrev sig til Toftum og Oddegaard. Hans Moder var *Johanne Nielsdatter* til Vesløsgaard, og muligvis havde han sit Fornavn fra sin Morfar paa Vesløsgaard, og som vi ved fra Sagnet havde Familien længe haft stor Indflydelse i Thy, hvor den var meget gammel. Første Gang træffer vi Bispen den Tid, han i 1465 skal have været Kapellan hos *Kristiern den II.s* Dronning, og var udgaaet fra Universitetet i Rostock. Han var Kannik i Viborg-Kapitlet og endnu kun viet til Subdiakon, da han 20. Novbr. 1478 blev udnævnt til Bi-

skop samme Sted, efter han maaske var valgt af Kapitlet i Forvejen.

I den unge Biskop i Viborg havde man en brugbar Diplomat, hvis Snilde stærkt fremhæves af Samtiden. Han maa utvivlsomt anses for en af de betydeligste Mænd i Kong *Hanses* første Regeringsaar. Det var vel heller ikke uden Grund, han 1481 forlenedes med Skivehus; thi det var netop dette Aar, han paa dansk Side ledede de Underhandlinger med *Sten Sture*, der endte med, at *Kong Hans* toges til Konge i Sverige. Han deltog Aaret efter i Forhandlingerne ved Mødet i Kiel om Hertugdømmerne og var i det hele, som man ser, en meget benyttet Diplomat.

Med Hensyn til hans Gaardhandler er det ikke altid klart, om de angaar ham selv eller Bispestolen; men vi ved at han indløste den pantsatte Gaard „Bassebølle“ i Ove Sogn og fik en Gaard der hed „Laastrup“ i Pant. Omtrent samtidig købte han Meddelhede Gaard i Rind Sogn af Graabrødrene i Viborg, og han forlenede engang sin Broder *Palle Pedersen Glob* ned Gaarden „Pandum“. Her i Salling købte han „Abildgaard“ i Lem af Fru *Gyde Ibsdatter*; Øen Mors indløste han fra Fru *Doreth*, Hr. *Mogens Ebbesen Galts* Enke, til hvem den var pantsat, og desuden erhvervede han sig „Kjølbygaard“.

Niels Glob døde pludselig i Aalborg 1498 og begravedes i Viborg Domkirke, hvor hans Ligsten endnu ses i Gulvet i den sydlige Korsarm; men den laa oprindeligt i den nordre. Den er en anselig og tillige den bedst bevarede Sten i Domkirken. Den bærer et tydeligt Billede af Bispen i fuldt Skrud med Krumstav. Stenen er udført af en Meister, som synes at have arbejdet omkring Mariager. Den latinske Indskrift lyder i Oversættelse: „Hr, *Niels Glob*, Biskop over Viborg, hviler her, beder for ham, Aar 1498.“

Han døde ung og omtales som en Mand af mere end almindelige Evner. „Dersom en længere Levetid var blevet ham til Del, siger saaledes den bekendte *Poul Hen-*

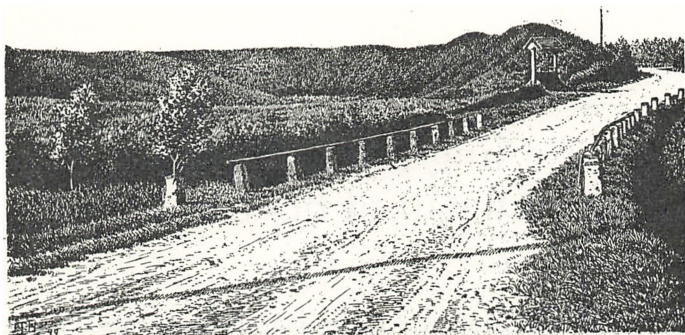
ningsen om ham, „ville han være blevet saare navnkundig“. Han aandelige Begavelse og hans Verdensklogskab var store, havde hans Ungdoms Udskejelser blot ikke sat en Plet paa hans Livs Renhed. Thi denne Lyde ødelægger og nedbryder næsten alle Adelsmænd selv nok saa herlig en Begavelse og de bedste Anlæg.“ Savnet var han imidlertid, især af *Kong Hans*, da dennes Magt stod for Fald; thi *Glob* havde været en af hans vigtigste Raadgivere, og ikke mindst under de vanskelige Forhold i Stockholm 1497.

Det er ret forstaaeligt, at ovenomtalte Sagn er pyntet op, for naar en Overlevering af en eller anden Grund har fæstnet sig i Hukommelsen, er det gerne kun Dele eller Brudstykker, som bliver tilbage. Helheden har ophørt at eksistere, den er uigenkaldelig sunket tilbage i Fortidens Nat. Forgangenheden har draget sit Slør henover det, gør det svundne udflydende og uklart, men ogsaa mer hemmelighedsfuldt og suggestivt. Alt det forgangne viser sig for os i magisk Glans og Duft, og heri ligger netop Hovedcharmen ved at beskæftige sig med Historie.

Hvor Livet begynder, hører Videnskaben op, og hvor Videnskaben begynder, hører Livet op. Forskellen mellem Historikeren og Digteren er i Virkeligheden kun en Gradsforskel.

Den Grænse Fantasien maa standse ved, afgøres for Historikerens Vedkommende af, hvor stor Viden de faglærde Historikere sidder inde med, for Digterens af, hvor stor historisk Viden Publikum har.

De Lærde plejer ganske vist noksaa stolt at kalde alle historiske Værker som ikke lader sig nøje med en ganske aandløs og upersonlig Ophobning af Materiale for Romancer. Men deres egne Arbejder opfører sig efter højst en eller to Generationer som slet og ret Roman. Vi kan slet

Sjørring Volde, der maa have værnat Globernes Fæste, der i 1365 af Slægten afhændedes til Kong Valdemar Atterdag

ikke tale om eller anerkende noget andet end os selv, og meget farves af det vi kender.

Mens vi fordyber os i Fortiden, opdager vi ofte nye Oplevelser, og dette er netop Værdien af og Maalet for det historiske Studium. – Imidlertid er der nok noget om Snakken, for selv om der paa nævnte Tid kunne være lovløse Tilstande, maatte *Jens Glob den Haarde* efter Forholdenes Omtale at dømme, en rum Tid dølge sig i Landflygtighed, indtil Uroen over Drabet var ovre.

ANVENDTE KILDER

- H. C. Andersen: Bispem paa Børglum og hans Frænde.
Danmarks Adels Aarvog 1888 om Slægten Bild.
Dansk Folkemindesamlings Optegnelse om Drabet.
Historisk Tidsskrift 1885, 5 R., 5. Bd., S. 443-74.
Historisk Tidsskrift 1889-90, 6 R., II Bd. om Niels Ebbesens formodede Stamtavle ved Arkivar A. Thiset.
Anders Kjellerup: Fra det gamle Kjærgaardsholm. „Skivebogen“ 1955, S. 90-102.
Otto L. Sørensen: Niels Glob. „Jul i Skive“ 1932, S. 12.
Trap: Beskrivelse af Kongeriget Danmark 4. Udg. 1904.

Artiklens Skribent, Litterat Otto L. Sørensen, Skive, er født samme Sted i 1891 som Søn af Købmand Andr. Sørensen i Nørregade. Forhv. Redaktør af „Jul i Skive“, Medredaktør af „Skivebogen“ samt Kasserer for Historisk Samfund for Skive og Omegn.

En ung sallingbo rejste fra Durup til hovedstaden

Af *Vilh. P. Beck*

En tidlig morgenstund i marts måned 1916 rullede toget fra Durup, en af de sallingiske stationsbyer, ud i den store og spændende verden.

Mæ, en ung mennesk fræ æ bøj, stod på perronen med en kuffert i hånden og en pakke under armen! a skulle rejse til Kjøbenhavn, a ville gerne opleve en storbys strålende magt og glemme dens fattigdom og usselhed, dens fortvivlelse og nød. Ingen steder møder man de stærke modsætninger som i en stor by.

Inderst inde lå også den tanke, at a måske kunne blive udsat for modgang og trængsel. På trods af disse tunge anelser, fastholdte a min beslutning og rejste. Alle de mange tanker, der pressede sig på, dæmpede lidt på det unge brusende sind, der ikke så helt let lod sig kue – og bar en trods i sig!

Hele byen derhjemme, hvor minderne talte deres eget sprog, lå ganske stille og tavs i den tidlige morgen, hvor kun ganske få var på benene. Husene, der med de nedrullede gardiner og stængede døre, syntes at se så bedrøvelig på mig, som om de ville fortælle en uendelig masse. Der var ikke en dør, som a ikke mange gange var gået ind og ud ad, og a vidste besked med, hvordan den og den var trang i æ hængsler, eller og den gik let. Der var heller ikke et trappetrin, der skønt de så så tilsyneladende ens ud, dog havde hver sit slid og individuelle præg.

Endelig kom den „sorte“ stønnende til perronen. Der

Hovedgaden i Durup, hvor byens vartegn, Durup mølle, skimtes over tagene, hvis vinger, om aftenen gerne stråler i det stærke projektørlys.

var kun ganske få rejsende, der skulle med toget, så det varede kun et øjeblik, så kørte toget straks.

I kupéen, hvor a kom ind, sad der en halvgammel mand, og småsov, han åbnede det ene øje på klem og tog mål af mig, men faldt omgående i søvn igen. Toget satte sig langsomt i bevægelse, prustede og gav et par kraftige stød og kørte. Ja, så var a på rejse ud i verden, hvor der svævede så mange muligheder.

Alt i Durup, den kære lille by, fik en øm afskedshilsen, tømmerpladsen, der ligger langs med banen, var som en lang arm, der rakte sig til det sidste farvel, A blev stående ved vinduet og fulgte alt med inderlig opmærksomhed, og dvælede her og der.

Hele egnen var mig så velkendt og elskelig. Hvert et hus og hver en gård, hvert et træ og hver en bakke, hver en lavning og ikke mindst de store tavse flader, der fortabte sig ud i horisonten, altsammen kære kendinger der nynnede med i afskedshilsenen, kirken, den gamle vejrbidte olding talte manende ord, som a bevarede i mit hjerte.

Trods denne vemodige stemning, der knyttede sig til dette syn hjemmefra, var det dog spændende, dejligt at suse ud i den tidlige morgenstund, i den dejlige natur, der knapt havde fået søvnen ud af kroppen, hvor markerne endnu lå og bar præg af vinteren.

På disse udstrakte flader mellem bakker og engdrag, lå de mange hjem, der hvert med sine problemer og kære minder, som kostelige brikker i den landskabelige harmoniske skønhed.

Gennem Salling, den dejlige og frodige halvø, til Skive, følte a næ slet ikke fremmed, for den strækning havde a kørt så mange gange. Toget holdt ved hver daværende station, trinbrædter fandtes slet ikke, det er et langt senere påfund af D. S. B.

I Roslev kom et par mænd ind, de var præget af „kølig morgen“. Det varede ikke længe før de var i samtale med manden der sad her, da a kom på toget i Durup. Ret snart efter afgang, stak konduktøren hovedet ind ad vinduet og bad om at se billetten. Ja, på slig primitive og besværlige vis foregik kontrollen på de gammeldags tog ved at togbetjenten balancerede på et bræt, der fandtes på hver side af vognen, hvilket samtidig udgjorde det nederste trin op til kupeen, det næste trin ovenpå havde kun dørens bredde. Det var et hårdt job for konduktøren, der i al slags vejr måtte foretage sin balancekunst. Gennemgangsvogne blev endnu ikke i de tider brugt på Sallingbanen.

På alle kupédøre stod der: „Luk ikke op, før toget

Bønder i en 3die klasses jernbanekupé, velsagtens på Sallingbanen, på vej til købstaden. (Signeret 1838 af Skivemaleren Hans Smidth).

holder“. For morskabs skyld havde en rejsende fjernet begyndelsen i ordet „toget“, og sat en streg gennem o’et, hvorved der kom til at stå: „Luk ikke op før øget holder“.

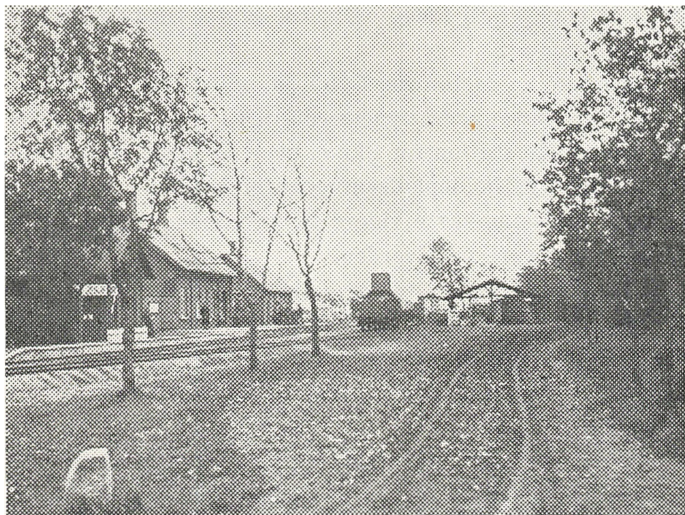
Forøvrigt agtede jeg ikke på de snakkende mænds talen, men lukkede mig inde i min egen bekymrede verden, hvor vemod og udlængsel, kæmpede en fortvivlet kamp.

Min rejse gjaldt kun ud, ikke tilbage, hjem til mor, nej, ikke hjem til mor. A opdagede, at a så helt og holdent endnu var barn. En antydning af skam sneg sig på og rødmede min kind. A tænkte, nu må a se at blive voksen, nu a skul’ ud og stå til ansvar for mæ sjæl. Der var noget, ja, der var meget ved de voksne, a ikke kunne blive fortrolig med, og som frastødte mig. De voksne manglede det åbne og ærlige, det havde de mistet, som barnet så umiddelbart ejer. Det var mig ikke nyt og fremmed, de ting a her tænkte på, aldeles ikke, men i forbindelse med

den problematik, der fyldte hovedet på mig tog a dem med i overvejselsen til selvstændiggørelsen af min egen person. Men naturligvis sker en så konsekvent omdannelse ikke omgående.

Der faldt en udtalelse fra den „halvslumrende“ der ved sin særegne karakter fangede min opmærksomhed. „A ka et rigtig med de her brostenspolitik“. Denne betegnelse for et politisk parti, forstod a ikke og fandt den lidt mærkelig. I det samme slog den ene af sallingbomændene ud med begge hænder og sagde „Nej, de her socialkrabater er nogle hæslelige mennesker, men a vidste, at Peter Sabroe var socialdemokrat, og vidste også, at han var et stort og godt menneske, det havde a selv erfaret, derfor gjorde det mig ondt at høre nedsættende ord om dette parti, der for mig var personificeret i Peter Sabroe. I foråret 1913 før han omkom ved Brammingetogulykken den 26. juli, havde han talt ved et folkemøde i Glyngøre plantage. Sammen med andre jævnaldrende unge mennesker skulle a med til Glyngøre for at høre denne meget omtalte og diskuterede, forhadte og forgudede Peter Sabroe. Som han nu stod der på talerstolen, mellem granerne i forårsblæsten med fjorden, Mors og den synkende sol som baggrund, og talte til den store forsamling, der lyttede andægtigt til den sympatiske, åndrige og veltalende Sabroe, der på en gribende måde skildrede de usle sociale forhold børnene i storbyens baggårde levede under, forekom han mig som en, der fra himlen var sendt for at tale kærlighedens budskab til menneskene. I Baggensengade i København fortalte han, at han kæmmede en hel tallerkenfuld lus af en lille piges hår. Senere i sit interessante foredrag omtalte han en morsom hændelse ved et møde på Lemvigengen, hvor han skulle tale.

Fra stationen til mødestedet var der et godt stykke vej at gå, og det var sommer og varmt. Ingen af dem han mødte, kendte ham, og da nu et fint køretøj, ja, nem-

Den centralt beliggende Jebjerg jernbanestation i Salling, mellem Durup og Skive. (Charles Nielsen fot., Skive 1912.)

lig et herskabskøretøj, kom rullende henad vejen, spurgte han frejdigt kusken om han kunne få lov at køre med. Kusken sprang gelassent ned og åbnede døren, og Sabroe satte sig ind. Alle der passerede vognen hilste ærbødigt, „det vil sige“ tilføjede Foredragsholderen ironisk, : „ikke på mig, men på hestene og vognen“.

Dette og så meget andet kom mig i hu, inden toget holdt stille påny. Vi havde nået Jebjerg, Gluds, og Esper Andersens by. Hvem kendte ikke dengang den elskelige og livfulde præst, der syntes at besidde en uudtømmelig vitalitet, og kunne overkomme så meget, ja, hvad fik han ikke udrettet blandt de Sallingboer.

Noget tilsvarende på sin vis kan siges om den godgørende mejerist, under hvis tag adskillige unge kunstnere nød en udstrakt hjælp og gæstfrihed. Blandt andre, Jeppe Aakjær, digteren med sit brusende sind, der i de

unge år trængte til hjælp og værn, og det fik han tilfulde her på æ mejeri.

Det næste holdested var Lyby, ja, udover navnet, havde stedet såmænd ingen nævneværdig betydning for mæ. Det var den sidste station før Skive, hvor de fleste passagerer forlod toget på holdepladsen nedenfor Nordbanevej, mens a, imod sædvane, kørte videre til hovedbanegården, for a skulle jo længere ud i verden.

Her på banegården, på hovedlinien, var der mange der ventede på toget fra Struer der var betydelig længere end Sallingtoget, og næppe havde det bakket ind til peronen, før de rejsende skyndte sig op i kupéerne for at få plads.

Her herskede en hel anden atmosfære, her sagde alle jeg, modsat i Sallingtoget, hvor man altid sagde a. I tilslutning til det øvrige uvante, var vognens længde, og den større fart man kørte med, over alt herskede en hel fremmedartet tone, der var mere i samklang med den verden, der ligger udenfor.

Om Sallingtoget er der så tit blevet sagt – at man kan lige så godt kunne rende til Skyw, som at sidde her i det forbandede gamle rumleværk, for man kommer minsæl ingen stejer.

Skive var for mig skam ikke fremmed, der havde a været mange gange, så der var a godt kendt. Os fra Durup holdt gerne til hos Anton Hedegaard på „Nordstjernen“, for han var nemlig fra Durup.

Skive har altid stået for mig som noget af det mest eventyrlige. Det er med en særlig glæde a mindes en legetøjsforretning, der hed „Børnenes fryd“, den kunne a aldrig blive træt af at stå og beundre, for den lå så langt over, hvad a havde forestillet mig.

Og så det smukke anlæg, der er så godt placeret, så man straks er i det grønne, betog mig meget.

Krabbesholm, den gamle borg, der fra herresæde er om-

dannet til en skole for ungdommen, syntes mig at være en hel seværdighed så smukt beliggende mellem skov og fjord.

Den sølvblanke å svinger sig i engdraget og skaber en egen betagende stemning. Tidligere stod der små møller her og der i engdraget, som yderligere forøgede dets i forvejen smukke karakter, så man følte sig hensat i drømmeland, hvor alt er så smukt.

Stationerne på strækningen Skive-Viborg havde a ingen kendskab eller tilknytning til, så de vedkom mig ikke.

Derimod var a begejstret for at gense Viborg, hvor a havde opholdt mæ et helt år, så der var a godt kendt. Viborg, stiftsbyen, er en smuk og gammel historisk by, der med sit fornemme præg indtager en fremskudt plads blandt vore købstæder. Staden forekom mig som en lille residensby.

Den var nemlig ikke blot en stor garnisonsby, hvor generalkommandoen havde sæde, og hvor der døgnet rundt gik vagt, men her i byen boede også amtmanden samt biskoppen, der havde Vestre landsret domicil og mange andre institutioner af administrativ karakter.

Mange af byens gadenavne mindede om fordums kirkelig betydning, heriblandt Sankt Mogensgade med sine gamle kamtakkede gårde, der gjorde stærkt indtryk på mig, omend det ikke var den egentlige årsag til at a havde tabt mit hjerte til stedet, nej, der boede nemlig en sød pige i samme gade, som a i al hemmelighed var forelsket i.

Domkirken, byens vartegn, der fra det hellige bjærg skuer ud over landet, er en af vort lands betydeligste og smukkeste kirker, der med sine arkitektonisk rene linier prædiker højtid i sjælen.

Toget rullede videre, bort fra den smukt beliggende by ved de tvende søer, videre ud i det åbne landskab, der taler så betagende til een.

I Langå skiftede alle de rejsende der skulle sydpå. Efter en kort ventetid kom Frederikshavnstoget i fuld fart til perronen, og de rejsende stormede løs på det for at sikre sig en plads. Straks fløjtedes der afgang, som kvitteredes med et par vældige pust fra „øget“, der begyndte at luske afsted. Turen varede ikke længe ned til den store og dejlige by Århus, hvor domkirken har det største kirketårn i hele Norden – det siger de da dernede, men det ved vi alle, så det er ingen oplysning, men, at der i Århus kom to opblæste og højkrøstede lømler ind der, hvad a blandt andet så, er der ikke mange der ved. De mente nok, det tænkte a, at de ved deres støjende opførsel kunne dupere hele verden. Nå, ja, det var altså typen på bymennesket – hvem har sagt, at de var fra Århus. Nej, så var det da helt andre mennesker derhjemme.

I Fredericia skulle vi med færgen over til Fyn. En bro her, over den strimmel vand, var der vist ingen der dengang havde tænkt sig en mulighed af. Overfarten varede ikke 10 minutter, derfor var det vel heller ikke ulejligheden værd med at etablere broforbindelse over så smalt et farvand.

Heldigvis gik det ikke os her, som det hændte på et andet sted i bæltet hin nat, den 10ende februar i 1529, da kong Kristian den II. rådvild og fortvivlet sejlede frem og tilbage mellem Jylland og Fyn, uden at kunne bestemme sig til at tage ophold på et af stederne. Der stred den stækkede ørn sin sidste hårde kamp og tabte riget.

Fyn er et tiltalende smukt og hyggeligt land, med sine stråttækte bindingsværkshuse samt levende hegn – en skøn poesi.

Fyn er virkelig et musikkens land, ja, for mæ er det som a hører violinerne stemmes. Foruden en eventyrdigter og en komponist, har Fyn fostret mange herlige violinspillere – enkelte endog fremragende. Ja, musik er

en smuk kunstart der taler til os på mange måder, vækker vore følelser og sætter os i stemning, så vi rives med, knapt uden at ane det.

Det er forståeligt, hvad en stor mand har sagt: „Hvad var livet uden musik?“ Naturligvis må digteren først som grundlag skabe og forme sine tanker, give dem indhold, førend komponisten kan digte videre og forskønne dem i tonernes forunderlige sprog. Så bliver det kapelmesterens opgave at forme de tvende arbejder sammen til en helhed.

Men derefter kommer musikeren, spillemanden ind i billedet. Han, der med en betydelig og meget krævende personlig indsats, bliver ofte komplet overset, som en skygge af dirigenten, der godt kunne spare alle sine fagter, tildels overflødig, hvis ikke spillemanden havde udviklet sit talent til at løse opgaven.

Hvad betød en komponist, uanset hvor stort et geni han så er, hvis ikke de mange navnløse spillemænd, der naturligvis mere eller mindre er stjerner på kunstens himmel, ikke magtede opgaven. Derfor, kære læser, frem med spillemændene, dem, der virkelig kan noget, og så reducere lidt på dirigentens medvirken, for han skal såmænd nok se at gøre sig bemærket.

Storebælt – uha! det er et mægtigt hav, som det tog lang tid at komme over, så det var ulejligheden værd. Der var mange rejsende, tildels trængsel. A var sulten og længtes efter at pakke mit dejlige smørrebrød ud; men det knob med at få en plads. Nå der var tid nok inden vi kom over bæltet, så det hastede ikke med at komme til her i spisesalonen, hvor der var en rædsom varme og en rædsom spektakel, snakken og lyd af smækken med glas, tallerkener, gafler og knive. Endelig blev der en ledig plads, som a omgående snuppede og gik i gang med at spise, og efter at have fået en kop kaffe og et stykke wienerbrød, pakkede a varsomt smørrebrødspapiret sam-

men og puttede det ned i min kuffert. A kunne ikke få over mit hjerte, at kaste det bort, det var jo mors kærlige hænder, der havde rørt ved det, så det blev gemt!

A forlod omgående spisesalonen, dette forstyrrede og indelukkede rum, og gik op på dækket og indåndede den friske havluft og nød udsigten over det åbne og urolige bælt, hvor en flok skrigende måger endeløst skreg. Endelig gled færgen ind i Korsør havn i Jens Baggesens by; mere vidste jeg såmænd ikke om denne by. Alle passagererne løb som besatte af en ond ånd mod det holdende tog for at få en siddeplads.

Ja, så var vi på Sjælland! Denne ø havde a fra min tidligste barndom hørt omtalt som den smukkeste og historisk rigeste og betydningsfuldeste landsdel i riget. At jeg havde denne opfattelse kom af, at min faster boede her og at min fader var født i Sorø.

Første gang toget holdt og der blev råbt Slagelse, brød de mange erindringer frem hos mig. Som 12-årig var a sammen med min far i sommerferien en tur til Sjælland, hvor vi bl. a. besøgte faster i Slagelse. Hun var en elskværdig og opmærksom gammel kvinde, der med små midler forstod at glæde os børn. Det var særlig julepakken fra faster hvert år, a huskede, og som jeg og alle mine søskende så hen til med spændte forventninger. Det var ikke fordi pakken indeholdt store og værdifulde gaver – aldeles ikke, men netop fordi den var fra faster. Hos hende var der særlig een ting, som a huskede og som jeg fandt latterligt, og det var hendes lille køkkenhave, der blot bestod af en temmelig stor trækasse fyldt med jord, der var anbragt på et halvtag. Det forstod a slet ikke, for hjemme i Durup skole havde vi en stor og dejlig have, hvor der var plads til at dyrke de mange forskellige urter, der var brug for i husholdningen. Alt dette genoplevede a i tanken på Slagelse station.

I Sorø holdte toget slet ikke, men det betød mindre,

navnet alene var nok til at kalde mange minder om oplevelser frem. Her havde far og mø gået omkring og set os om i byen: kirken, akademiet, Ingemanns hus og grav, foruden mange andre seværdige ting. I Broby ved Sorø, hvor fars moster Sofie boede, var vi også, og så at hun trods sin høje alder, stadig kørte ind til torvet for at sælge sine grøntsager.

I Ringsted, ja, Ringsted, den elegante og betydningsfulde og historiske by, besøgte vi nogle gode mennesker, der gav os en fin modtagelse. Fruen var en søster til pastor Arne Mortensen hjemme i Durup.

Vi aflagde så et besøg i Sankt Bendtskirke, der dengang var under restaurering, og var også et lille trip i anlægget, der var forholdsvis nyt. På torvet lå de 3 kendte tingstene, som far havde fortalt mig om, og a strøg med min hånd hen over dem og følte en egen fornemmelse ved at berøre disse bedagede fortidsminder.

Roskilde som vi kørte forbi og hvor jeg aldrig har været, har en meget omfattende historie og i dens domkirke findes jo mange af de danske hedengangne kongers begravelser.

Turen over Sjælland skuffede mig ellers noget, fordi halvmørke og dis forhindrede mig i at se den dejlige ø nærmere efter. Nu var vi snart ved rejsens endemål, og allerede før toget standsede, og der blev råbt København, stod a klar til at forlade kupeen.

Den mægtige og oplyste banegård fyldt med en vrimmel af mennesker havde nær taget pippet fra mig. Her stod a ganske ene og ukendt og så ud over et hav af folk. A vil ærligt tilstå at situationen virkede spændt. Hele det stærkt pulserende liv og den fremmedartede atmosfære a her befandt mø i, gjorde mig lidt deprimeret, så a for et øjeblik blev grebet af en ensomhedsfølelse af ubehagelig stærk karakter.

Det var af egen vilje jeg var her, for ingen havde tvun-

get mig til å stå her. Mor så helst, a var blevet hjemme, det vidste a, og a vidste også, at hjemme i Durup sad mor og ønskede alt godt for sin dreng, derom tvivlede a ikke det mindste. Ved denne erkendelse åbnede der sig noget inde i mig, så a følte næ nu voksen. En tåre eller to trillede ned ad kinden, men a tørrede dem bare af og smilede lidt, mens jeg bebrejdede mig selv for det sentimentale anfald.

A var absolut ikke alene, kunne aldrig blive det så længe en kærlig mor med foldede hænder fulgte sit barn, da bliver det aldrig ene og forladt.

A fulgte med strømmen ud mod Vesterbrogade. Her blev a stående og så undrende ud i et lyshav, hvor de mange lysreklamer uafslædeligt skiftede tekst og farve, biler raslede forbi og sporvognene klimprede og skramlede det hele skabte en støj, der bestemt var mig imod; og a fandt det besynderligt at så mange var klumpede sammen på et sted, hvordan de kunne eksistere, skaffe sig føden og alt det der.

Hvordan mon de opfattede livet, det religiøse, om de i det hele taget kerede sig om sådanne tanker i et sådant forstyrret virvar. Her gælder det åbenbart kun om at trippe med så godt det lader sig gøre.

Hvorfor blev a da stående her og tænkte over alt dette? Tilfældigvis så a op mod himlen, der minsandten var her akkurat som hjemme, en hvælvet bue med stjerne på. Mellem alle de mange himmellegemer, fik a skam øje på noget a kendte, der hvor den plejede at sidde, sad Karlsvognen, der var mig så bekendt, så a i al min naivitet nikkede op til den og sagde: „goddaw“.

Nå, men a kunne jo ikke blive stående her, a skulle jo se at få et værelse for natten. A rettede mig lidt op, trak på smilebåndet, og gik hen mod Vesterbrogade. – Det var mine første skridt på den københavnske asfalt. Heldigvis havde a nok humoristisk sans til at se mig selv, som et

Guds ord fra landet, der med en kuffert i hånden og en pakke under armen gør sin entre i de voksnes rækker. Ja, det var minsandten også et Guds ord fra landet, der kom ind til storbyens brosten og det hektiske og forjagede liv, der udfoldede sig her. Det var i sandhed også et vanskeligt problem, som kostede en hel del besvær, før det omsider lykkedes mig!

Artiklens forfatter, Vilh. P. Beck, er forhv. malermester i København og født i Durup 1894 som søn af skolelærer Peter Pedersen (Beck). Han afstod sin virksomhed i 1945 og blev annoncearkivmedhjælper og er nu pensioneret.

Julius Schou

29. juli 1858 — 4. august 1911

Skive bys offentlige liv omkring århundredskiftet

Af Peter Schou.

Afstamning

Til hovedgården Bjerre i Åle ved Horsens hørte i 1700-tallet en skov, og fra et af skovfogedhusene: „Åle skovhus“ drog i 1780 den 19-årige Mads Frederiksen med herremanden på Bjerre, Holger Sehested, til dennes ny erhvervede ejendom Herningsholm ved Herning. – Her var Mads – nu kaldet *Mads Skov* – altmuligmand. Endog som degn i Gjellerup blev han anvendt. Mads havde nok forstand på penge, for han endte som ejer af proprietærgården Holthbjerg ved Herning.

(Om hans levnedsløb se i øvrigt „Hardsyssel årbog“ 1932, 26. bind.)

Hans søn, *Frederik Christian Schou*, kom i handelslære i Ringkøbing og blev 1815 selvstændig købmand i denne by. Her var han i perioder formand for borgerrepræsentationen, som det da hed, og medlem af den rådgivende stænderforsamling i Viborg. Senere blev han toldforvalter i Holstebro og døde her d. 9. september 1889 som byens ældste borger – 94 år.

(Se „Hardsyssel Årbog 1933, 27. bind.)

F. C. Schous søn, der som bedstefaderen hed *Mads Schou*, blev født i Ringkøbing den 31. august 1826. Også han kom til handelen. I 1850 købte han i kompagni med sin svoger *Niels Holst* købmandsgården, Østergade 19, Holstebro, senere kendt som „Schous gård“. Forretningen her blev snart den største blandede landforretning i

Holstebro. Den 2. juni 1853 giftede Mads Schou sig med *Maren Møller* fra Ballum ved Sønderjyllands vestkyst. – Samme år købte han og svogeren „Kompagnigården“ i Struer, en trelænget bygning, opført af Holstebro-købmænd. Struer var da kun Holstebros losse- og ladeplads og Gimsing kommunes strand. – I 5 år drev svogrene forretning både i Holstebro og Struer. Fra Struer eksporterede de blandt andet svin til England – det var før svineslagteriernes tid.

I 1858 flyttede Mads Schou helt teltpælene til Struer, medens svogeren foreløbig fortsatte forretningen i Holstebro. I Struer blev Schou snart den førende mand. Som „konsul Schou“ – svensk-norsk vicekonsul – blev han kendt i handelsverdenen viden om.

(Jævnfør „Hardsyssel årbog 1935, 29. bind.)

Samme år fik ægteparret Schou den tredje søn, og han fik navnet *Carl Julius Schou*. Af de to ældste brødre døde den ældste som barn, medens nr. 2, Christian Møller Schou, senere overtog faderens forretning og konsulat. Han døde som første-direktør i Århus Privatbank i 1916.

Julius, som dreng nr. 3 blev kaldt, voksede altså op i den store købmandsgård i Struer, og denne gav rig næring for fantasien hos en rask dreng som ham. Her så han skibe fra fjerne lande blive losset i den nærliggende havn for varer til hans far. Her så han bønderne komme med deres korn og smør, så petroleum og vin komme hjem i tønder og blive aftappet, så de forskellige kaffesorter blive blandet, og så ostene på de store ostelagre blive vendt og børstet. Ikke mindst fulgte han det pulserende liv på den store tømmerplads, med eget savværk, drevet ved vindkraft. Der var mange folk beskæftiget i denne alsidige virksomhed. Der var også lejlighed til køreture med de svære, jyske heste, eller med de små islændere.

Også landbruget fik Julius glimt af, da der hørte et

landeri med køer med til kompagnigården. Heller ikke gæstgiveri – senere „Schous Hotel“ – manglede.

Det var ikke mærkeligt, at Julius skulle til handelen. Men da der jo var en ældre bror til at overtage Struer-virksomheden, blev han forsøgsvis anbragt i en anden branche efter sin konfirmation, nemlig i manufakturfirmaet „Lasson og Matzen“ i Horsens. Men dette fag kunne ikke afvinde ham nok interesse, og han kom snart tilbage og blev ansat i faderens forretning. Senere fulgte det for datidens fremadstræbende handelsmænd obligate ophold i den store handelsstad Hamborg. For Julius Schous vedkommende varede opholdet dér dog kun et årstid.

Julius Schou i Skive

Der blev nemlig nu, i 1880, brug for Julius i Ringkøbing, idet han blev bestyrer af en filial dér af faderens tømmerhandel. Filialen lå på hovedgaden, lige ved siden af kreditforeningen.

I Ringkøbing levede han da sine egentlige ungdomsår, og her blev han forlovet med *Anna Lasson*, den næstældste datter af hans husvært, tidligere forpagter, nu gæstgiver, *Sophus Ulrik Lasson*. – Men 4 år senere ophævede konsulen i Struer Ringkøbing-afdelingen, og efter et kort ophold i Struer, slog Julius Schou sig ned i Skive, hvor han begyndte en agenturvirksomhed. – I denne by levede han resten af sit alt for korte liv, og her kom han til at øve en betydelig indsats, som de ældste af byens borgere endnu vil kunne huske noget om.

Det var fine, anerkendte firmaer, han repræsenterede, som Hans Broge, Otto Mønsted og senere for eksempel A. M. Hirschsprung & Sønner og Jacob Holm & Sønner. – Han fik borgerskab som grosserer og handlede med mel fra forskellige møller i årenes løb. Grosserertitlen anvendte han ikke. Han ville kaldes ved det gode, gamle navn: købmand.

Købmand Julius Schou i de travle ungdomsdage.

Den 29. september 1887 blev Julius Schou og Anna Lassen viet i Gimsing kirke, som var konsul Schous ejendom. Han var da 29 og hun knap 25 år. – De nygiftes første lejlighed lå yderst i Nørregade – senere Skive Kafferisteri. Men et halvt år efter flyttede de til en sidefløj i den gamle herregård „Gl. Skivehus“. Her fødtes deres første barn, sønnen Christian, den 23. april 1889.

Men i 1890 købte Julius Schou ejendommen Vestergade 9 (hvor nu Møller Andersens slagterforretning er) af bankassistent Chr. Brix, hvis far, Købmand Brix, havde ladet den opføre i 1870. Købesummen var 18.000 kroner – 3000 kontant og 15.000 på panteobligation. – Ejendommen bestod af forhuset, en sidefløj med et tårn og en bagbygning til pakhús.

I Vestergade 9, hvor Julius Schou boede til sin død, fødtes endnu 6 børn, hvoraf de 5 blev voksne.

Forretningsmanden

Julius Schou var med til at starte forskellige selskaber og var med i mange forretningsforetagender, såsom „Skive og Vestjyllands tagpapfabrik“, „Skive Aktiebyggeri“ og „A/S Vestjylland“ (dagblade). – Om bryggeriets start stod der i Skive Folkeblad d. 1. juni 1896:

„Kapitalen til det nye hvidtølsbryggeri i Skive – 30.000 kroner – er blevet fuldttegnet, og i lørdags afholdtes konstituerende generalforsamling på „Gluds hotel“ (senere „Royal“. P. S.) Det vedtoges at påbegynde anlægget af bryggeriet, der skal sættes i forbindelse med Skive Malt- og Byggrynsfabrik. Det skal hedde „Skive Aktiebryggeri“. Forretningsudvalget kom til at bestå af købmændene Julius Schou, C. Olesen, P. Hestbek, og Cort Trap. Hr. Julius Schou valgtes til administrerende direktør. Driften ventes påbegyndt engang i august måned.“

Men det var ikke alle de nystartede foretagender, der kom til at gå. Bryggeriet, der lå i Reberbanen – der for os børn dengang kun var „omme bag ved“, legepladsen bag gård og haven – måtte således opgives efter få års forløb, med ikke ubetydelige tab.

Schou installerede derefter i stedet et øltapperi for Carlsberg bryggerierne i bagbygningen i Vestergade 9. (Man kunne da i Skive Folkeblad læse om „de populære Schou-bajere“) – Men tapperiet solgte Schou efter nogle års forløb til kommis *Søren Riis*, søn af den kendte stor-købmand, *Jens Riis* i Nørregade. (Nu Selchaus gård)

Schou havde konsignationslager i Brårupgade med den senere købmand *Mads Jacobsen* som bestyrer. Lageret havde telefonnummer 1. Det var nok et fingerpeg om, at Schou var med på indførelse af moderne hjælpemidler.

En tid ejede Schou gården „Engeborg“ vest for Skive. I 1902 solgte han den for 30.250 kroner til gårdejer Niels Balling, Åsted.

Julius Schou var i nogle år blandt de 10 højeste skatteydere i byen. – I de første år af det nye århundrede varierede hans skattepligtige indkomst fra 7.000 til 12.000

kroner, hvoraf han betalte 600 til 900 kroner i skat. – Foran ham lå for eksempel: kancelliråd *Alstrup* (Salling Bank), apoteker *Norgård*, manufakturhandler *Jens Buemann*, *F. Kielgast* og *Jens Just*, hvis indtægter lå mellem 10.000 og 15.000 kroner årlig.

Foreningsvirksomhed

Julius Schou kom hurtigt ind i Skives foreningsliv. En af de første foreninger, som han kom i bestyrelsen for var „Skive skovforening“, i 1894. –

På det tidspunkt ejedes Krabbesholm skov, ligesom herregården af samme navn, af en privatmand, jægermester T. R. Rosen (fra 1898 af hans søn *C. C. Kr. Rosen*). Formålet med skovforeningen var at skaffe byens borgere adgang til Krabbesholm søndre skov – man skelnede da stærkt mellem „Sønderskoven“ og „Nørreskoven“ – den sidstnævnte betragtedes af mindre drenge som noget i retning af en temmelig fjernt liggende urskov. – Skovforeningens medlemmer fik udleveret en nøgle til lågen ved den vestlige ende af den nederste gang. Andre havde ikke adgang til skoven. – Kontingentet var 3 kr. årligt og et eventuelt overskud skulle gå til „skovens forskønnelse og opførelse af en pavillon.“ –

Skovforeningens daværende bestyrelse bestod af: manufakturhandler *Jens Buemann* (formand), sagfører *E. Jacobsen* (senere kendt som „den gamle Borch Jacobsen“), købmand *Fr. Kielgast*, bogtrykker *Mar. Jensen*, buntmager *W. Thimm*, isenkræmmer *C. Olesen* (Olesens gård) og Julius Schou.

I sin egenskab af bestyrelsesmedlem i „Skive skovforening“ kom Julius Schou i en skarp diskussion med Krabbesholms ejer, godsejer Rosen, angående en eventuel flytning af pavillonen fra skoven til anlæget.

I et indlæg i byens blade den 28. april 1897 viste Julius Schou sin uforfærdethed og uimponerethed af herreman-

den. Allerede ved denne lejlighed blev man i byen klar over, at Schou var en mand, der talte rent ud af posen. Det hed nemlig blandt andet i artiklen:

„vi vil ikke som i gamle dage ærbødigt krumme ryg for godsejernes magt.“

Det var just ikke konservativ tale.

Schou var meget sønderjysk interesseret – på mødrene side var han jo af sønderjysk afstamning – og han blev snart formand for den lokale *sønderjyske forening*. –

I juni 1895 var han medarrangør af en sønderjysk fest i Eskjær skov.

Fra 1900 til 1906 var Schou bestyrelsesmedlem i *Skive handelsforening*. – I denne egenskab deltog han den 8. oktober 1902 i et delegeretmøde i Løgstør angående planer om en dæmning over Limfjorden ved Oddesund. – Deltagerne fra Limfjordens vestlige byer, hvoriblandt Jul. Schou, modarbejdede denne plan, da man mente, at en dæmning ville gøre mere skade for den vestlige del af Limfjorden end gavn for landboerne i den vestlige del. – Man håbede at have afværget faren for en lukning.

Den 22. februar 1906 var Schou med til at stifte *Skive grundejerforening* og blev valgt ind i dennes første bestyrelse, sammen med apoteker *Møller*, sagfører *Bøttern*, *Mar. Jensen* og tømrer *Eriksen*.

Grundlovsfesterne

Et af de hverv, der havde Schous allerstørste interesse, var formandsposten i grundlovsfestkomiteen.

Ved grundlovsfesterne hvert års 5. juni var der 3 obligate taler: For grundloven, for kongen og for fædrelandet.

I 1897 talte den sønderjyske rigsdagsmand, *Gustav Jo-*

Grundlovsfestprocessionen starter fra torvet til festpladsen i anlægget 1902. Blandt optogets deltagere befandt sig: borgmester Holm, fanebæreren, skræddermester Andersson, gasværksbestyrer Isidor von Essen, fiskeeksportør Georg Spellerberg, manufakturhandler Frederik Levison, drejer Halse, pantelaaner Jespersen, skomager Petersen, godsejer Rosen, Krabbesholm, boghandler Emil Jung, apoteker Møller og mange andre kendte borgere.

hanssen, og i 1898 samlede man Skive- og sallingveteranerne fra de to krige.

Grundlovsdagen var for vor familie en stor festdag. Den begyndte, ligesom kongens fødselsdag, med musik i gaderne – vi børn stod oven på hinanden ved tagvinduet for at se orkestret. For de større børn var det endnu mere spændende at se landskendte mænd i hjemmet. I årenes løb kom f. eks.: fhv. krigsminister *V. H. O. Madsen*, professor, folketingsmand *H. O. G. Ellinger*, folketingsmand dr. phil. *H. L. Møller*, overretssagfører *Poul Rasmusen*, den fra Venstre kommende senere medstifter af det konservative folkeparti, overretssagfører *Just Lund* og journalisten *Franz von Jessen*. – Festligt var det, når alle festdeltagerne gik i procession med musik i spidsen, fra

torvet til festpladsen i anlæget (hvor der nu er andedam) med den rejste talerstol. Og det var jo vores far, der var sjælen i foretagendet.

Men der kom nogle år efter århundredeskiftet, hvor tilslutningen til festerne aftog. Dette medførte, at komiteen i 1902 besluttede ikke at afholde nogen fest i det år.

Herimod protesterede i byens blade manufakturhandler *Jean Sachs* (der havde forretning på hjørnet af Adelgade og Thinggade – senere *J. Suurballe*, nu Løveapoteket). Han kritiserede festernes traditionelle program og foreslog, at man skulle supplere det med en gymnastikkonkurrence, for det var „sport, gymnastik og idræt, der i højeste grad interesserer ungdommen nu om dage“.

Julius Schou tog selvfølgelig handsken op og spurgte blandt andet Sachs, om man næste gang skulle engagere Bech. Olsen (en da berømt bryder, senere cirkusdirektør) til en brydekamp med hr. Sachs, selv om denne så nok ikke ville komme med til „den tarvelige fællesspisning“, som Sachs havde kaldt denne.

Sachs svarede, trods spydigheden, i anerkendende vendinger over for Julius Schou, som han betegnede som „en habil festarrangør“ og fortsatte:

„ellers ligger det ikke til hr. Schous stemme at være så konservativ – dertil er han for meget forretningsmand og fremskridtsmand og plejer ikke at være bange for noget nyt, og så naiv er han vel ikke at tro, at folk tager til grundlovsfest for at fejre grundloven, nej de kommer der netop også for at more sig, og så må der noget nyt til.“

Med „Socialdemokraten“ havde Schou i årene 1904 og 1905 diskussioner om, hvorvidt grundlovsfesterne var partipolitiske eller upolitiske. Schou hævdede det sidste, og der var jo heller ikke tale om propaganda for et enkelt politisk parti, men man kan vel sige, at talerne var præget af en konservativ ånd – stærkt nationalt og kongelig-sindet.

Frederik J. C. Kielgast. Født på Holmegårds glasværk 1838. Borger i Skive i 58 år fra 1861—1919. Købmand i Frederiksgade med kornhandel en gros, og stor kulhandel. Byrådsmedlem 1885—1909. R. af Dbg.
Død i Skive 15/7 1928.

Valgt til byrådsmedlem

Blandt Skives borgere blev man hurtigt klar over, at man i Julius Schou havde en arbejdskraft, som byen kunne drage nytte af, og da der i januar 1897 skulle være valg til en del af byrådet, var Julius Schous navn eet af dem, der først kom i forgrunden.

Byrådsvalgene foregik da på mange måder helt anderledes end nu, hvad der er skildret i „Skivebogen“ for 1955, 46. bind, s. 103-13.

Opstillingen foretoges af byens forskellige foreninger, ikke de politiske som nu, men handelsforeningen, håndværkerforeningen, o. s. v. – I byens to blade „Skive Folkeblad“ og „Skive Avis“ anbefaledes forskellige personer af indsenderne.

Der var valg hver tredje år, men kun af halvdelen af

medlemmerne, og hveranden gang var det kun „de højstbeskattede“, der havde valgret. Ved valget kunne den enkelte vælger stemme på kandidater fra forskellige lister.

Byens borgmester var kongelig udnævnt embedsmand. Han var tillige både politimester og dommer. Omkring århundredeskiftet var det den ansete *Fr. Holm*, der som borgmester var byens første mand.

I 1897 var der valg for de højstbeskattede. De afgående var: købmand *F. A. Harder*, Vestergade (Andr. Andersens forgænger), manufakturhandlerne *P. G. Holm* og *N. L. Boserup* og købmand *Fr. Kielgast*. Det var købmændene, der dengang dominerede i byens råd. Kun Kielgast var villig til at modtage genvalg.

I anbefalingerne i bladene for Julius Schou hed det blandt andet:

„Julius Schou er den personificerede, utrættelige virketrang. Hans forretningsblik og energi har båret synlige frugter på så mange forskellige områder, at ingen vil tvivle om, at hans valg vil tilføre byrådet en betydelig, meget dygtig og aldrig træt kraft. Han er den naturlige repræsentant for de yngre industri- og forretningsdrivende.“

I en anden anbefaling hed det blandt andet om Jul. Schou, at han var „ubestridt en af foregangsmændene i forretningslivet her i byen“, og flere slog på de samme strenge.

En enkelt udtrykte sig mere konkret. Julius Schou var

„en initiativets mand, der over for en så foruroligende høj skatteprocent som næsten 7 pct. (!), ville udvise sparsommelighed, men som på den anden side også ville protestere mod **utidig** sparsommelighed, en mand, der med hensyn til byens udviklingsmuligheder har et øje på hver finger og vil være „et heldigt drivhjul i byrådet“.

Ved valget blev Kielgast genvalgt, og købmand *Jens Just* og Julius Schou samt sagfører *Fr. Rosenthal* nyvalgt, i den nævnte rækkefølge.

I forvejen sad i byrådet: købmand, kancelliråd *Calun-*

Mar. Jensen. Født i Skive 4/10 1858. Bogtrykker, fabrikant og redaktør af „Skive Folkeblad. Død i Skive 1923.

dann, konditor *P. Andersen*, snedkermester *F. Kloch*, bogtrykker *Mar. Jensen* og træhandler *L. P. Poulsen*.

I byrådet valgtes Schou ind i følgende udvalg: skoleudvalget, plantningsudvalget, havneudvalget og gasværksudvalget.

Schou og dagbladene

I det næste tiår næsten vrimlede det i byens blade med notitser eller ligefrem artikler om eller indlæg af Julius Schou. Han havde i bladene en lang række diskussioner om mange forskellige emner, og han syntes at have været de lokale blades „yndlingsoffer“.

Højrebladet „Skive Avis“, som han havde stor indflydelse på, en tid ligefrem ejede, som det vil fremgå af senere nærmere omtale, skrev udelukkende rosende om ham. Men dette blad var i øvrigt mere præget af hans egne

indlæg, hvori han talte „frit fra leveren“, også om personer, som han ikke kunne med. Som afgjorte modstandere betegnede han for eksempel: Højremanden, købmand Kielgast, venstremanden, købmand Jens Just og socialdemokraten, lærer Hjalmar Kjems.

I modstanderbladene var der ofte drøje modhug til ham. Skive Folkeblads omtale af ham var dog en skiften mellem ros og ris. Bladets mangeårige byrådsreferent, fra 1906 bladets forretningsfører, J. P. Christensen, beundrede ham, ved jeg. Det var ham, han helst ville referere.

Skarpest var „Skive Socialdemokrat“. Det gjaldt jo for dette nyt partiblads at stille det gamle højrestyre i så ugunstig belysning som muligt og skabe stemning for at få folk af en helt anden indstilling ind i byens ledelse, og den socialdemokratiske presse brugte særlig i tidligere tider stærke ord mod modstanderne.

Selv om folkebladet til tider kunne angribe Jul. Schou skarpt, havde man dog fornemmelsen af, at bladet trods modstanderforholdet kunne lide ham.

Henimod slutningen af Schous byråds-tid bragte bladet en lille serie karakteristiker af ledende eller særlig kendte folk i byen. En af disse artikler havde overskriften:

Julius Schou som politiker og kommunalmand

I denne hed det blandt andet:

„... vi har to uensartede Julius Schouer. Vi har frihedsmanden, fremskridtsvennen Julius Schou, og vi har den konservative Julius Schou.

Julius Schou er i så godt som alle konkrete spørgsmål meget frisindet, hvorimod han abstrakt tænker og føler konservativt. (Han) ... tænker længere ind i fremtiden end andre“ (man) ... ligefrem forbavses tit over hans vide syn, hans frisindede blik på forholdene og hans mod på fremskridt.“

„Men skal Julius Schou så til at se abstrakt – se på de store, lange fremtidslinier, så bliver han pludselig konservativ.

Men han har „som købmand lært at være et skridt foran konkurrenterne“. – „I sin faders hus sugede han det ind med luften, at det gælder om immer at gå rask fremefter – ikke blot at gøre fremskridt, men at gøre dem så hurtigt som muligt ... det var menneskets arbejde, chefens snille og udhol-

denhed, der skabte de gode resultater. Alt dette, som Julius Schou således har nemmet her, har sat sit præg på ham og naturlig gjort ham til den fremskridtslystne mand, som vi kender ham . . .

Men Julius Schou er opvokset i en gammel højrefamilie og i en by, hvor familiens nærmeste venner og bekendte var højremænd. Familien hørte til sin bys spidser, sad inde med mange tillidsposter og havde stor indflydelse . . . dygtige og meget rettænkende mennesker . . . styrede og ledede godt . . .

Vi har to Julius Schouer, men vi burde egentlig kun have een. Det ville klæde hr. Schou helt igennem at være liberal og frisindet. – Hans trang til fremskridt, hans lyse og ret tillidsfulde syn på mennesker, hans friske og skabende arbejdsevne gør, at han ville være bedst i overensstemmelse med sit naturel, hvis han i stedet for at stå i spidsen for den konservative forening stod i fronten for en frisindet, liberal fremskridtsklub.“

I Skive byråd

I de 12 år, Julius Schou havde sæde i byrådet, kom han selvfølgelig til at beskæftige sig med en masse spørgsmål, og han var næsten altid hurtig til at tage et afgjort standpunkt.

Hans væsentligste indsats fandt sted på to områder: skoleudvalget og plantningsudvalget (anlægget og skoven). Derom i særlige afsnit. Et af de første spørgsmål, som Schou kom til at tage standpunkt til, drejede sig om betingelserne for det nystartede „Jydsk Telefon-Aktieselskab“s overtagelse af det i 1888 startede „Skive Telefonselskab“s eneret til telefonnet i byen.

Forhandlingerne, der var påbegyndt et årstid før, blev noget vanskelige. Byrådet havde blandt andet forlangt at få „5 taleapparater“ opstillet efter byrådets nærmere anvisninger til fri og gratis afbenyttelse. Selskabet forlangte først, at de kun måtte opstilles på kommunens bygninger og kun benyttes af kommunen og udelukkende til indenbys samtaler.

På byrådsmødet den 7. april 1897 kom det ifølge „Skive Folkeblad“ til „ret skarpe bemærkninger mellem Kielgast og Schou“.

Men foreløbig var det den gamle Kielgast, der udtalte sig skarpt, medens Jul. Schou som det nye, unge medlem, endnu anvendte forsigtige vendinger. Kielgast erklærede, at han ikke havde noget imod at afbryde forbindelsen med selskabet „og bare bede dem samle deres sager sammen“. Hertil svarede Schou: „Ja, men så står vi jo uden telefon – det kan de handlende vist ikke være tjent med.“ – Kielgast: „Josåmænd, det går nok endda“. Det blev ikke den sidste og heller ikke den skarpeste ordveksling mellem de to medlemmer.

Den 5. maj samme år enedes selskabet og byrådet om en overenskomst, men også efter den tid blev der uoverensstemmelser mellem dem. Selskabet var ved at ville have kontrakten annulleret, men byrådet holdt det fast på den. De 5 telefoner blev anbragt på: rådhuset, kæmnerkontoret, gasværket, hos brandinspektøren og hos fattigvæsenets sekretær.

Omkring århundredeskiftet havde Skive en hestemarkedsplads, hvor nu „De gamles hjem“ ligger, og en kreaturmarkedsplads, hvor Skive Søndre Skole nu ligger. I 1901 var der i byrådet stemning for at få en større markedsplads og dertil benytte den plads, der var købt af Ny Skivehus, og som senere blev kaldt „*dyrskuepladsen*“. – Julius Schou gik imod dette. Han mindede om, at den omtalte jord var købt med byens udvidelse for øje og mente, at en *flytning af markedspladsen* ville forrykke forholdet mellem den sydlige del af byen og den nordlige, til førstnævntes skade. – Borgmesteren henviste til, at flytningen blandt andet skyldtes, at den nye kirke var blevet lagt ved Vestergade, hvad beboerne deromkring var ivrige for. Den erhvervede plads ved Odgårdsvej blev som bekendt først brugt til markedsplads (og sportsplads) og senere bebygget med „Birkegården“ og andre.

I et indlæg i „Skive Avis“ om spørgsmålet foreslog Schou, at der blev indrettet „et tidssvarende kvægtorv i

Jens Just. Født i Skive 20/3 1849. Købmand i Nørregade fra 1874, senere i Frederiksgade med stor ægekspert og havregrynsmølle.
Byrådsmedlem 1897—1903. Død i Skive 1924.

Sønderbyen med ugentlige markeder“, så måtte dyrskuepladsen for ham gerne få „kunstnere, karusellerne og luftgyngerne“.

I 1904 skulle byrådet tage standpunkt til indførelse af *kommunal ejendomsskyld*.

Schou gik imod en sådan skat på husejere. Han gjorde opmærksom på, at det var et princip „lige imod det skateloventen ellers var baseret på“. (Man var under venstre-regeringen – systemskiftere-regeringen – gået fra hartkornsskatter til „formue- og lejlighedsskat“). –

Som argument anførte Schou også, at en sådan skat kunne lægge hindringer for nyt byggeri i byen, særlig for „småfolk“. Derved kom han på linie med venstremændene Mar. Jensen og L. P. Poulsen, medens hans partifæller,

de andre højremænd, indbefattet borgmesteren, gik ind for en ejendomsskat, da en sådan skulle kunne nedbringe skatten på indtægt og formue. – Mellem Schou og Kielgast veksledes som så ofte en række skarpe bemærkninger. Schou mere end antydede, at Kielgast hørte hjemme i 1860erne, altså en menneskealder før.

Ved afstemningen stod stemmerne lige, hvorfor den kommunale ejendomsskyld foreløbig var forkastet for Skives vedkommende.

Samme år drøftede man i byrådet et andragende fra apoteker *Møller* om udsættelse af en planlagt *udvidelse af Slotsgade*, da en sådan ville gå ud over apotekervej – altså uden gåseøjne: apotekets have.

Schou ønskede en stor udvidelse af gaden, da denne nu var „næsten ufarbar – næsten livsfarlig at færdes på“. – Den „store“ udvidelse vedtoges.

Ved samme tid blev der givet meddelelse i byrådet om, at der forhandlede med et konsortium (tømremester *Kjærgaard* og direktør *C. C. Hansen*, jernstøberiet) om salg af „byfogedlodden“ ved Jernbanegade. Konsortiet ville give 12.000 kroner, men udvalget forlangte 35.000 kroner.

I 1903 var Schou på valg sammen med de øvrige højstbeskattede. Før valget chokerede han byen ved på forespørgsel af et af bladene at erklære offentligt, at han og Jens Just var „absolut modstandere“, hvorfor det ville være meningsløst, at de samme vælgere stemte på dem begge. – Denne erklæring fremkaldte flere indignerede indlæg i bladene. Højres organ, „Skive Avis“, fandt det derimod anerkendelsesværdigt, at Schou „så åbent lagde kortene på bordet“.

Resultatet af valget blev, at Julius Schou genvalgte sammen med Kielgast, og at kantor *Johannes Hansen* kom ind i stedet for sagfører Rosenthal, der ikke ønskede genvalg. Just fik ikke nok stemmer.

(Om diskussionen i bladene op til dette valg og de følgende, se nærmere „Skivebogen 1957“.)

Den 2. juni 1904 var Schou med til at bevilge et tilskud på 15.000 kroner til anlæg af et tuberkulose-sanatorium, som andelsforeningerne med folketingsmand Carl Hansen i spidsen, havde planlagt at anlægge i Krabbesholm skov. Schou blev medlem af et udvalg, som skulle forhandle videre med sanatorieudvalget og Resen kommune.

Fra 1907 lå sanatoriet der – nu „Resenlund“.

Ved samme tid imødekom byrådet et andragende fra et lokalt rederi om tilskud. Rederiet drev *lystsejlad*s på Limfjorden. – Sejladsen kunne alligevel ikke svare sig, og ophørte snart.

Byrådet skulle også tage standpunkt til spørgsmålet om ophævelse af *læbæltet* omkring byerne.

Schou hævdede, at læbælterne ikke var nogen beskyttelse for byerne, som meningen med dem havde været. De var tværtimod blevet til privilegier for brugsforeningerne.

I 1905 drøftede byrådet koncession på et *vandværk* til et konsortium, bestående af konsul *Albert Dige*, gasmester *Brøndum*, sagfører *N. C. Berg*.

Den almindelige opfattelse blandt byrådsmedlemmerne var, at et vandværk ville blive mest økonomisk drevet af private. L. P. Poulsen gik dog ind for kommunal drift.

Valgdiskussionen 1906

I 1906 var der byrådsvalg for „den almindelige vælgerklasse“. Skønt Schou ikke var på valg denne gang, var han nok den person, hvis navn oftest forekom i dagbladene i denne anledning.

Som formand for den konservative forening i byen gik han ind for, at denne forening skulle opstille til valget. Det var et tegn paa, at valgene var ved at blive politiske.

Men Schou gik dog ikke straks ind for en „ren“ højreliste, for han anbefalede stærkt venstremanden Mar. Jensens genvalg. Dette fremkaldte stærke kommentarer i det nye, tredie, lokale dagblad, „Skive Socialdemokrat“, hvor *Gerhard Nielsen*, den senere folketingsmand, var redaktør. – Gerhard Nielsen skrev om „en venstremand, (der blev) „taget under armen af en af Højres spidser“ og sluttede sin artikel med: „Vil Venstre godvilligt bøje nakken under højremanden Julius Schous formynderskab? Vi får se“! Nogle dage senere fortsatte Gerhard Nielsen med følgende sarkastiske linier: „Julius Schou søger et byrådsmedlem. Vedkommende skal kunne optræde på Højres liste som en værdig repræsentant for arbejderne og være afholdsmand. Ansøgere må melde sig snarest til formanden for den konservative forening, hr. Julius Schou“.

Op til valget skrev Julius Schou udpræget politisk prægede artikler til gunst for Højres liste og med angreb på modstandernes politiske indstillinger.

Artiklerne var kun for en mindre del rettet mod socialdemokraterne. Det væsentligste argument mod dem var, at „de ville forøge de kommunale udgifter“. – Schou gik nok ud fra, at det ikke blev fra Højre, at socialdemokraterne ville tage stemmer, da disse partier lå så fjernt fra hinanden.

Det meste af Schous kritik var rettet mod Venstre (af alle afskygninger). Det hed om venstremændene, at de

„arbejder efter bedste evne på at svække byerhvervenes skatteevne ved af al magt at kæmpe for, at de største erhverv går over til andelsforetagender, der er fri for at betale skat til kommunerne“, og at de „vil tage toldbeskyttelsen fra industri og håndværk, så at landet risikerer at blive oversvømmet af billige, mindre gode udenlandske produkter.“

Også Folkebladet beskæftigede sig med Schous listedannelser, endda på vers, f. eks.:

Gerhard Nielsen. I mange år redaktør af Skive Socialdemokrat

„Hr. Schou komponerer lister fra gry til kvæld
(og kasserer dem igen)
hans motto lyder – betragt det nøj're
ret for alle – men mest for Høj're.“

Bladet skrev desuden:

„Schou vil få mere travlt end mus i barselseng, hvis han skal
nå at få komponeret en byrådsliste der skal rumme repræsen-
tanter for handel, håndværk og industri samt beværterstan-
den, embeds- og bestillingsmænd, arbejdere, samt Høj're, Ven-
stre og afholdsfolk, alt uden at have maskepi med „de så-
kaldte borgerlister“.“

Dette valg blev det første helt politiske.

Den konservative forening opstillede følgende 4 høj're-
mænd: apoteker *Møller*, vognmand *L. Pedersen*, grosserer
Michael Nielsen (inden valget ombyttet med bogbinder
Ingvard Christensen som mere „folkelig“) og overbane-
mester *Petersen*.

Der kom også en ren Venstreliste, opstillet af „Skive Venstreforening“, hvor alle afskygninger af Venstre – moderate reform-venstremænd og radikale) – var forenet, og som senere blev til „Skive radikale venstreforening“. – De opstillede venstremænd var: Mar. Jensen, L. P. Poulsen, trikotagehandler *G. Hansen*, (senere Dolle-rup mølle) snedkermester *F. Kloch* og vejbetjent *Thom-sen*.

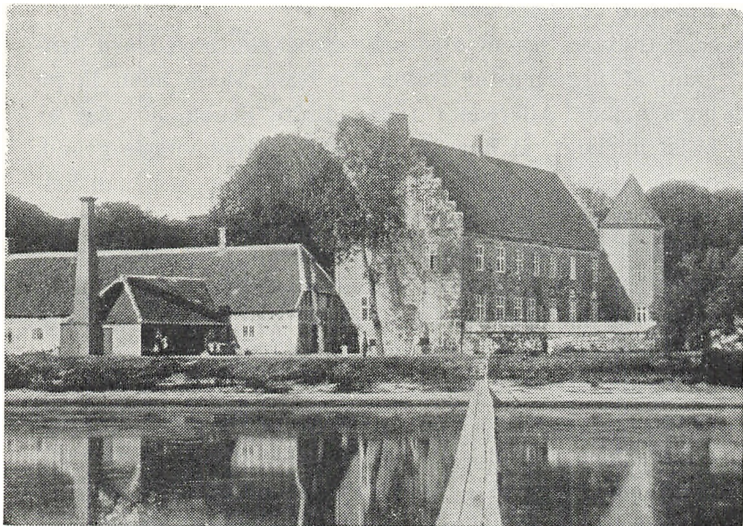
Endelig opstillede socialdemokraterne en ren socialdemokratisk liste med slagteriarbejder *Damgård*, lærer *Hjalmar Kjems*, redaktør Gerhard Nielsen, murer *J. Chr. Jensen* og murer *Jens Poulsen*.

Valgets resultat blev, at Mar. Jensen, Gerhard Nielsen og Kjems hver valgtes med ca. 250 stemmer, og Ingvard Christensen og Lars P. Poulsen med godt 200 hver, altså 2 socialdemokrater (valgets sensation), 2 venstremænd og 1 højremand.

Valget var et nederlag for Højre, hvad Schou i en artikel i „Skive Avis“ erkendte. Han gav de højremænd skylden, som delvist havde stem på modstandere. Disses blade raillerede over denne kritik. Folkebladet skrev om „knaaldpisen, der blev svunget over de stakkels højrevælgeres hoveder“, og „Soc.-Dem.“ skrev: „Julius Schou raser, og kantor Hansen sukker“ (over at valget blev) „et grundskud for Højre – begyndelsen til klikeregimentets undergang“.

Lige efter valget rettede Folkebladet et for dette ualmindeligt voldsomt angreb på Jul. Schou, fordi denne i løbesedler op til valget havde kaldt venstremanden, læge *Hersom*, for „en uselvstændig mand“. Folkebladet anvendte her udtryk som „tarvelig i sin form og tarvelig i sin tendens“ og „grim og sjofel optræden“. Det var jo hårde ord i januar.

Men året efter hed det i bladet:

Krabbesholm, det gamle herresæde fra 1560, som i Julius Schous tid gik fra slægten Rosen over til at være højskole, og det store skovareal dels til sanatorium og dels til Skive kommune

„... Højreføreren har æren, magten og riget.“

Socialistredaktøren stræber efter at få disse herligheder – alle midler skal bruges... (men) der er ikke plads til to bykonger.“

Bladet sluttede sin artikel med, at det var en „interesseret tilskuer til denne gladiatorfægtning – vi holder for tiden på Jul. Schou, fordi han kæmper for den frihed, som skal være både for Loke og for Thor.“

Som eksempel på „socialens“ skrivemåde mod Jul. Schou kan yderligere nævnes:

„Højres byrådsmedlemmer skal være nikkedukker, der ikke må kny, når den mægtige chef befaler... – .jo, Jul. Schou er stor.“

Og „Hans stormægtighed Julius Schou tåler altså ikke, at nogen, der har med ham at gøre, skriver i „Soc.-Dem.“, tror enhver, der har at gøre med en så mægtig mand, ryster og bæver i skræk for et misbilligende – at kritisere hr. S.s administration, hvor formasteligt...“

Købet af Krabbesholm

Som tidligere nævnt ejedes Krabbesholm hovedgård dengang af jægermester Rosen, og også Skive havn lå på hans grund. Allerede i 1898 udtalte Schou, at „det er højst uheldigt, at havnene er på en privat mands grund, og de penge, det vil koste at flytte havnen, må man hellere ofre på at købe Krabbesholm for.“ –

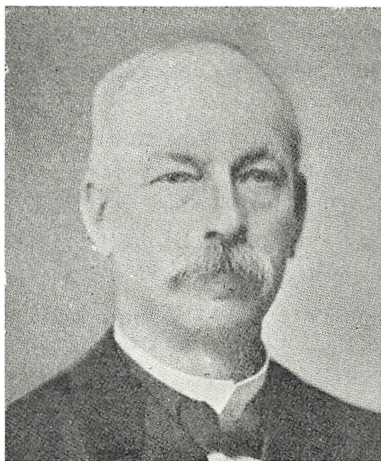
I 1906 kom der reelle forhandlinger i gang om kommunens køb af herregården. – Ved en afstemning i byrådet stemte et flertal mod at byen skulle yde den „høje“ rente af 4½ pct. til Rosen. Egentlig var handelen dermed stranded, hvad flertallet ikke synes at have været klare over, hvad Schou gav dem en irriteret bebrejdelse for. – Efterhånden kom man dog til enighed med Rosen, og den 20. november 1908 vedtog byrådet køb af hovedbygningen, engene, havnen og skoven for en købesum på 30.000 kroner. –

Mange år senere mindede redaktør Neerup i „Skiveringen“ i København om denne begivenhed, – hvor han nok selv har haft en finger med i spillet. – Han kaldte det „en epokegørende begivenhed“ og „en af de væsentligste kilder til byens senere udvikling og storhed. Den gav luft, den gav fællesfølelse, en vis berettiget stolthed og mægtige udviklingsmuligheder.“

„Den iltre sydsjællænder“, som Neerup selv kaldte sig, kunne ikke forstå, at de „rolige, sindige skibonitter“, som hans chef, bogtrykker Mar. Jensen, ikke var synlig begejstret over det skete.

Selve Krabbesholm hovedgård blev som bekendt solgt videre til højskolen, hvad Neerup også havde været ivrig for. Den sidstnævnte handel foregik ved en auktion, hvor pastor A. Th. Dorf på højskolens vegne bød 25.000 kr. En Ålborg-fabrik ville have givet 30.000 kroner, men højskolen fik den alligevel.

I byrådsperioden 1906/7 var Schou med til at gennem-

Frederik Leopold Holm. Født i København 10/3 1853. Borgmester i Skive, 1895—07. Død i Randers.

føre brolægning af *Torvegade*, *Voldgade* og *Nordbanevej*, samt *Asylgade* (den sidste for skolens skyld). – Imod var Kielgast, der opfordrede til at „køre roligt og besindigt frem, ikke i firspring.“

Med beboerne i *Thomsensgade* og „*Baggade*“ (Thorupsgade), organiseret i foreningen „Vestkvarterets interesser“, var der vanskeligheder med betaling af gade- og gasbelysningen. Gasværksudvalget truede med helt at standse gastilførslen, (altså også til belysning i hjemmene og til kogegas) til disse gader. Så galt gik det dog ikke.

I 1906 vedtog byrådet at indføre *gadeskilte* og *husnumre*.

I marts 1908 forelå for byrådet et andragende om leje af jord på skovbakken til *kolonihaver*. Det var noget nyt for Skives vedkommende, og borgmester Holm syntes ikke om det. „De pynter ikke, de haver, sagde han, og da Schou

som skovudvalgets formand gik ind for at støtte en tanke, der kunne betyde noget for arbejderne, fortsatte borgmesteren: „Kolonihaver på det sted er en umulighed – de spolerer pladsen – og så de skrækkelige lysthuse. Lad os pure afvise spørgsmålet.“ Men andre gik ind for at imødekomme henvendelsen, og efter en lang debat og afstemning vedtoges det at leje jorden ud til kolonihavefolkene, „så kunne man jo se, hvorledes det ville gå.“

Et forslag om tilskud til *arbejdsløshedskasserne* gik Schou imod. Det samme gjorde „de mindrebedimlede talsmand“, L. P. Poulsen, da arbejdsmændene ikke var med. – Dette standpunkt blev voldsomt angrebet af „Socialen“.

Schou mente ikke, der burde finde *begravelser* sted fra den nye kirke.

I en ordveksling om anvendelsen af „den gamle kirke“ gik Schou ind for, at alle *begravelser* burde finde sted derfra.

I november 1908 blev Schou „involveret“ – som man nu vil sige – i en strid om en bevilling til hotelforpagter Carl Jensen om borgerskab til at drive „*Hotel Phønix*“ (nu „Emaljenborg“). Ministeriet tog her ikke hensyn til en betingelse, som byrådet havde ønsket stillet. Flere af rådet var vrede herover, L. P. Poulsen truede endda med af den grund at udmelde sig af regeringspartiet: venstre-reformpartiet. Byrådet vedtog med 11 stemmer mod 2 (Schou og kantor Hansen) en protest herimod.

Da Julius Schous stilling i denne sag vakte nogen forundring, motiverede han i „Skive Avis“ sin afstemning. En tilføjet bemærkning, at „da vi ikke er tjent med, at flertallet i kommunalbestyrelsen får hele magten, bør vi værne om at ministeriets afgørelse i flere tilfælde indhentes“, gav socialen anledning til et nyt angreb på Schou. Nu havde Højre, og ikke mindst Julius Schou, regeret enerådigt i Skive byråd, og da der nu var udsigt til, at

de måtte aflevere flertallet, ville Schou ikke godkende dettes ret. Artiklen sluttede med: „Julius Schou er en elskelig mand!“

Byrådsvalget 1909 – Et stød under bæltstedet

Byrådsvalget i 1909 var det første efter kommunalreformen, der gav almindelig valgret til de kommunale råd. Julius Schou lod sig ikke genopstille ved dette valg, og det havde jo nok forbindelse med, at, som Socialdemokraten skrev:

„De gode tider (for Højre) er snart forbi – de tider, da Højre enevældigt regerede i Skive byråd – men nu kommer der andre tider, hvor dette flertal brydes for evigt.“

Sådan gik det det jo også. Først kom der byråd med Venstre som tungen på vægtskålen, og senere socialdemokratisk flertal i en lang årrække.

Men derfor var Schou langfra uden for kampen. Som formand for den konservative forening var han primus motor i agitationen for Højre ved dette valg. I „Skive Avis“ opfordrede han

„meget indtrængende alle besindige borgere, der ønsker en rolig og naturlig udvikling for vor by“ og „enhver der har interesse for, at kommunens gæld ikke forøges, og skatterne forhøjes for meget“

til at stemme på den liste, der var opstillet af den konservative forening, og indeholdt navne på „først og fremmest dygtige mænd“ som: bankdirektør *Müller*, grosserer *Michael Nielsen*, kantor *Johs. Hansen* og overbanemester *Petersen* og af helt nye kandidater: fiskeeksportør *Spellerberg*, fru tandlæge *Thomsen*, direktør *C. C. Hansen*, Skive Jernstøberi, læge *Linnemann*, fhv. gæstgiver *Carl Nielsen* og købmand *Andreas Andersen*.

Schous propaganda op til valget var indledning til det

værste personlige angreb, der blev ført mod ham. I en artikel i „Skive Avis“ skrev han blandt andet:

„... socialdemokraterne tager så lidt hensyn til saglig dygtighed, at de opstiller en arbejdsmand (Johannes Mortensen, – P. S.s anm.) til kommunal revisor – selv en udmærket dygtig arbejdsmand er absolut uskikket til at revidere regnskaber, navnlig et så indviklet regnskab som et kommuneregnskab, på en tilfredsstillende måde.“

Denne artikel gav anledning til et meget skarpt svar fra Gerhard Nielsen i Socialen. Men det var ikke alene skarpt, det var under bæltstedet, for det sluttede med på en raffineret måde at antyde tvivl om Julius Schous hæderlighed og uegennytte i hans officielle virksomhed, men i sådanne vendinger, at det ikke kunne rammes af injurie-lovgivningen.

Socialdemokratens artikel, der havde overskriften:

„Overklasse-hovmod, Julius Schou på slap linie.“

sluttede med, at der nok kunne være noget for en socialdemokratisk revisor at undersøge, for eksempel „at kommunen solgte koks til udenbys boende . . . billigere end til byens købmænd, naar . . . vedkommende købers broder havde siddet i gasværksudvalget.“

Min far fandt det under sin værdighed at diskutere sin hæderlighed med bladet, og de, der kendte bare en lille smule til ham, vidste, at det ikke ville være nødvendigt. Han svarede kort og skarpt med følgende erklæring:

Dersom „Skive Socialdemokrat“ vil insinuere, at jeg som medlem af byrådet eller et af dets udvalg har skaffet mig selv, nogen af min familie eller personlige venner nogen pekuniær fordel, erklærer jeg herved redaktøren af „Skive Socialdemokrat“ for en **gemen løgner**.

Gerhard Nielsen fortsatte skrivelserne, men i hans første svarartikel med overskriften „Hvis“ var pointen egentlig, at han ikke havde rettet nogen beskyldning mod Jul. Schou.

Affæren prægede de lokale blade i dagene derefter – også „Ekstrabladet“ beskæftigede sig med den. – Blandt en række avisindlæg var det egentlig formanden for gasværksudvalget, købmand Fr. Kielgast, der som det vil fremgå af det foregående, just ikke stod Jul. Schou nær, der satte tingene på plads.

Han redegjorde for, hvad der var sket:

„... når der er overproduktion af koks, (er vi) ligefrem glade ved at komme af med dem til udenbys folk.“

Kielgast sluttede indlægget således:

„... så meget er afgjort, at Jul. Schou så langt fra har haft nogen indflydelse på, om hans bror har gjort en god handel (ved at priserne steg i tiden mellem dagen for handelens afslutning og leveringsdagen) – han har slet ikke haft noget med det at gøre.“

Schou var ofte på rejse, og gasværksudvalget havde vist ikke hans særlige interesse.

— — —

Valgets resultat blev, som det undertiden sker, sådan, at alle partier kunne erklære sig tilfredse dermed, idet de drog forskellige sammenligninger:

Højre vedblev, trods indførelsen af den almindelige valgret, at være byens største, idet det fik 6 mand valgt, socialdemokraterne fordoblede deres mandattal til 4, og Venstre, der her på egnen var på vej til at blive radikale, blev med 3 mandater „tungen på vægtskålen“.

Kvinderne havde ved dette valg for første gang fået valgret, og hvert af de 3 partier satte en kvinde ind: Højre: fru (tandlæge) *Thomsen*, Venstre: fru (læge) *Kæmpegård* og socialdemokraterne fru *Laura Petersen*.

De fattiges kasse

Også andre valg end byrådsvalgene kunne give anledning til avispolemik, hvor Julius Schou var hovedperso-

nen. I 1908 var der således valg til „de fattiges kasse.“ Her var det stadig de gamle nogenlunde upolitiske foreninger, der foretog opstillingerne. På valg var dette år: pastor Bahnson, købmand Jens Just og vejmand L. P. Poulsen, og Schou ledede et opstillingsmøde for handelsforeningen og de to håndværkerforeninger. Selv anbefalede han genvalg af Poulsen „for at de mindre velstillede borgere“ kunne have en repræsentant i ledelsen. Derimod antydede han, at der kunne være grund til fornyelse på en af de andre pladser. Opstillingsmødets resultat blev, at Jens Just ikke blev genopstillet, hvad der gav anledning til et indlæg i „Skive Folkeblad“ af læge *Kæmpegård*, hvori denne hævdede, at Schou havde fået Just væltet, og det af personlige grunde.

I Schous svar fik han indflettet en bemærkning

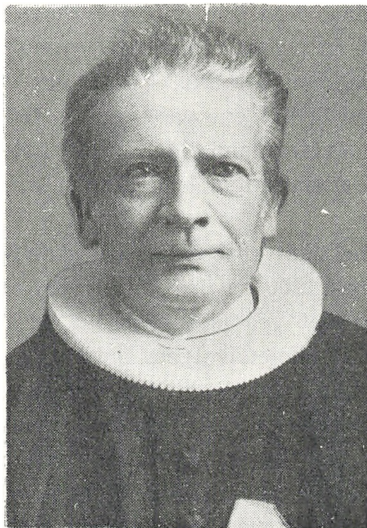
om, at det var „rimeligt, at en radikal venstremand arbejder for at splitte borgernes stemmer til fordel for socialdemokraterne“.

Om det personlige skrev han, at hvad man end mente om ham, en „luskepetter“, der ikke talte rent ud, hvis han havde noget imod nogen, var han ikke. Det vil vist også fremgå af tidligere bragte citater i denne fremstilling.

Folkebladet bakkede Kæmpegård op i en artikel med overskriften „Julius Schou – hans er skylden“. Det hed i denne artikel blandt andet:

„Adel forpligter, og en mand som Julius Schou, der har en mægtig indflydelse her i byen, har også pligter og ansvar for, at de bedste mænd kommer på listerne ved de kommunale valg.“

Men Schou havde efter bladets mening „sat lus i skindpelsen“ og „benyttet sin store indflydelse til at manøvrere det ene af de tre afgående medlemmer ud“.

Carl Tolstrup Bahnson. Født i Viborg 26/10 1845. Sognepræst i Skive 1895—1915. Død 1917 på Frederiksberg. Begravet i Skive

Skolen

Julius Schou kom, som nævnt, efter valget til byrådsmedlem straks ind i skoleudvalget, og da den daværende formand, købmand, kancelliråd *Calundann* udtrådte af rådet, blev Schou udvalgets formand. Det fik herved en formand, der var virksom i en helt anden grad, end man var vant til. Skolen optog i de følgende år en meget stor del af hans tid og tanker. Det blev en række år med stor udvikling af skolevæsenet i Skive, og hertil bidrog i høj grad den energi, som Julius Schou lagde ind i arbejdet.

Skoleforholdene var ved at blive for trange og gammeldags, både hvad lokaler angik og på anden måde, og det blev i udpræget grad Julius Schou, der bragte dem i en stand, som mange større byer da kunne misunde Skive.

Byen havde da en „borgerskole“ i Østergade – bygningen kaldes jo stadig „den gamle skole“ – med gratis halv-

dagsundervisning. Den var opført i 1854. I 1887 havde man overtaget en privat realskole i Frederiksgade, hvor der undervistes mod betaling. I 1889 var der bygget en vestfløj til, men forholdene var langt fra tidssvarende.

Schou fik i sin formandstid en lang række debatter i byrådet og i pressen om skole spørgsmål – som om så meget andet.

Den første heftige pressedebat om skoleforhold, Schou kom i, var i maj 1900 og drejede sig om en læreransættelse, hvor byrådet ved ansættelse af en lærer Siggård ikke havde fulgt skoleudvalgets indstilling. Schou lagde sin natur tro ikke skjul på, at han var meget misfornøjet hermed. I diskussionen i bladene om ansættelsen deltog blandt andet Mar. Jensen og lærer Siggårds svigerfar, handelsrejsende *P. C. Faurschau*. Også i „Jyllandsposten“ beskæftigede man sig med sagen. Faurschau gik voldsomt løs på Schou i de lokale blade og ville have ham afsat som formand for skoleudvalget. Men heroverfor reagerede „mange borgere“ i bladene. De udtalte deres misbilligelse af „de ufine angreb“ og udtalte deres tillid til Julius Schou og „hans brave og uegennyttige optræden som god borger“.

I marts 1901 var der i byrådet en stor skoledebat mellem Schou og Mar. Jensen. Årsagen var et forslag fra skoleudvalget om en delvis forhøjelse af skolepengene i realskolen. I den anledning gav Schou en udførlig redegørelse for skoleforholdene. Han slog fast, at idealet for et kommunalt skolevæsen var:

„En fri borgerskole med heldagsundervisning“, men indførelsen heraf måtte ske successive, da man i så fald måtte bygge, og „foreløbig havde man ikke råd til at lade alle børnene undervise gratis i realskolen“.

Mar. Jensen mente ikke, at det skulle være uoverkommeligt at gå over til idealet, men udvalgets forslag vedtoges med stor majoritet.

Julius Schou var da ikke kommet til sit endelige standpunkt i skolespørgsmålet, men tanken om byggeri var altså begyndt at foresvæve ham.

Året efter – i marts 1902 – fremlagde Schou på skoleudvalgets vegne sin kongstanke for byrådet. Den gik ud på at opføre en ny skolebygning i Asylgade på den hidtidige kreaturmarkedsplads og derved samle hele skoleundervisningen i Frederiksgade-Asylgade. Derved ville det skel, der var mellem den „finere“ realskole og borger-skolen blive slettet.

Men planen vakte af økonomiske grunde store betænkeligheder i rådet. Som Folkebladet skrev: „Man krympede sig meget ved situationen“. Såvel borgmesteren som Kielgast, Just og L. P. Poulsen mente det rigtigst, at se tiden an og måske undgå at opføre en ny skolebygning, der da ansloges til at ville koste 70.000 kroner. – Sagfører Rosenthal og Mar. Jensen støttede Schou, men resultatet blev, at man ville sunde sig „på den hårde pille“ til byrådets juni-møde.

På dette viste det sig, at modstanden mod byggeriet foreløbig var for stor. Det vedtoges at udskyde det i alt fald et par år. Men Schou fandt det kun forsvarligt, hvis man straks gik til en udvidelse af gymnastikhuset. Just gik imod dette, men det blev overdraget skoleudvalget at lade udarbejde tegning og overslag til en tilbygning af gymnastikhuset.

I begyndelsen af 1904 vedtog rådet at opføre et gymnastikhus til 10.000 kroner, skønt borgmesteren ømmede sig: „Vi gør det, men vi gør det nødtigt“. – Den 13. juni samme år blev det nye gymnastikhus, som kom til at ligge „i flugt med den nye realskolebygning sydover“, indviet.

Men forinden – den 2. december 1903 – havde Julius Schou i byrådet forelagt et forslag til omordning af det kommunale skolevæsen i anledning af en ny skoleanordning, der indførte mellemskolen, sådan at der for fremti-

den blev folkeskole, 4 mellemskoleklasser og een realklasse.

Der blev på mødet en livlig diskussion om spørgsmålet om, hvorvidt der skulle betales for undervisningen i mellemskolen. Folkebladet skrev, at der var „en så ivrig stemning til stede, som man kun sjældent er vidne til i vort meget fredelige byråd“. – Julius Schou mente endnu på dette tidspunkt, at „det var urimeligt at bemidlede folk skulle have gratis undervisning for deres børn“, men der skulle være fripladser i mellemskolen for de dygtige elever fra folkeskolen. Schous partifælle, bogbinder Ingvar Christensen, foreslog, at der kun skulle betales i realklassen, og måske 4. mellem. – Men udvalgets – altså Schous – forslag, hvorefter der skulle gives fripladser for indtil halvdelen af det samlede antal elever i mellemskolen og realafdelingen, vedtoges med 5 stemmer (borgmesteren, Kielgasts, bankdirektør Müllers, kantor Hansens og Schous) mod 4 for principiel gratis undervisning for alle. De 4 var: Ingv. Christensen, Mar. Jensen, L. P. Poulsen og P. C. Hansen). Buntmager Thimm stemte ikke.

Men byrådet kom nu under pres af det første venstreministeriums kultusminister, *I. C. Christensen*, som opfordrede det til at forandre forslaget til fuld gratis undervisning. Byrådet strittede først imod, og man aner en irritation over ministeriets indgriben. Men Julius Schou var nu på glee, og på et rådsmøde den 2. november 1904, hvor sagen havde vakt så megen interesse, at der var kommet en del tilhørere til stede, gik han sammen med den mere demokratiske del af byrådet (Mar. Jensen, L. P. Poulsen og Ingvar Christensen) ind for, at fripladserne ikke behøvede at blive begrænset til halvdelen af eleverne. Han havde egentlig ikke noget imod, at alle i grundskolen gik gratis op i mellemskolen. Men byrådet vedtog med 5 stemmer mod 4 at holde fast ved principiel betaling for mellemskole-undervisningen.

Buntmager William Thimm, Nørregade. Født 18/12 1847. Formand for Håndværkerforeningen 1881—88 og 1903—12. Byrådsmedlem i Skive 1900—06. Død i Skive 3/8 1917.

På samme møde vedtog man i øvrigt på Schous forslag at opføre en tilbygning til den gamle realskolebygning i Frederiksgade, ned mod stiftelsen. Mar. Jensen mente, at det kunne vente, men Schou svarede: „Absolut umuligt“. – På et møde i måneden efter vedtoges de planer og overslag for tilbygningen, som Schou forelagde.

Kultusministeriet forlangte nu, at foruden at undervisningen i forskolen til mellemskolen skulle være gratis, (altså børn i 7-11 års alderen), skulle i hvert fald mindst 1/3 af pladserne i hver klasse i mellemskolen og i realklassen være fripladser, og læsebøgerne skulle være gratis.

I overensstemmelse hermed forelagde skoleudvalget og skolekommissionen den 1. februar 1905 en ændret plan for

byrådet, som godkendte dem mod Ingvard Christensens, Mar. Jensens og L. P. Poulsens stemmer, idet disse gik ind for helt gratis undervisning i de første tre mellemskoleklasser. (Indtil den skolepligtige alders ophør) – Schou stillede i udsigt, at skoleautoriteterne for fremtiden indstillede „de flittige og velbegavede børn til fripladser, særlig hvis forældrene var „ubemidlede“, så undgik disse at skulle ansøge om fripladserne.

Der var nu, efter at Schou under forhandlingen indtrængende havde bedt om, at man ikke lagde sagen hindringer i vejen, vist grønt lys for den nye skoleordning og dermed for skolebyggeriet.

Skoleudvalget tog efter mødet rundt i landet og så på nye tidssvarende skolebygninger, og kom hjem med forskellige erfaringer. – Jeg mindes, at min far var meget optaget heraf, også af enkeltheder, som indretning af bade til eleverne.

Den 6. december 1905 havde Jul. Schou en stor dag, for den dag fik han i byrådet eenstemmig godkendelse af planer og overslag, i forvejen godkendt af skolekommission og lærerråd, til „bygning af en skole på kreaturmarkedspladsen“. – Udgifterne blev nu budgetteret til 130.000 kroner. – Kreaturmarkederne skulle så for fremtiden afholdes på „dyrskuepladsen“. – En konsekvens af planerne, nemlig en udvidelse af Asylgade, gav anledning til en ny, lille dyst mellem Schou og Kielgast, denne gang om hvorvidt udgiften hertil skulle belaste skolebudgettet eller føres på gade- og vejudvalgets konto.

Så begyndte man altså på opførelsen af den skole, som mere end noget andet i Skive blev et mindesmærke over Julius Schou og hans virksomhed for byen.

Den 8. juni 1906 blev grundstenen nedlagt ved en „smuk, lille højtidelighed“.

Sognepræsten, pastor Bahnson oplæste et dokument, der af min mor blev indmuret i grunden i en tilloddet

Casper H. W. Hasselriis. Født i Rønne 15/12 1839. Skoleinspektør ved Skive Realskole og Kommuneskolen gennem mange år. Død i Skive 8/4 1913. (Silhuet af Else Hasselriis).

blykapsel, tillige med de da gangbare sølvmonter. Dokumentets ordlyd var følgende:

„Ar 1906 den 6. juni nedlagdes grundstenen til en ny kommuneskole i Skive, som denne bys kommune lader opføre i det år, da Danmarks gamle konge, Hs. Maj. Christian den 9de døde i årets første måned, og Hs. Maj. Kong Frederik den 8. des første regeringsår, under Hs. Ekscellence J. C. Christensens ministerium, i hvilket Hs. Ekscellence Enevold Sørensen var minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Lic. theol. A. S. Poulsen, biskop over Viborg Stift, Søren Mejsen Westergård, provst for Salling herreders provsti, og Carl Tolstrup Bahnson, sognepræst til Skive og Resen.

Skoledirektionen bestod af stiftamtmand over Viborg stift, A. Dybdal, provst Søren Mejsen Westergård, sognepræst til Hjerl og Harre, og proprietær P. Odgård, Ny Skivehus.

Borgmester, byfoged, byskriver i Skive er Frederik Leopold Holm, tillige herredsfoged i Sallingland.

Skive byråd består foruden borgmesteren som formand af købmand F. Kielgast, købmand Julius Schou, bankdirektør

V. Müller, kantor Johs. Hansen, bogtrykker Marius Jensen, vejmand L. P. Poulsen, bogbinder Ingv. Christensen, redaktør Gerhard Nielsen og lærer Kjems.

Byrådets skoleudvalg består af købmand Julius Schou, kantor Joh. Hansen og lærer Kjems, førstnævnte som udvalgets formand.

Skolekommissionen af sognepræsten, købmand Julius Schou og bogbinder Ingv. Christensen.

Inspektør for Skive kommunale skolevæsen er Casper Henrik Wolffsen Hasselriis og Peter Becker overlærer ved samme.

Desuden virker for tiden ved Skive kommunale skoler 13 fast ansatte lærere, 7 fast ansatte lærerinder samt 4 timelærere og 1 timelærerinde.

Tømrermester Lars Jensen er skolens arkitekt og murermester Mads Jensen, Skive, har skolens opførelse i enterprise.

Skolen antages at ville koste kommunen ca. 130.000 kroner og som den opføres nu vil den foruden 18 klasseværelser omfatte lærerværelse, kontor for inspektøren og skoleudvalget, skolelægens værelse og pedelbolig m. m.

I skolen indlægges elektrisk ledning til varmvandsopvarmning, baderum til varme og kolde bade, og op til skolen anlægges en botanisk have til brug ved elevernes undervisning.

Skolen ligger på kommunens grund på det sted, hvor hidtil kvægmarkedspladsen har haft sin plads.

Når nu denne skole opføres, efter at byens skole i Østergade har vist sig at være for lille og tillige heller ikke er tidssvarende, så sker det med ønsket om, at denne skolebygning må blive rejst til den skolesøgende ungdoms udvikling og dygtiggørelse og derigennem til byens og fædrelandets vel.

Gud give sin lykke dertil.“

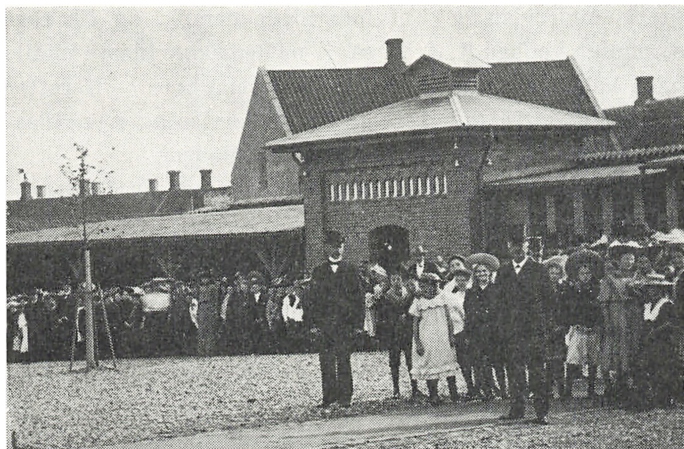
Derefter nedlagde pastor Bahnson den første sten „i guds navn“, borgmester Holm den anden „i fædrelandets navn“ og Julius Schou den tredje „i byens navn“.

Ved denne lejlighed anerkendte Schous politiske modstandere hans indsats. – Det kneb mere for en del af hans partifæller, højremændene, at godkende hans „flothed“ med skatteydernes penge.

Skive Folkeblad skrev, at „den store, nye og som vi håber smukke og velindrettede skolebygning“ ville stå som et varigt minde om, at Skive byråd af 1905 var et fremskridtsvenligt og forstående byråd.

Om Julius Schou personligt skrev bladet:

Julius Schou i spidsen for borgerskolens børn, da man i 1908 flyttede til den nye skole i Asylgade, og flokken var mange gange længere, end på billedet

„Han har udført et overordentlig stort arbejde i sin formandsvirksomhed. Vi har aldrig underkendt Julius Schous fremragende egenskaber som menneske og kommunal tillidsmand. Han er ofte stejl... måske mere end godt er. Men han ved også, hvad han vil. Han sparer aldrig tid og kræfter for at arbejde for de opgaver, han påtager sig at løse.“

Den flerårige strid i byrådet om den gratis undervisning også for „de bemidlede“ fik en harmonisk afslutning 9. februar 1907. – På et byrådsmøde denne dato fremdrog Ingvard Christensen atter spørgsmålet ved at forelægge et forslag om gratis undervisning for alle i Skive hjemmehørende børn i den skolepligtige alder, hvilket ville sige også i de 3 første mellemskoleklasser. Derimod skulle der i realklassen og 4. mellem, hvor eleverne var over den skolepligtige alder, normalt betales. Der skulle dog være mindst 1/3 fripladser til børn af ubemidlede forældre.

Men nu var skoleudvalget – altså i første række Julius Schou – parat til at gå endnu længere med hensyn til

gratis undervisning. Det indstillede nemlig, og fik eenstemmigt godkendt, at også 4. mellemskole-klasse skulle have helt gratis undervisning for byens børn. – Herefter skulle der altså kun betales for undervisning i realklassen, og der blev der et stort antal fripladser.

„Skive Socialdemokrat“s glade kommentar til denne vedtagelse så sådan ud:

„Den fattige, såvel som den rige mands barn kan nu, når de har evner dertil, tilegne sig den kundskab, vor skole kan byde. Mangel på penge er i fremtiden ingen hindring herfor.“

Skolen i Asylgade indvies

Den 6. september 1907 blev „den store, nye skole“ indviet ved en festlighed. Med Østergade-skolens leder, overlærer *Becker* og Julius Schou i spidsen drog alle denne skoles elever i samlet trop fra Østergade til Asylgade, hvor de sammen med realskolens elever fik chokolade. (Jeg var blandt de heldige, der var med dertil.)

Der blev nok ved denne begivenhed i mange børnesind slettet et grimt skel. Hvis børnene havde haft mere værds, eller mindreværdsfølelser over for dem i den anden skole, opdagede de nok nu, måske henholdsvis beskæmmede eller med tilfredshed, at der ikke havde været grund til sådanne følelser.

Skive havde nu en skole, der „både i hygiejnisk og æstetisk henseende tilfredsstillende det ny århundredes fordringer og ønsker“ („Bogen om Skive“ fra 1926).

Der var 18 klasseværelser, hvoriblandt fysiklokale, lysbilledlokale, tegnestue, sangsal og håndgerningslokale og badeanstalt, foruden lærerværelser også kontor- og mødelokaler, pedelbolig, W. C. med elektrisk lys, stor fælles legeplads og botanisk have ud til Asylgade.

Borgerne var stolte af deres nye skolebygning. Men mange synes også, at den havde været dyr. Den blev bogført til 148.000 kroner indbefattet inventar.

(Et eksempel på, at vi nu regner med anderledes beløb, er det, at alene tilbygningen i år til skolen kom til at stå i 2½ million.)

Ved indvielsen holdt Schou en hjertelig velkomsttale til børnene. Han håbede både lærere og elever ville blive glade for den nye arbejdsplads. Men det vigtigste var, at der var et godt tillidsforhold mellem skolen og hjemmet.

Hjalmar Kjems udtalte ved samme lejlighed blandt andet:

„Iøvrigt vil jeg til slut rette en tak til hr. Schou for det arbejde, han i skoleudvalget har gjort for skolen. Ganske vist er jeg uenig med ham i meget af, hvad han har foretaget sig, men hans arbejde er udført uden smålighed og vidner om kærlighed til skolen.“

Bladenes kommentarer til indvielsen var særdeles positive:

„Skive Avis“ skrev under et billede af Jul. Schou:

„Æren for Skive ny kommuneskole tilfalder først og fremmest Jul. Schou, hvis utrættelige iver og energiske arbejde det skyldes, at skolen er blevet den smukke og praktiske bygning, den er. – Skolen og anlæget, de to smukke mindesmærker hr. Schou har sat sig her i byen, vil bevare hans navn for lange tider...“

„Skive Folkeblad“ skrev i en stor anerkendende reportage blandt andet:

„Som bekendt har Jul. Schou og vi... ofte stået i modstrid med hinanden, men vi har aldrig underkendt Schous dygtighed.“

„Skive Socialdemokrat“ skrev:

„Der er ikke sparet noget steds, men det er også Julius Schou, der har stået for det. Det kan... ikke nægtes, at han har ære af sit værk, og hans flothed virker velgørende, omend lidt overraskende – efter den lurvede fedtethed, der før hans tid kendetegnede byrådets stilling overfor skolen...“

Skive bys borgere kan begynde at omtale deres skole med stolthed.“

I „Danmarks kommunale efterretninger“ hed det blandt andet:

„...hvorved den raskt voksende kommune for en årrække har skabt sig skoleforhold, som endog kan tjene til forbillede for større kommuner her i landet.“

Endvidere hed det, at skolen lavede op i Asylgade og stod „som et varigt minde om, at Skives byråd af 1905 var et fremskridtsvenligt og forstående råd.“

Skolen har nu fungeret i 64 år – altså to menneskealdre – og så vidt vides fungeret godt. Først i år er selve skolebygningen blevet udvidet med en tilbygning mod nord.

Schou og lærerne

Julius Schou havde et udmærket forhold til skolens lærere, og dette understregede Folkebladet i dagene op til indvielsen af den nye skole. Bladet mindede om, at da Jul. Schou, som andetsteds omtalt, ville trække sig ud af byrådet, fik han fra hele lærerpersonalet, med en enkelt undtagelse, anmodning om at blive. Folkebladet havde da spurgt en lærer, hvorfor han og hans kolleger elskede Schou sådan, og svaret lød:

„Der er kommet en tryghed over lærerpersonalet, en sikkerhed for hele maskineriet, siden hr. Schou blev formand. Derfor vil vi ikke af med ham. Han nærer stærk interesse for skolen og taler altid dens sag. Dertil har han en udpræget ordenssans og retfærdighedsfølelse.“

Bladet tilføjede, at denne udtalelse sikkert gav en rigtig karakteristik af Schou.

Et andet bevis på, at lærerne var glade for min far, blev ført ved en skoleudflugt i det år, skolen var under opførelse. Her blev der ved måltidet afsendt følgende telegram „til skoleudvalgets energiske formand“:

„Skives lærere og lærerinder drikker i dette øjeblik Deres skål med tak for Deres arbejde i skolens tjeneste og med ønsket om lang virksomhed i samme.“

Telegrammets afsendelse var foreslået af venstremanden, lærer A. Jacobsen (senere Villumsgård), der senere via Skive-radikalismen gik over til Socialdemokratiet.

Folkebladet, der omtalte ovenstående episode, kaldte det „en smuk, men fortjent opmærksomhed“ og tilføjede til meddelelsen:

„Julius Schou fornægtede ikke sig selv. Som sædvanlig var han hurtig i vendingen og sendte straks nedenstående svartelegram:

„Hjertelig tak for modtaget telegram, og i håb om fortsat godt samarbejde mellem lærerpersonalet og udvalget, ønskes Dem og børnene en fornøjelig dag.

Julius Schou.“

Men selv i de bedste forhold kan der jo komme en „kurre på tråden“, og en sådan kom der ved indvielsen af det nye gymnastikhus. Lærerne udeblev nemlig fra denne lille festlighed, fordi skoleinspektøren kun havde indbudt dem ved et opslag. Dette gjorde Schou ondt. Han fandt denne optræden „fornærmelig og hånlig over for skoleudvalget“, som han udtrykte det i en bladpolemik længe efter.

Lindquist-affæren

I 1906 var der i Skive en større skoleaffære, hvis hovedperson var en af skolens lærere, hr Lindquist, som på grund af sin udstrakte anvendelse af spanskrøret, var almindelig forhadet af skolebørnene. En halv snes store drenge og piger sammensvor sig mod ham, og en dag blev han på vejen hjem fra skolen generet, ikke alene ved afsyngelsen af en smædevise, men også med forskelligt ubehageligt kasteskyts. – Der blev stor opstandelse:

De skyldige, hvoraf to var lærerbørn, fik i alle skolens elevvers påhør en straffeprædiken af skolekommissionens

formand, sognepræsten *Carl Bahnson*, og skulle arbejde i skolen et par helligdage. – Men lærer Lindquist så sig efter affæren nødsaget til, forøvrigt også opfordret dertil af skoleinspektøren, at tage sin afsked fra skolen. – Dette medførte en bladpolemik. Blandt andet kritiserede Folkebladet denne udgang. Men mest voldsomt blev skoleautoriteterne angrebet af lærer Kjems, som da lå på tuberkulosesanatorium. Heraf udviklede sig en langvarig og bitter personlig polemik mellem Kjems og Jul. Schou, hvor mange ting fra de forløbne år blev draget ind.

I sit første svar udtalte Schou blandt andet harme over,

„at en velbegavet og afholdt lærer som hr. Kjems offentligt nedsætter skolen og autoriteterne“. Schou opfordrede Kjems til at bruge sin „udmærkede begavelse og gode evner“ til foruden et trofast og godt arbejde for skolen også til at skabe „et bedre forhold mellem hjemmene og skolen“ i stedet for at bruge sine „glimrende talegaver til at nedbryde respekten og så ufred mellem hjemmene og skolen“.

Schou var overbevist om, at lærer Kjems holdt af børnene og interesserede sig for sin gerning og opfordrede ham til for skolens skyld, at de i stedet for at bekæmpe hinanden i fremtiden arbejdede sammen. Hidtil mente han, at Kjems havde skabt ufred ved at sætte de andre lærere op mod skoleudvalget.

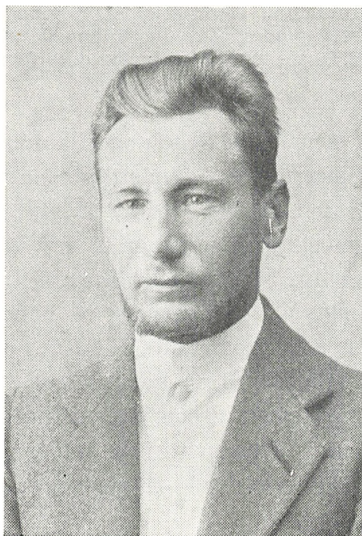
Dette protesterede Kjems imod, og nu blev Schou angrebet af en anden lærer, **B. Mouritzen**, der erklærede Schous påstand for „lige så fornærmelig for lærerne som usand“.

Men ligesom der i både Schous og Kjems' bitre bemærkninger til hinanden, var lysglimt af gensidig anerkendelse, så erklærede også lærer Mouritzen, trods sin harme, at „hr. Schou som altid personlig har vist sig særdeles elskværdig og imødekommende over for os...“ ikke havde haft til hensigt at såre lærerne.

Schous svar herpå var betegnende for ham. På grundlag af lærer Mouritzens indsigelse gjorde han Kjems en undskyldning for ovennævnte påstand. I øvrigt gav han udtryk for sin bedrøvelse over, at der for tiden var et skår „i det gode forhold, som jeg mente var mellem lærerne og udvalget“, og han syntes, at han burde være forskånet for at blive beskyldt for usandhed.

I 1908 kom det til et nyt skarpt opgør mellem Julius Schou og Hjalmar Kjems. Anledningen var, at skolebadene, som Schou havde været ivrig for at få indført, ikke, eller dog i ringe grad blev benyttet, og spørgsmålet om, hvis skyld det var.

Stadsskoleinspektør Hjalmar Kjems i ungdommens vår, da han blev Skives første folkevalgte borgmester, og med kongelig udnævnelse.

Men meget andet blev draget ind i debatten. Kjems hævdede således, at Schou havde desavoueret de øvrige medlemmer af skoleudvalget ved forandringen af en trappenedgang. Fra begge sider blev der slået hårdt. Julius Schou mente, at „Kjems og hans ondsindede kollega ved „Skive Socialdemokrat“ (altså Gerhard Nielsen) „søgte at gøre ham så meget ondt som muligt.“ Denne opfattelse erklærede Kjems sig bekræftet over.

Det væsentligste i Kjems' angreb gik ud på, at Schou var for „egenmægtig og selvrådig“, så at han kun i ringe grad forhandlede med de øvrige udvalgsmedlemmer, men ordnede det hele selv. Kjems hævdede, at Schous optræden som „enevoldsherre“ umuliggjorde et samarbejde. Egentlig ville han, Kjems, gerne arbejde sammen med Schou for „af en højremand at være, er Hr. Schou forholdsvis frisindet og ikke smålig“, og trods alt håbede Kjems „endnu i mange år at skulle arbejde sammen med hr. Schou i byrådet“ for „jeg kender og skatter hr. Schous elskværdige og gode egenskaber, og jeg ønsker ham kun godt“.

Bare Schou ville lægge „noget af sin stormægtighed bort, så at vi alle i højere grad kunne drage nytte af nævnte gode egenskaber... men Schous mistænksomhed og had bidrager ikke hertil“.

I øvrigt måtte Schou efter Kjems' mening finde sig i at „lide for sit partis synder“ for det kunne vanskeligt lade sig gøre „at angribe Højre uden at angribe dets formand og mægtigste mand.“

To personer, som Julius Schou og Hjalmar Kjems måtte med deres forudsætninger og indstilling næsten naturnødvendigt tørne sammen. Det var to tidsaldre, der mødtes.

Men også Kjems har flere gange til mig udtalt sin anerkendelse af min far, blandt andet for dygtighed og fremsynethed; det sidste i modsætning til hans ærkekonervative kolleger som købmand Kielgast, der benyttede „passende“ lejligheder til at komme med bemærkninger om hans „flothed“ med byens penge, for eksempel med hensyn til skolen. – Kjems tilføjede dog gerne, at min far var for despotisk enerådende i de udvalg, hvor han var formand.

Anlægget

Et andet af Julius Schous hjertebørn var Skive anlæg, og for sin indsats her fik han anerkendelse fra alle sider. Hvis for eksempel gade- og vejudvalget ville foretage indgreb her, værgede han det som en løve.

I 1906 forelå der således fra konsul *Albert Dige*, „Brogården“, et andragende til byrådet om en forbindelse mellem Ågade og Havnevej, tværs gennem anlæget. Gade- og vejudvalget, hvori blandt andet Kielgast og Gerhard Nielsen havde sæde, var villig til forhandling herom, men Schou forlangte afvisning af henvendelsen.

Ifølge Folkebladet værgede han anlæget, „det smukkeste, byen har, og som så mange af byens folk har kærlighed til“.

Gerhard Nielsen udtalte sin glæde over, at „Schou ved enhver lejlighed holder sin beskyttende hånd over anlæget“, men mente dog ikke, at vejen ville ødelægge det.

Folkebladet slog fast, at Schou fik stemningen vendt,

så at byrådet til sidst eenstemmigt vedtog at afvise an-
draget. Folkebladet sluttede sit referat af den heftige
debat „det fæle anslag mod vort kære anlæg blev altså
afslået“, og med den erklæring fra Jul. Schou, at han ville
nedlægge en bestemt protest imod, at der nogensinde blev
ført en vej fra Nordbanegården langs jernbanelinien til
havnevejen. „Det ville være den største vandalisme, der
endnu var vist i Skive“.

Også ved andre lejligheder gav Folkebladet udtryk for
anerkendelse af Jul. Schous arbejde for anlæget. En gang
skrev det således:

„Anlægsudvalget – alias hr. Schou – har et vågent og et
åbent øje for anlægets forskønnelse. Det har sidst givet sig
udslag ved den udvidede indgang nede ved Nordbane-restau-
rationen, og nu har man også begyndt at forskønne fest-
pladsen (nu „Børnenes paradis“) ved nede på denne isolerede
del af anlæget at plante tujaer og andre sirbuske. „Fremmede
roste da også vort anlæg i høje toner“, skrev bladet.

Schou fik også anlæget livet op med et *springvand*.

Men her var han ved at komme i forlegenhed, for
springvandet var en kendsgerning, da plantningsudvalget
med ham som formand ansøgte byrådet om en bevilling
på kr. 1212,75 til anlæg af det. Kielgast protesterede i
mødet mod, at byrådet slet ikke havde fået forelagt pla-
ner om det. – Schou var denne gang meget fredsommelig
„erkendte berettigelsen af Kielgasts bebrejdelser“ – og
lovede bod og bedring.

Borgmesteren sluttede debatten med bemærkningen:
„Ja, når folk angrer deres synd, så kan man jo ikke for-
lange mere.“

Bevillingen gaves, og på et senere møde udtalte borg-
mesteren, at „det var en meget stor glæde at se, hvor
springvandet prydede anlæget“, og at man skyldte for-
manden for plantningsudvalget, Julius Schou, tak, fordi
han havde gennemført denne sag.

Den 3. februar 1904 androg grundlovsfestkomiteen byrådet om at måtte opføre på festpladsen i anlæget en lukket *danseestrate* til fester. Den ville antagelig komme til at koste 6000 kroner.

Denne danseestrate – kaldet „salonen“ – gav også anledning senere til forskellige diskussioner, hvor Julius Schou var i centrum. – I 1908 var der således diskussioner i byrådet og i bladene om, hvorvidt gæstgiver *Th. Lynderup* skulle have ret til udkænkning dér sommer-søndage, hvad der blev skarpt kritiseret fra afholdsvenlig side.

En af de sager, der blev diskuteret mest, var spørgsmålet om *et mindesmærke i anlæget*.

Der var tidligere indsamlet penge til en mindsten for „landsoldaten“ fra 1848–50, men der kom ikke penge nok ind hertil. – Da nu kong Christian den Niende døde i 1906, foreslog Jul. Schou i stedet at anvende det indsamlede beløb til hjælp til et mindesmærke for „vor afdøde, gamle, trofaste konge“. Denne havde stået meget højt for højremændene, der ikke følte det samme for efterfølgeren, Frederik den Ottende. Det modsatte var nærmest tilfældet for Venstre, men redaktør Neerup var dog tilhænger af et mindesmærke for Christian den Niende og hævdede endog, at han havde haft ideen før Jul. Schou.

Byrådet nedsatte i februar 1906 en komite til gennemførelse af planen, der fordrede tilskud fra kommunen for at kunne gennemføres. Komiteen fik borgmester Holm som formand og Jens Just som kasserer.

I modsætning til Folkebladet hånede „socialen“ planen. Gerhard Nielsen skrev om „knaphulskløe“ hos Julius Schou. Borgerne i Skive skulle brandskattes for 40.000 kroner. Redaktør Neerup fik af ham følgende hilsen:

„de gamle snobber griner lumsk i skægget over de nye“.

Folkebladet reagerede mod at Gerhard Nielsen tillagde Schou det motiv at få et ridderkors. Bladet kaldte det en

Fra modtagelsen på havnepladsen ved kongebesøget i 1908. Her var fremmødt blandt andre: bankdirektør Müller, købmand Julius Schou, bogtrykker Mar. Jensen, postmester Jørgensen, von Essen, gasværket, konsul Albert Dige, konsul Knud Kielgast, stationsforstander Petersen, kredslæge Lindemann, landstingsmand F. Hartz, toldforvalter Koch, og provst Westergård. (C. Hadrup fot.)

„ufin journalistik at tillægge en modstander et sådant motiv. De, der kender Julius Schou godt, ved, at han havde ganske andre, uegennyttige motiver, men vilkårene var jo ikke anderledes for en mand, der kom frem i første række i det offentlige liv“.

Selv om Folkebladet var med på idéen, reagerede fru Neerup i eet af sine fornøjelige vers i bladet mod stedet, hvor busten skulle anbringes (omtrent på det sted, hvor den nu står). Verset angaves at være skrevet af en dreng „Peter“ på hans og hans kammeraters vegne som protest imod, at en legeplads gik tabt for dem. Det hed blandt andet i verset:

„din konge kan mageligt tåle lidt træk,
hvis du ikke vil flytte ham væk,
så bli'r vi Skivedrenge straks socialister,
så gnistrende røde, det sikkert og vist er!
Put ham hen til et sted, hvor han ikke generer trafikken,
så er du stadig vor perleven.
Med hilsen fra mig og hele kliken.
Din hengivne Peter“

Schou, der også kunne digte lidt, svarede også på vers, i „Skive Avis“.

I 1907 opstod der i byrådet og i bladene en heftig strid om anlæget, og det gik endda så vidt, at den medførte en anmodning fra Jul. Schou om tilladelse til at udtræde af rådet.

Anledningen var, at gade- og vejudvalget, hvor Kielgast var formand, ønskede at *udvide havnevejen* ved at tage 1200 kvadratalen af anlægets nordlige del ud mod vejen 4 alen ind i anlæget. Schou ønskede anlæget ud mod denne omgivet af en stenmur, vel for at beskytte det mod indgreb. Herimod blev der rejst en voldsom modstand, blandt andet fra Hjalmar Kjems, (der boede på Havnevej) og denne gang også fra Folkebladet. – Schou ville ifølge bladene „med hænder og fødder sætte sig imod, at der blev

rørt noget ved anlægets nordre kant“. Han ville ikke være med til „at ofre anlæget“. – „Ofre anlæget“ – skrev folkebladet – „uhyrlig påstand“ og bladet fortsatte skarpt personligt:

„En sådan udtalelse er af akkurat samme surdejg som de, hr. Schou af og til kommer med i byrådet – får han ikke sin vilje, går han... det ligner hr. Schou „at gøre en myg til en elefant“. „Enten – eller? Punktum!“

Schou svarede i „Skive Avis“, at han egentlig ikke var ked af karakteristiken: „Enten – eller. Punktum.“ Nok forhandlingsvillig,

„men der kan komme et tidspunkt, hvor enhver ærlig mand må sige stop og foretrækker at få tilladelse til at trække sig tilbage til privatlivets fred.“

Vejudvalget indstillede til byrådet, at adskillelsen af anlæget fra Havnevej skulle være i form af en *skråning*, men Julius Schou holdt stejlt på sin *mur*.

I byrådsmødet den 19. maj 1907 udspandt der sig herom en stor debat, hvor mange havde ordet, og hvoraf bladene bragte store referater. Resultatet af den afsluttende afstemning blev, at vejudvalgets indstilling om en skråning blev vedtaget „ved de forenede venstremænds og socialdemokraters samt Kielgasts og overbanemesterens stemmer“. („Skive Avis“s referat)

Schou erklærede derefter, at når man nu ødelagde læbæltet for anlæget, så ville han udtræde af byrådet. Der påfulgte herpå nogle skarpe bemærkninger mellem Kielgast og Schou, medens Mar. Jensen søgte at gyde olie på de oprørte bølger ved anerkendende ord om Schous arbejde for anlæget – „men lader han sig ikke lede for meget af kærlighed til de enkelte træer?“

Schou fastholdt at ville udtræde, og i de følgende dage talte man i byen ifølge bladene næsten ikke om andet end „mur eller skråning“ og om „affæren Julius Schou“.

Et tegn på Schous popularitet var det, at der blev ombåret lister blandt byens borgere for at få underskrifter på en opfordring til ham om ikke at udtræde. I adressen udtryktes der „oprigtig sorg“ over hans beslutning.

Et led i bladpolemiken var det, at „Skive Avis“, hvis redaktør Valdemar Galster påstodes at være helt afhængig af Jul. Schou, angreb partifællen overbanemester Petersen, fordi han var „smittet af Kielgasts lefleri med socialdemokraterne“ (ved at stemme for skråningen) – Overbanemesteren svarede skarpt, at han ville

„ingensinde findes hængende i halen på „politiske fanatikere eller som deltagere i politisk gøgl.“

Schous begæring om udtræden af byrådet blev behandlet i et møde den 2. juni 1907. – Schou deltog ikke selv i mødet. Efter en debat, hvorunder et udtryk af Kjems „nærgtigt“ om Schous handlemåde blev påtalt af borgmesteren, vedtog byrådet eenstemmigt at nægte at imødekomme Schous ønske. – Formentlig var Schou i længden ikke utilfreds med denne udgang. Han havde nu sat noget ind på at værgе sit kære anlæg. – Ved de følgende møder noterede modstanderbladene omhyggeligt: „Julius Schou var mødt“.

Landspolitik

Julius Schous interesse for offentlig virksomhed begrænsede sig ikke til det kommunale arbejde. Også det landspolitiske gik han stærkt op i. Han var en sikker højrevalgmand ved landstingsvalgene.

Det nu afskaffede landsting blev valgt ved indirekte valg, gennem valgmand. Disse valgtes ligesom ved byrådsvalgene i to omgange. De højstbeskattede valgte lige så mange som „den almindelige vælgerklasse“, og de deltog også i sidstnævntes valg.

De højstbeskattede i Skive by kunne vælge to valg-

mænd. I 1902 var det foruden Julius Schou en anden fremtrædende lokal fører for Højre, kantor *Johs. Hansen*. Ved dette valg sejrede Højre forøvrigt også ved „de almindelige vælgeres“ valg, hvad „Skive Avis“ kommenterer på følgende måde:

„... et godt bevis for, at Skive er en højreby, hvor den store part af vælgerne er på det rene med, at det gælder om at dæmme op for socialisme og radikalisme“.

(Det var jo før „Det radikale Venstre“ stiftelse, så ordet „radikalisme“ måtte være møntet på I. C. Christensens venstrereformparti.)

Ved valgmandsvalget i 1905 valgtes ligeledes Julius Schou og kantor Hansen. Der var kun 160 „højstbeskattede“ vælgere, og af dem stemte kun 67, så særlig stor interesse var der åbenbart ikke for valget – måske fordi det på forhånd var givet, at Højre ville få valgt deres kandidater.

Den 29. marts 1904 var Schou med til – antagelig initiativtager til – stiftelsen af „Skive konservative forening“, der hurtigt fik ca. 70 medlemmer. Skive Avis anbefalede indmeldelse af enhver konservativ mand, der ikke ønsker at se sine anskuelser trådt under fødder og blive sat ud af spillet ved alle lejligheder.“

Foreningens bestyrelse konstituerede sig med Julius Schou som formand, kantor Hansen som næstformand, sagfører Bøttern som sekretær og bankdirektør Müller som kasserer.

Julius Schou blev snart den ledende i hele Skivekredsens Højre-organisation. Ved folketingsvalgene var han altid blandt de ordførende stillere. – Dengang skulle alle i kredsen, for at deltage i valget, møde i Skive, og på Skive torv var der på valgdagen rejst en tribune, hvor 3 ordførende stillere for hver kandidat anbefalede disse, hvorefter kandidaterne selv talte.

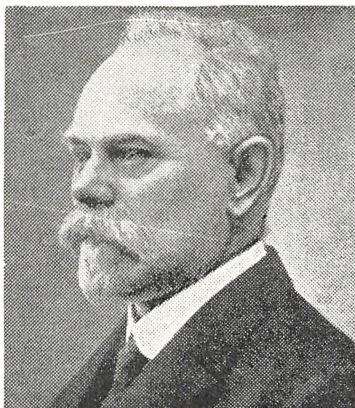
I årene fra omkring 1908 var landets militære forsvar,

og specielt et befæstet København, det store spørgsmål, som satte sindene i bevægelse. Julius Schou gik da også meget op i debatten herom. Han havde i de år i „Skive Avis“ en lang række polemiske artikler om forsvarssagen.

F. eks. polemiserede han i november 1908 mod daværende folketingsmand Carl Hansen, som havde hævdet, at et befæstet København måtte forudsætte en dansk alliance med en stormagt. Heroverfor hævdede Julius Schou, at „et mod landsiden ubefæstet København netop forudsatte en alliance med vort sydlige naboland“.

I en artikel den 27. april 1909, da Neergård som konseilspræsident (daværende betegnelse for statsminister) havde fremsat forslag om „fremskudte forter“ ved København, erklærede Julius Schou, efter en bemærkning om, at han var „mere forsvarsven end højremand, at han altid havde været en decideret modstander af I. C. Christensen, og at han ikke stolede på folk, der ikke fremkommer med en ærlig, oprigtig udtalelse, så almindelige dødelige kan blive klare over, hvad de mener.“ Schou skrev også om I. C. Christensens „lodne og uldne politik (eller taktik)“. Det havde været en lettelse, da Neergård havde overtaget føringen. Den 12. februar (da N. fremsatte sine forslag i folket) havde bragt en frisk luftning. Alle forsvarsvenner måtte støtte de kandidater, der ville arbejde for gennemførelsen af regeringens forsvarsplan.

Da I. C. Christensen var blevet forsvarsminister i det ministerium Holstein-Ledreborg, der i juli 1909 afløste Neergård, blev der stor forbitrelse i højrekredse, og der blev på initiativ af chefen for firmaet Jacob Holm & Sønner, grosserer Chr. Holm, arrangeret et demonstrationstog herimod. Demonstranterne, der forgæves søgte at få foretræde hos kongen, sænkede de medtagne faner i støvet for at understrege protesten, der motiveredes med, at I. C. Christensen var kompromitteret ved at have haft Alberti som justitsminister.

Carl Hansen. Født i Vinde Vestergård 15/5 1870. Redaktør af „Skive Folkeblad“. I byrådet fra 1921 og borgmester 1927—29. Død i Skive 9/6 1940.

Da Carl Hansen i Folkebladet kaldte grosserer Holm – hvis firma Jacob Holm & Sønner Schou repræsenterede, og som denne kendte godt – for en „halløjfyf“, protesterede Schou energisk i Skive Avis. Schou skrev dog i sit svar, at han altid havde anset Carl Hansen „for en ualmindelig intelligent og begavet mand og en rettænkende og hæderlig mand“. Schou hævdede, at Danmark i udlandet efter Alberti-skandalen blev betragtet som en korrumperet balkanstat, og at danske i udlandet var forpinte over, at den mand, „der havde en stor part af skylden for, at en storforbryder fik en af landets højeste stillinger, havde fået den måske vigtigste post i landet“.

Julius Schou og „Skive Avis“

Da kantor Johannes Hansen i 1905 fratrådte som redaktør af det gamle „Skive Avis“, der havde eksisteret siden 1858, så det ud til, at bladet måtte gå ind. „Men“ – som man senere kunne læse i bladet – „så greb Julius Schou ind med sikker og kraftig hånd og reddede bladet for sit

parti. Han købte det nemlig selv og overdrog det senere til Skive konservative forening.

(I 1907 udkom bladet med følgende oplysninger om sine udgiverforhold: ansvarlig: V. Galster, redaktion I. H. Angelo (Viborg) og V. Galster. Udgivet af Skive konservative forening. Trykt i Viborg Stiftstidendes bogtrykkeri.)

Skive Avis berettede videre: „Dette var dog ikke hr. Schou nok. Hans mål var, at bladet atter skulle trykkes i Skive“.

I 1907 dannedes da på hans initiativ aktieselskabet „Vestjylland“, som erhvervede „Skive Avis“. Bogtrykker Laurids Petersen overtog nu bladets trykning. (1. sept. 1907) Senere fik bladet eget trykkeri i Skive.

Men Schou havde endnu større planer. Formålet for det ovenfor nævnte aktieselskab „Vestjylland“ angaves som: udgivelse af dagblade. Schou blev selv formand for selskabet, og den øvrige bestyrelse kom til at bestå af: proprietær *Nislev*, Breinholt, dr. *Larsen*, Struer, lærer *Salmonsens*, Oddense, *J. Møller Lidegård*, Brøndum, *Peter Lønborg*, Hem, sagfører *Bøttern*, Skive, grosserer *Michael Nielsen*, Skive og proprietær *Chr. Lidegård*, Rønbjerg.

Aktiekapitalen var på 12.000 kroner, hvoraf 4000 kroner indbetaltes straks.

Foruden „Skive Avis“ udgav selskabet et søsterblad under navnet „Vestjylland“ for Struer og Vinderup-egnen. Navnet syntes at angive, at Schou havde planer om udgivelsen af et konservativt blad med et stort område.

Men – som i flere andre tilfælde – havde Schou været for optimistisk. Det nye bladselskab fik kun en kort levetid.

Den 24. september 1909 måtte Schou nemlig meddele Skive Avis' og „Vestjylland“'s læsere, at disse blade fra den 1. oktober samme år ville ophøre med at udkomme.

Grosserer Michael Nielsen. Født i Århus 13/2 1870. Overtog 1899 købmand Hestbecks en gros afdl. i Vestergade, siden ført videre under skiftende navne. R. af Dbg. Borgmester fra 1921—27. Død i Skive 16/2 1957.

I stedet ville på Skiveegnen blive udgivet et blad under navnet „Skive Folketidende“, ledet af en „forsvarsvenlig, moderat venstremænd“, redaktør *Kr. Rosted*. – Aktierne i „Vestjylland“ fik påtegningen „værdiløse,,

I sin redegørelse forklarede Julius Schou, at forandringen var en følge af, at det nu var hensigten „at samle dem, der sætter fædrelandets vel over partierne, for at vi kan komme ud af det uføre, som gamle partistridigheder har bragt os i – før det er for sent. Af hensyn til vort lands eksistens, for at Danmark atter kan blive regnet med blandt de hæderlige nationer“, var det nødvendigt, at „de af vort folk, der har de samme anskuelse om de vigtigste spørgsmål, slutter sig sammen“, hvilket ville sige, at Højre og de moderate venstremænd, der var enige om,

at København skulle være befæstet, skulle glemme de gamle modsætninger.

Ved sidste folketingsvalg havde de gamle moderate bragt et offer „da de lod flere af deres bedste mænd være stillere for vor kandidat. De bragte ofret af kærlighed til fædrelandet, fortrinsvis af hensyn til forsvaret“. Nu var det Skiveegnens højres tur til at bringe offer, og Julius Schou lagde ikke skjul på, at foruden at man lod Skive Avis afløse af et „moderat“ Skive Folketidende, måtte man også gøre sig klart, at det ikke blev en højremand, man opstillede ved næste valg, men en „forsvarsvenlig“ moderat venstremand. Schou sluttede med en hjertelig tak til Højres hidtidige kandidat, lærer Salmonsens, Oddense. „Bliver Salmonsens den sidste højremand, der opstiller sig her i kredsen, så skal det siges, at han var den bedste.“

Her syntes Schou for en gangs skyld at have været for pessimistisk, for allerede fra 1913 var der, om ikke „Højre“-kandidater, så dog kandidater for det parti, der afløste Højre, nemlig: Det konservative folkeparti. Som et program for de samvirkende kræfter i kredsen sluttede Julius Schou med at slå fast, at man ville arbejde for:

- 1) et for vort fædrelands neutralitet og eksistens betryggende forsvar
- 2) varetagelse af mellemstandens interesser på land og i by, og
- 3) tage afstand fra radikalismen og socialismen.

Man var jo ikke i tvivl om, at Schou var modstander af „radikalismen og socialismen“, men jeg kan måske røbe, at jeg erindrers netop fra den tid, da det første ministerium Zahle afløste ministeriet Holstein-Ledreborg, hvor I. C. Christensen som nævnt var forsvarsminister, kom jeg – da en 13 års dreng, selvfølgelig ivrig konservativ – med en bemærkning om, at det måtte da være helt galt for landet, hvortil min far til min forbavsel svarede, at han anså det for et fremskridt“ for det var da intelligente folk.“

Højremændene, der oplevede systemskiftet i 1901, havde haft svært ved at forsones sig med, at „venstres bønder og degne“ skulle kunne regere landet. Dog kunne min far som

Julius Schou. Født i Struer 29/7 1858. Købmand i Vestergade med repræsentation for en stor del landskendte firmaer. Byrådsmedlem fra 1897—1908, og meget virksom i borgerlige ombud. Død i Skive 4/8 1911.

nævnt fuldtud anerkende mænd som Carl Hansen og lærer Salmonsens. — Schous aversion mod I. C. Christensen og hans parti hang nok også sammen med, at min far så udpræget krævede rene linier, og ikke „uldne“ mellemstandpunkter.

Som formand for den konservative forening arrangerede Schou mange politiske møder med landskendte konservative talere som for eksempel professorerne *Ellinger* og *Birck* og landstingsmand *Piper*. — Blandt talerne var også en maskinarbejder *Vilhelmsen*, som senere blev redaktør af „Skive Avis“.

Julius Schous død og eftermæle

I 1911 blev den ellers så stærke mands helbred undergravet af en gigtlidelse, som han sikkert havde pådraget sig på sine mange forretningsrejser. Sygdommen blev til gigtfeber, og fra maj nævnte år måtte han holde sengen.

Under sygelejet, som blev hans dødsleje, hvad han næppe var forberedt på, fortsatte han, indtil 14 dage før sin

død, energisk med at skrive forretningsbreve – han var oppe nogle eftermiddagstimer – og såvel af disse breve som af ikke så få privatbreve sørgede han for at få kopier.

I brevene skildrede han blandt andet den smertefulde sygdoms forløb. Der var to begreber, som han erklærede ikke tidligere at have kendt, men som han nu blev indprentet, nemlig taalmodighed, og når han blev rask: forsigthighed.

I august stødte en halsbetændelse til, og den 4. august afgik Julius Schou ved døden, kun 53 år gammel.

(Ældre folk kan endnu erindre, at der de sidste dage var lagt bark på gaden ud for Vestergade 9, da min far ikke kunne tåle lyden af vognenes rumlen.)

De lokale blade bragte store nekrologer under Schous billede, og også i nogle udenbys blade blev hans levnedsløb skildret, for eksempel i højrebladet „Vort Land,“ samt i de handelsrejsendes blad.

I det moderate „Skive Folketidende“, som jo stod ham nær, skrev redaktør Kr. Rosted blandt andet:

„Vi har i dag et dødsbudskab at bringe, som vil vække sorg og deltagelse, så langt som navnet: Julius Schou er kendt . . . (han) vil altid stå for sine kendinge som den unge, rastløse, altid ivrige og altid optagne købmand . . . oparbejdede sin egen agenturforretning . . . ved flid og streng reellitet . . . døden bortrev i ham tillige den gode familiefader . . . virksom natur . . . trak det store læs, hvor han var med . . .

Hvad han har gjort for skolevæsenet og for byens anlæg og skov vil mindes så længe, hans slægtled lever.

Han var manden med de skarpe kanter, vil mange måske sige. Ja, han havde en selvstændig mening, og han havde altid mod til at hævde den. Der var aldrig lumskeri og krogveje, hvor Julius Schou var i spidsen, han var så velgørende sand i sin tale, han stak aldrig noget under stolen. Han var hvad man vil kalde en konservativ mand, men blev dog fremskridtsmanden, når noget skulle gennemføres. Han var ikke bange for det nye, men han var en nationalsindet mand, og hans varme, nationale sindelag var en rettesnor, som han brugte i mange af livets forhold. – Han havde modstandere – det får enhver, der vil noget, men han havde få personlige uvenner. Men venner havde han i større antal, end det almindeligvis forundes folk, og han havde modstanderes agtelse,

ingen kunne sætte en plet på hans skjold. Hans død kommer så brat, synes man. Han var jo endnu den unge mand og kunne – synes man – så dårligt undværes. – Med ham er en god mand gået bort.“

„Skive Folkeblad“ skrev blandt andet:

„En af Skive bys kendte borgere, grosserer Julius Schou, er i nat afgået ved døden, 53 år gammel. Dette dødsfald er vistnok kommet de fleste ret uventet . . . i løbet af forholdsvis få år arbejdede han sig med dygtighed og dristighed frem til en position i byens offentlige liv.

Han var Højremand og udrettede som sådan et ikke ringe arbejde for det konservative parti . . . formand for grundlovsfestkomiteen, for Skive konservative forening, næstformand i handelsforeningen (i 12 år fra 1897) fik han rig lejlighed til at prøve sine kræfter og sin energi på kommunale opgaver . . .

Skønt Schou til tider kunne være noget vanskelig at arbejde sammen med, forstod han dog ved sine mange gode egenskaber at vinde sine medarbejderes sympati, og det kan med rette siges om ham, at han i alt, hvad han foretog sig i byens interesse, viste sig i besiddelse af en ren og nobel karakter og en ærlig vilje til at gøre det bedste for vor by efter de principper, der efter hans mening var de rette og rigtige . . .

Julius Schou vil blive mindet som den energiske og sympatiske personlighed, han var.“

„Skive Social-Demokrat“ skrev blandt andet:

„Den afdøde var en af byens kendte skikkelser, jovial og retsindig og derfor afholdt af næsten alle . . . han var Højremand, men med et åbent blik for, at konservatismen har sin begrænsning, derfor er hans navn knyttet til så gode demokratiske institutioner som den nye prægtige skole og den gode skoleordning her i byen.“

De handelsrejsendes blad skrev blandt andet:

„ . . . en sjældnen nobel personlighed, et værdigt udtryk for et fint firma . . . vandt sig som rejsende venner overalt og ikke mindst blandt sine kolleger. Han var en pryd for sin stand, uegennyttig og nobel i hele sin færd. Han var besjælet af en sjældnen kollegialitetsfølelse, som skabte ham talrige beundrere og venner. Det var en virkelig fornøjelse og meget lærerigt at rejse i hans selskab. Udgået fra et gammelt vestjysk handelshus – hvem kender ikke familien Schou, Struer – var han som fuld af tradition. „Adel forpligter“ – således også her.

Man mærkede, at der rullede gammelt handelsblod i hans årer. . . Han var en fuldstøbt personlighed, en ægte konservativ natur, der indgød tillid straks ved første møde. Han var stor som kollega, større som menneske, og han vil derfor blive savnet.“

Til disse ord kan tilføjes, hvad der ganske vist er sagt om en helt anden person (af skuespilleren Elith Reumert – Poul Reumerts far – om førstnævntes far, provst Reumert i Holstebro):

„Med sit ildfulde sind, der i følge hans afstamning var medfødt, var al halvhed og lunkenhed ham forhad, og i sin kamp for, hvad han anså for ret, kunne han forledes til at bruge stærke ord, der skabte ham modstandere.“

Disse ord synes jeg passer glimrende på min far. Men heldigvis kan det tilføjes, at som det vil fremgå af det foregående, havde også hans modstandere meget godt at sige om ham.

Måske kunne han til tider virke noget bøs, men i virkeligheden havde han et blødt sind. Han var meget følsom, og det gav sig udslag i stor medfølelse med dem, der led ondt. Han blev let rørt, selv en teaterforestilling kunne virke stærkt på ham. Han havde hjerte for „de små i samfundet“, som man sagde dengang. I stilhed hjalp han mange, hvad jeg har fået berettet fra flere mange år efter hans død. Dengang var der anderledes brug for privat godgørelse end nu.

Ved begravelsen talte sognepræsten, digteren Carl Bahnson, smukt over min far. Karakteristiken af min far faldt sammen med bladenes:

„en af Skives trofaste borgere“, „en helt igennem reel forretningsmand – helstøbt personlighed. En mand af den gamle skole, måske men . . . pålidelighed . . . gavmildt menneske . . . glemte ikke sine venner . . . lykkeligt hjem for dem og deres børn – energisk mand til det sidste . . .

Menneskers dom er i reglen meget forskellig over en afdød, men sådan er det ikke her – lagde sin sag frem for dagen . . .

hvad... gjorde... at afdøde var så afholdt – fordi han ikke søgte sit eget! Hvor er det et stort tab, vor by og vort samfund har lidt... således lød det med sjælden enstemmighed... åben og ærlig i al sin færd... enhed og klarhed over hele hans væsen... aldrig egen ære eller fordel, han søgte... ingen lunken ven af de sager, som han ofrede sit arbejde. Som han rank og spænstig i sin gang mødte os, således var han fuld af energi i sit arbejde.“

Hans kiste var helt skjult af pragtfulde krans. Fra byrådets skovudvalg var der en egekrans bundet af egeblade fra skov og anlæg, fra skoleudvalget var der en krans, bundet af blomster fra skolens botaniske have, og fra sønderjysk forening et kors af røde og hvide blomster og dannebrogfarvede bånd. Derudover var der flere palmekrans. Handelsforeningen var mødt op med fane, og i det store følge sås blandt andet: tidligere borgmester i Skive, Holm, landstingsmand *J. P. Dalsgård*, proprietær (senere landstingsmand) *Hartz*, Lundholm.

Kisten blev båret ud til tonerne af „Kirkeklokke...“

Senere omtale

Mange år efter Jul. Schous død fik han et par gange en ret udførlig omtale i de lokale blade. Den ene gang var der tale om en skarp diskussion om hans virke.

Anledningen hertil var en grundlovsfest i Skive anlæg i 1929. Men nu var det ikke de konservative ledere, der holdt grundlovsfesten, men socialdemokraterne – et tegn på udviklingen i de forløbne år.

Festtaleren var den tidligere redaktør i Skive, Gerhard Nielsen, på det tidspunkt socialdemokratisk redaktør i Ålborg og folketingsmand for een af Ålborg-kredsene, senere folketingets formand.

Jeg var til stede som folkebladets referent og kom tilfældigvis til at stå ved siden af Hjalmar Kjems, som havde været min afholdte engelsk-lærer. Da Gerhard Nielsen som baggrund for den udvikling, der var sket siden hans tid i Skive – socialdemokraterne havde erobret flertallet i byrådet – nævnede det gamle højrestyre i byen og som

repræsentant for det „reaktionære“ parti, først nævnede Kielgast, sagde Kjems dæmpet til mig: „Nu kommer han til Julius Schou“, og det slog til. Gerhard Nielsen omtalte min far sammen med Kielgast som „i sind og skind noget af det mest reaktionære, der kunne tænkes.“ – Jeg blev opbragt over denne urimelige karakteristik, og dagen efter fik jeg i „Skive Socialdemokrat“ optaget et åbent brev“ til folketingsmanden med en energisk protest herimod. – Bladets redaktør var da den godmodige *Nørhaven Nielsen*. Han tilføjede, at „det er forståeligt, at journalist Schou søger at værne sin afdøde fars minde ved at fremhæve hans store og gode gerninger fra hans mangeårige byrådsvirksomhed. Og det siger sig selv, at der er meget godt at sige om denne mands arbejde“, men redaktøren tilføjede „at det, der var hovedpunktet i folketingsmandens karakteristik af de kommunalpolitiske forhold her i byen, dengang Højre var enerådende i byrådet ikke i mindste måde afsvækkedes af dette indlæg.“ – Gerhard Nielsen svarede selv udførligt dagen efter. Han erkendte, at Jul. Schous initiativ for skolen ikke var nogen reaktionær handling, „men et arbejde, der tjener hr. Jul. Schou til ære. Hans stilling i denne sag burde have været undtaget i min karakteristik af Højres ledere i Skive byråd i de dage.“ Men han hævdede stadigvæk, at „byens konservative overklasse modsatte sig med hård hånd krav om forbedringer af fattigfolks kår, og i byrådet måtte de få socialdemokrater føre hårde kampe mod det konservative flertal, der under ledelse af hr. Kielgast og hr. Julius Schou modsatte sig humane ændringer . . . Det var socialdemokraterne, der gennem et kraftigt og ihærdigt arbejde i og uden for byrådet, gennem pressen og på møder, rejste en stemning mod den inhumane behandling af fattigfolk, og derved tvang det konservative flertal i byens råd til – skønt modstræbende – efterhånden at mildne kårerne for de fattige mennesker.“

Jeg ville ikke fortsætte diskussionen – det var jo en noget pikant situation: En radikal journalist der i socialdemokraten forsvarede en konservativ bypolitiker. – Men efter grundigt at have gennemgået alle byens tre blade, altså også „Socialdemokraten“, kan jeg sige, at jeg ikke noget sted har fundet noget grundlag for, at min far skulle have modsat sig humane ændringer over for fattigfolk. Det ville have været helt imod hans menneskelige indstilling. – Jeg havde da også den glæde, at en fremtrædende, lokal socialdemokrat, tømrer *Fibæk*, reagerede mod Gerhard Nielsen, da hans erfaringer gik ud på, at Schou gerne ville hjælpe fattige, hvor han kunne.

Et blad som Folkebladet havde også om byrådet skrevet (i 1905) at det var „et fremskridtsvenligt og forstående råd“ og gav eksempler på „det nuværende byråds humanitet og rettænkthed.“

Året efter – uden forbindelse med det foregående – kom der – altså 20 år efter Julius Schous død – i Skive Folkeblad en meget anerkendende artikel om min fars virke for Skive, af bankdirektør *Frederik Vilhelm Bang*, søn af maskinhandler *Edvard Bang*, nærmest som en protest imod, at Julius Schou næppe blev omtalt i jubilæumsbogen: „Bogen om Skive“.

Bang betegnede min far som „en mand, der i skrift og tale frygtløst gjorde sine meninger gældende, ofte imod sine partifæller“. Hans artikel sluttede således:

„Julius Schou var en sjælden virksom og initiativrig mand, hvis gerning har sat sig dybe spor i Skive bys udvikling, en mand, hvis minde Skive bys borgere bør holde i ære, og hvis navn ikke bør glemmes ved en beskrivelse af Skive bys historie.“

Har der været noget forsømt ved jubilæumsbogens udgivelse i den angivne retning, skulle der hermed være rådet bod derpå, idet jeg væsentligt har ladet min fars – og modstandernes – ord og handlinger tale for sig selv.

Artiklens skribent Peter Schou er født i Skive 13/6 1896 som søn af grosserer Julius Schou og Anna f. von Lasson i Skive. Tog realeksamen fra Skive realskole, bankuddannelse i Skive, bestyrer af Den Danske Andelsbanks filial i Nykøbing, Sjælland. Derefter i mange år forretningsfører ved „Skive Folkeblad“, nu pensioneret. Har skrevet:

Handelen i Skive gennem Tiderne, 1933.

Arbejder-Sygekassen i Skive.

Mads Schou på Houlberg, Hardsyssel Årbog 1932.

Frederik Christian Schou, Hardsyssel Årbog 1933.

Konsul Mads Schou, Struer, Hardsyssel Årbog 1935.

Konsul (bankdirektør) Christian Schou, 1939.

En Mesalliance, Hardsyssel Årbog 1942.

Holtbjerg-Schouerne, Hardsyssel Årbog 1944.

„Lille Maren Schou“ og hendes efterkommere, 1941.

En søskendeflok fra Holstebro og deres efterkommere, 1943.

Fra Schous Hotel i begyndelsen af århundredet (sammen med Chr. Schou), Hardsyssel Årbog 1945.

Skive Havns Forhistorie fra 50erne og 60ernes Skive, „Skivebogen“ 1941, 1942 og 1944.

Fra „upolitiske“ byrådsvalg i Skive til politiske. („Skivebogen“ 1955 og 1957.)

Premierløjtnant Julius Frederik Lassons oplevelser i Fjendens hovedkvarter, Personalhistorisk Tidsskrift 1943.

Parlamentarismen i Danmark, 1965.

Skivekredsens politiske historie til 1920, 1971.

Borgen Spøttrup

Af oberst Niels Lunn

Trods enkelte, dygtigt udførte arkæologiske arbejder er opfattelsen af og forståelsen for middelalderens borgbyggeri i Danmark på et ringe stade – stærkt præget af lidt surt-misundelig folkefantasi og en for svag realitets-sans.

Man glemmer for ofte at se tingene i deres større sammenhæng. Et stykke værktøj skal desuden bedømmes ud fra dets forudsætning og opgave – og det forudsætter visse praktiske kundskaber hos den, der bedømmer. Det er derfor vigtigt at medinddrage de lokalhistoriske kredse, for at de kan bidrage til denne sammenhæng ud fra et, undertiden, mere jordbundet og bredere erfaringsområde.

Spøttrup i Salling – hvorom megen fantasi har spillet – indtager en så vigtig plads blandt de eksisterende borgbygninger, at der i „Skivebogen“ bør ofres lidt plads til at rette lidt op på opfattelsen, og dette skal det følgende handle om.

Hvad er en BORG?

Etymologisk er der lidt usikkerhed, men ordet synes at have germansk oprindelse, hvor der er en forbindelse mellem „berg“ og „burg“, forårsaget af lydskifte. Man kan bjerge livet forborgent (skjult) i borgen på den befæstede bjergtop, for hvis sikkerhed bjærgets skrænter borger.

Definitionen af begrebet, gennem praktisk anvendelse, er derimod klar. Værre er det, når man skal bedømme, om en given bygning falder ind under begrebet.

En BORG er en mindre, sammenhængende, afrundet befæstning, der kan modstå virkelig kamp mod sin egen tids våben, og som – i regelen – rummer opholdssted for nonkombattanter således, at også et dagligliv kan leves der. Den indgår ikke nødvendigvis i et strategisk system.

Dens to hovedmodsatninger er FÆSTNINGEN, der er et militært værk, der hører til et strategisk system, selv om den ofte indeholder en hel by (måske netop derfor), og DEN BESKYTTEDE BOLIG, hvis nøgleord er „bolig“.

Denne sidste befæstning har kun til formål at kunne modstå uorganiseret vold og mindre, politisk magtudfoldelse af kortere varighed. Her i landet omfatter denne kategori hovedparten af vore ældre herregårde, der er bygget således med hensigt og *ikke* – som det er sagt – af „vane“.

Man skal derimod vogte sig for at lægge ret meget i de ofte brugte gloser: tilflugtsborg, røverborg, højborg, vandborg o. s. v. De er frugterne af en, vist tysk inspireret, trang til at systematisere og en frodig fantasi. „Systemerne“, der er lancerede af „kendte navne“, er ikke desto mindre vildledende.

Medens borgen i oldtidens Nordeuropa kun er kendt som et større fællesforetagende, opstår der i middelalderens begyndelse en lille, langt mere personlig borgtype – knyttet til et meget lille samfund, der grupperes om en enkelt familie: ejerens eller embedsmandens.

Efter mine undersøgelser, der ikke kan kaldes afsluttede, mener jeg at kunne sandsynliggøre, at de er opståede som følge af Normannertogene, og derefter har de bredt sig.

Det er den borg, der gennem hele middelalderen bliver samfundets „anker“ eller „fortøjningspæl“. – Ingenlunde en romantisk luksusgenstand eller et dystert udtryk for en herskerklasses hovmod.

Dette er et af de punkter, som det i dag synes særlig

svært at leve sig ind i, fordi mange simple, men livsvigtige problemer efterhånden er løst således, at de har selvfølgelighedens præg. Man har svært ved at fatte, hvorledes tilværelsen ville forme sig uden. Men det var den tilværelse, der levedes ved hjælp af borgen.

Penge:

I dag har vi nominelle værdier: mønt og seddel, i fuldt tilstrækkelig mængde til aldrig at mangle. Desuden har vi pengeinstitutter, der kan passe på vore værdier for os, og vi har særlige regler og systemer, hvorved vi, uden at skulle ty til materielle midler, kan låne eller forskyde værdier, både geografisk og i tid.

På stakkels kong Christoffer II's tid eksisterede intet af dette. Der var kun det rent materielle apparat at gribe til, og heraf var udmøntningen så sparsom, at hovedparten af al værdiforskydning blev udført i naturalier. Skulle man lønne over længere tidsrum, var det lettest at overlade vedkommende en ejendom af en sådan størrelse, at udkommet svarede til lønnen – evt. plus en afgift. Større summer af rede penge måtte man i regelen låne, hvor de fandtes, imod at pantsætte en ejendom efter tilsvarende metode. Pantsatte kongen Fyn for at få penge til tropper, var det således de kongelige afgifter, der blev bortlovnet i dette tidsrum, til lånet var betalt – i virkeligheden ikke landet selv.

Man forstår heraf, at man var tvunget til at opbevare værdierne selv, og at det var en ret rumslugende sag, som tillige indebar den fulde risiko for værdiernes bortkomst – for sikkerhed ved stadigt virkende politibeskyttelse eksisterede jo heller ikke.

Men også brandsikkerhed var påkrævet – og brandvæsen var også ukendt.

Forsikring som middel til at bøde på ulykkelige omstændigheder, var heller ikke opfundet.

Manden, der havde store værdier at administrere – hvad enten det var hans egne eller ej – havde ikke anden udvej end at bygge et solidt – helst brandfrit – hus eller tårn udenom disse, og sætte bevogtning på.

Store værdier fandtes i embedsmænds varetægt i form af skatter og afgifter, der hos os samledes i to forskellige områder: kongens, d. v. s. rigets, og kirkens.

Kirken, som havde brug for ligeså store beløb som statsstyrelsen til bygning, vedligeholdelse, arbejdskraft, kulturel og lægelig virksomhed, lønning og militært udstyr, samlede sine skatter på samme måde som den verdslige verden, ved fogeder og lensmænd, men tillige gennem præsterne. Kirketårnet og kirkeladen var de skatkamre, der svarede til de verdslige småfogeders borge.

Bispedømmet var den administrerende overenhed og bispemanden en administrator ved siden af det religiøse.

Store værdier fandtes dernæst – ganske som i dag – hos de store producenter – hovedsagelig landbruget.

Da lønningsmulighederne i almindelighed ikke tillod udbetalinger på kortere tid, var man afskåret fra at opfinde „herregårde“ med indkvarteret arbejdskraft, således som vi ellers har kendt det. Man var derfor nødt til at benytte den løsning, som lå først for i udviklingen – nemlig at ejerens gård var centralt samlingssted for resultatet af mange små, decentraliserede landbrug, der dels gav arbejderen hans løn og dels ejeren hans resultat.

Som følge heraf rejstes gennem tiderne – følgende den tekniske udvikling – stærke skatkamre hos embedsmænd og de større skatteydere – hvor man i dag klarer sig med en bog eller nogle ark papir i et stålpengekab med kombinationslås.

Det var den romantik!

Sikkerhed:

I en afhandling om slaget på Tap Hede i „Fra Viborg

Amt“, 1967, har jeg gjort rede for de militære pengevilkår 1200–1300, hvortil jeg af pladshensyn må henvise. Heraf skal jeg blot nævne, at omkring 1300 medfører krigsteknikkens stude, at rede penge – udmøntet sølv – bliver en nødvendighed for den, der vil hverve pansrede ryttere, og det i en sådan grad, at selve det udmøntede i kraft af udmøntningen bliver særligt eftertragtelserværdigt og må beskyttes specielt.

Krigsførelsen raffineres på grund af den pansrede rytters overlegne slagkraft og store bevægelighed, således at den i forstærket grad opererer med ødelæggelse af modstanderens produktionsapparat, d. v. s. evne til at føre krig. Dette kræver yderligere beskyttelse af de reelt foreliggende værdier, som vi i dag kan gemme bort i form af tal på papir.

Som et meget vigtigt led i krigsførelsen bliver der tale om at bemægtige sig de betydende mænds personer for at fordrø løsepenge, eller man kan jo kalde det, at de tages i pant for krigsskat – af sådanne dimensioner, at modparten ødelægges økonomisk. Krigen føres derfor ofte med ganske små, meget dyre styrker, der, rigtigt ført og udnyttede, kan få uhyre virkning uden så forfærdelig stor blodsudgydelse.

At slå disse mænd ihjel, når man har fået tag i dem, kunne kun betragtes som tåbeligt. Død mand var intet værd, – talte kun for $\div 1$.

Det er derfor forståeligt at disse mænds boliger måtte være sikre at sove og leve i. I perioder har familien låset sig selv inde i boligårnet hver nat, og ladet mandskabet låse sig inde i forborgen. Ingen betydende person kunne stole helt på sine egne hvervede – dertil ville modparten alt for gerne „dele i porten“ blot for at sikre sig den pågældende stormands person.

At dette liv – til hvilken livsform man er nået gennem en udvikling, der af de pågældende er følt fuldt ud na-

turlig, – har medført en vis kodex for holdning og samkvem, er ligeså selvfølgelig -- men det er noget af det, vi i dag ustandselig får galt i halsen. Om vi så står på vort hoved, kan vi ikke benægte, at det er disse stormænd, der har udviklet og ledet vort samfund frem, til det var modent til det næste skridt – ikke blot ved deres personlige fortjenester, men ganske simpelt fordi de har eksisteret som et uundværligt led i en mekanisme, der ellers aldrig var kommet videre. Derfor har deres boliger været „fortøjningspælene“.

Kamp:

Borgen er en passiv genstand, der kun kan forsvare sit indhold. Den kan kun „beherske“ det, som dens våbens tekniske stude rækker til, samt det, som dens garnisons udrykkende styrke evner.

Den kan have betydning som samlingssted for et oplands kampstyrke, og, beliggende ved et pas eller overfartssted, for den styrke, hvormed man vil beherske passagen. Endelig kan den være værdifuld som beskyttet observations- og meldepost.

Kongen må derfor være stærkt interesseret i store mænds personlige boliger – beliggenhed, kvalitet og ihænde-haverens politiske anskuelser – men det kommer især til udtryk, når han beslutter at han *ikke* vil tolerere en for kraftig korporlig selvforsikring. Dette gjorde dronning Margrete i større udstrækning for at komme sine politiske modstandere i forkøbet ved 1396 at udstede forbud imod, at der byggedes flere tårne og barfred – nydeligt garneret med hjertensgode begrundelser.

Utvivlsomt havde rigsrådet rimelig baggrund for at få byggeriet frigivet igen 1483 ved kong Hans's tronbestigelse. Da havde Unionskrigen raset i mere end 2 generationer. I den mellemfaldende periode var „huset“ begyndt at afløse „tårnet“ som hovedelement.

Hermed skulle det være klart, at en borg enten var en af samfundets driftige og dygtige personers hjem, som tillige gjorde det ud for pengeskab, bankhvælvning, politibeskyttelse, brandsikring og familie-, ansvars-, ulykkes- og livsforsikring, eller en af øvrighedens embedsmænds embedsbygning, hvortil var knyttet de samme formål foruden kontorfaciliteter for eventuelt skattekontor, militæradministration, politi- og domsvirksomhed med tilhørende arrest. Og i begge tilfælde en diminutiv kaserne fordi manden var krigspligtig i fuld rustning og havde et lille antal svende.

Lad os nu se på Spøttrup på denne baggrund i årene 1333 til 1535.

I 1333 køber den nogle og tyveårige væbner, *Niels Bugge*, ejendommen eller store dele deraf. Han har netop mistet sin første kone, med hvem han fik Støvring. Spøttrup må være en af de første ejendomme, han selv erhverver.

13 år senere erhverver han *Hald* som ufyldstgjort pant. Hans svigersøn (datteren af andet ægteskab) *Godskalk Skarpenberg* fik Spøttrup og Hald i medgift, men solgte Hald til *Valdemar Atterdag*. Han var ganske vist kongelig hovedsmand på Bahuus i Halland, men han deltog i det berømte kirkemøde i Lyby Kirke 1375.

Hans søn *Johan* – en i mange henseender overordentlig interessant personlighed – blev kgl. lensmand på Skive Hus 1407. Spøttrup afhændede han til Viborg Bispestol i 1404 i nærværelse af dronning og rigsråd! To år efter bekræftede kong *Erik* transaktionen. Sagen kendes kun fra registraturer, og der tales både om gave og pant eller salg. Men der læses sjælemesser for ham i Viborg siden.

Mystisk sag, der synes at handle om et Kongelev, der er kommet ud af kongens kontrol, og som hr. *Johan* nu

blander bispen ind i for dog at redde noget – et trick, som er blevet brugt i en del tilfælde på den tid.

Uretmæssig afhændelse til kirken skulle ikke hindre inddragelse, men dronningen er flere gange nådig mod kirken.

Disse tre ejere – og i alle tilfælde nr. 2 – må have haft grund til at opholde sig på stedet og have haft en beskyttet bygning der. Den kan ikke have ligget, hvor den nuværende ligger, for noget må stå, medens man bygger nyt. Ved studium af terrainformer på flyfotografi synes det rimeligst at søge stedet, hvor gården, 300 m nord for borgen, ligger – på en knold ved søkanten for enden af en tør bakkeryg, der fører direkte til Rødning. Der er fugtigt ved siderne, og det er i nærheden af den nye byggeplads. Disse vilkår findes ikke andre steder.

En brolægningsagtig stensamling, der engang blev fundet på sydsiden, blev tydet som anlæg i tilslutning til en havn – men den tanke er umulig, for vandstanden har aldrig været høj nok. Det er langt snarere netop brolægning over det fugtige strøg på vej til byggepladsen.

Hvor er så det forventelige tårn blevet af? Ja, dronningen har måske forlangt det nedrevet ved lejligheden. Det gjorde hun da Hald blev afhændet til samme bispedømme 1393.

Herefter gjorde begge de gamle Bugges-Skarpenbergsgårde tjeneste som fogedsæde i Viborgske bispelen. Embedshuse. Hvordan de var kommet igennem de to borgerkrige i *Valdemars* tid og oprøret ved *Christoffer af Bayerns* tiltræde, melder historien ikke meget om.

Den nye bygning udvikles gradvis, idet man dog nogenlunde følger en forud lagt, storstilet plan – således som det er beskrevet af Arne Nystrøm efter de undersøgelser, som han har foretaget i forbindelse med restaureringen 1938–41. Der er imidlertid grund til at pille dette lidt fra hinanden for at forstå formålene.

Dronning *Margretes* byggeforbud har vist været ret nøje fulgt, selv om f. eks. Gjorslev blev tilladt (bisp, kansler) så der har næppe været bygget før 1483.

Da skipper *Clement* skød det nordvestre hjørne ned i 1534, må hele anlægget og voldene have stået færdige, for voldene er årsag til, at det kun gik ud over hjørnet.

Imellem disse to årstal skal hele bygningsudviklingen klemmes sammen, d. v. s. 45 år. Der er en teoretisk mulighed for, at man har fået byggetilladelse før 1483 – men dels er den ikke stor, og dels ændrer det ikke det principielle i billedet.

Der kendes nogle fogeder på Spøttrup i årene før 1486; men den første, kendte lensmand: *Oluf Pedersen Glob Due* – broder til bisp – træder til dette år, efterfulgt ca. 1495 af *Niels Maltesen Juul*.

Da fogederne tillige er præster på egnen, antyder ansættelserne, at der ikke var noget at være lensmand på før 1486. Det skulle så være bisp *Niels Glob*, der havde dannet sig et billede af det endelige værk og have sat arbejdet i gang straks efter 1483.

1. etape omfattede en firkantet gårdsplads med en høj, flot bygning langs sydsiden. Kælderen og første etage var under fælles hvælvinger, uden vinduer, men begge med to døre på midten mod gården. 2. etage var til beboelse med højtsiddende, store vinduer. Udvendig trappe. 3. etage var loft, forsynet med glugger – muligt trægalleri – hvorfra murfoden kunne beskyttes.

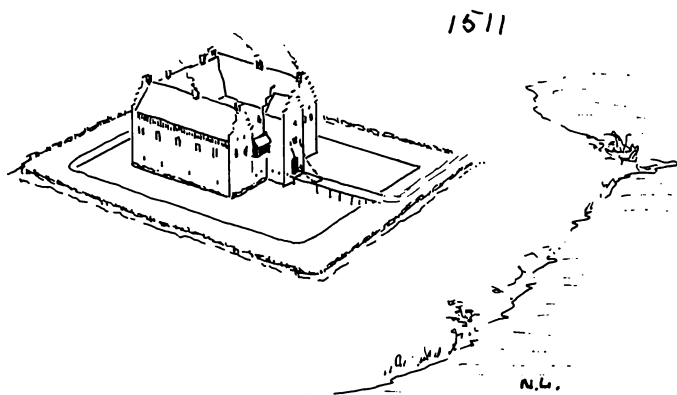
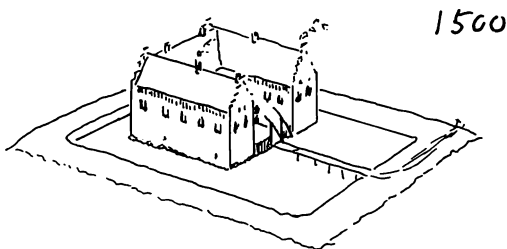
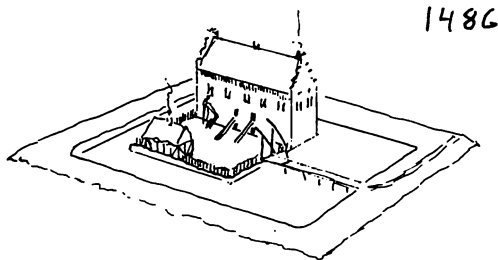
Gårdspladsen har formentlig haft svært flethegn eller pallisade langs kanten, en let køkkenbygning i et hjørne og en bred grav (den nuværende indre) udenom. Den opgravede jord kastet i et fladt, 10 m bredt banket af $1\frac{3}{4}$ m højde udenfor graven.

Det er skatkamret der er bygget – det tidligere tårn i langstrakt facon. „Hundehullerne“ i disse var til forråd.

2. etape begynder formentlig med den næste bisp, *Niels Friis*, 1498. Kongen har lige afsluttet krig i Sverige, og sådan noget minder altid om, hvad man skal have i orden. Værket fortsættes med, at øst- og nordfløjen føjes til, og vestsiden i alle tilfælde nu forsynes med pallsade.

Bygningerne er til beboelse og til embedsforretninger.

Man bemærker især den store sal, der rækker gennem 2

etager i østfløjen – en typisk embedssal til retshandlinger o. l.

Formentlig har der været kapel i NØ-hjørnet. Man plejede at have en østgavl bag alteret, og sydfløjens var jo optaget, men der er ikke noget særligt vinduesarrangement, der angiver det.

Arkitekt *Nystrøm* har peget på den mindre smukt anlagte sokkel under denne etapes bygninger. Det står imidlertid i forbindelse med, at der allerede var anlagt grav om en afstivet gårdsplads – der i øvrigt havde bevaret bakkefladens lette skrånen mod vest.

3. etape skulle efter den oprindelige plan have lukket gården med en vestfløj. I stedet blev den resterende gårdsplads bibeholdt, men al energi rettet mod et stærkt adgangsforsvar. Byggeriet ses derfor bedst i forbindelse med en ny påmindelse.

I fortsættelse af unionskrigen opstod der 1509 krig med Lübeck, der udstedte fejdebrev, hvor GUD blev kaldt til vidne på, „at man var nødsaget til at angribe Kongen, hans lande og undersætter med rov, brand, manddrab og andre fjendtlige handlinger“, hvilket medførte landgang på Langeland, Møn og Bornholm. Kongen lod allehånde forsvarsanstalter foretage over hele riget. Da der netop samtidig kommer ny bisp: *Erik Kaas* (1508), falder det naturligt at „tage fat igen“.

Vestsiden forsynedes med en høj mur med porttårn i midten og – formentlig – med udkraget kampstade på trægalleri, der i Norden endnu var brugbart.

Kanonforsvar indførtes. Skytset var smedejernsskyts – bagladning med dårlig tætning – der skød stenkugle eller „Skrå“. Til muren langløbende Skerpentiner og til tårnet især *Porthunde*, der var korte og beregnede på opgaven: at rense det nære forterrain.

Der har sikkert samtidig været hugget tilsvarende skydeskår ud i kælderetagen til de andre sider.

Medens porttårnet blev bygget, var der stadig åbent på dets sydside. Da man bagefter skulle lukke muren til her, havde man i mellemtiden erfaret, at de nordlige skydeskår var for lave, og rettede det.

Nu ragede den færdige borg så op over sine omgivelser, dominerende den bare overflade med skyts fra jordhøjde og armbrøstskytter fra tagetagen – lukket og rede til at beskytte kirkens værdier og værne om dens administration – Lübeck eller ikke Lübeck – i dansk borgbyggeri et sjældent helstøbt værk.

4. etape. 1520 ansættes en ny bisp: *Jørgen Friis* – en meget dygtig, energisk og stærkt stillingtagende mand. Da hans overbevisning er opretholdelse af den katolske kirke og, samfundsmæssigt set, modstand mod *Chr. II's* nye love, der krænker hans stands begreber om ledelse, så hører han til de absolutte tabere i reformationsopgøret. Han får den af naturlovene bestemte skæbne: „Ve de overvundne, thi de får ikke hunds ret!“

Han ser *Chr II's* felttog til Stockholm 1518 med gæsteoptræden af den franske konges forbilledlige artilleri under *Gaston de Breze*. Han oplever borgerkrigen i Jylland mod *Chr. II*, erfarer virkningen af den tyske præst *Luther's* optræden og hører om den tyske borgerkrig 1525. Endelig har han erkendt, at den nye opfindelse: den bronzestøbte forladekanon, der var helt tæt bagtil, og som skød støbte jernkugler, endelig var kommet til Norden.

Da Hald – atter HALD – formentlig ikke rådede over tidssvarende bygning til at administrere bispedømmets sydvestlige len fra i disse tider (dronning *Margrete* havde jo påbudt nedrivning af borgen) besluttede han 1525 at bygge et nyt og tidssvarende værk og skaber Danmarks første ARTILLERIFÆSTNING – samtidig med at *Henry VIII* gør tilsvarende i England.

Jordvolde erstatter mure, fordi han har indset, at mur ikke kan holde mod jernkugler fra forladekanoner.

I volden indbyggede han et tykt, rundt artilleritårn – aldeles ikke et „fangetårn“, som folk naivt siger – hvis nederste rum var til krudt og materiel, og hvis top var standplads for skytset – ligesom på den samtidige *Albrecht Dürer's*. Menneskene fik lette, behagelige bindingsværkshuse inde bag volden.

Han har ærgret sig enormt over det nybyggede, forældede Spøttrup, og derfor lod han samtidig opføre en dækkende vold om de flotte huse – med det resultat at den ydre grav opstod, for der blev jorden taget fra. Voldens højde (og drøjde) kom til nøje at svare til landskabet – jo højere op ad bakken, jo højere vold. Ind mod bakkens top, der var farligst, var volden forsynet med bæk til skyts.

Når fjenden kom op på volden ville han kunne skyde ind i beboelsen ad de store vinduer. Derfor blev disse murede til og forsynede med kastespalter til forsvar af murfoden.

Spøttrup er det mest slående eksempel på tidens brydning hvad angår magtmidlernes indflydelse. 1534 skød „Grevens“ artilleri roskildebispens Hjortholm sønder og sammen på en dag. Bisp *Jørgen Friis* havde som eneste mand set ret.

Da krigen i det sene efterår 1534 kom til Spøttrup, var borgen rede.

Vi ved at nordvesthjørnet blev skudt ned og at noget af træværket brændte. Ved at studere terrainet kan man slutte sig til, hvorledes angrebet har været ført på dette grundlag.

Et hold af skipper *Clements* folk – muligt under hans egen kommando og medførende ganske få kanoner og tilsvarende lidt ammunition – er ankommet for borgen og har åbnet angrebet mod østsiden, d. v. s. fra „Løgparken“ og har bundet forsvarerens opmærksomhed her. Medens dette er sket, har føreren søgt efter et sted, hvor han

kunne få skud til huset på kortest mulige afstand – for ikke at miste for mange skud – og uden selv at være for udsat. Han har fundet det *eneste* sted, hvor dette kunne lade sig gøre, nemlig ud for voldens nordøstre hjørne ved gartnerboligen. Her kunne nordfløjens vestlige halvdel lige ses på skrå over volden, og her lå man i forsvarsvoldens døde vinkel.

Trods dette dygtigt udførte angreb med netop det resultat, der ville kunne opnås, og som kan ses den dag i dag – den manglende ende af huset – *gav borgen sig ikke*. Kun med store styrker og mere artilleri ville bispens Spøttrup falde.

Men krigen var alligevel tabt for det katolske parti. Godset og borgen blev inddraget af kronen og solgt.

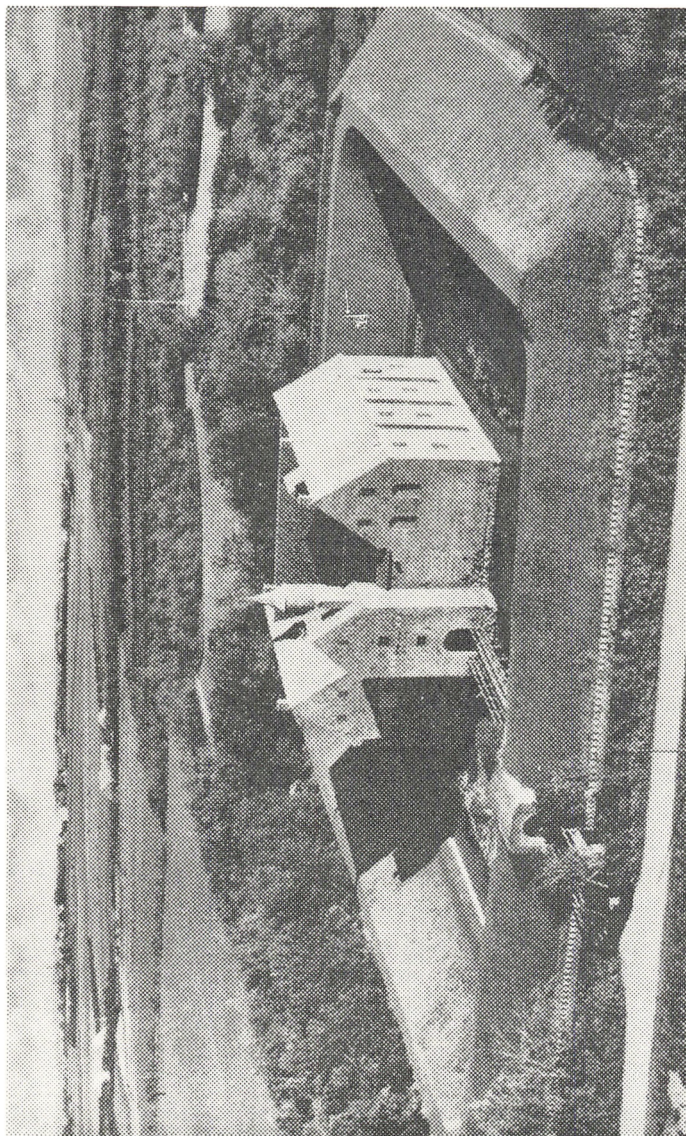
Kongen havde lært af krigen, at når han sad på artilleriet, kunne ingen igen vove en opstand.

Siden har artilleriet været under kongens personlige kontrol, ligesom flåden, og været unionens våbenmagt, medens landene havde hver sin nationale hær.

Fra da af handler Spøttrups historie kun om, hvorledes man gør en borg til et udholdeligt hjem.

Alle senere ombygninger har haft det ene formål.

(Gengivelse – også i uddrag – kun med kildeangivelse).

Den gamle istandsatte Salling bispeborg Spøttrup, som burde være Danmarks borgmusæum, set fra V. S. V. Clements skudretning ses lodret over voldporten

Bjørnsholm eller Vitskøl kloster, hvortil Historisk Samfunds rundkørsel gik i 1970, og med megen forekommenhed forevistes af forstanderen, Verner Leth, som ses i forgrunden

Årsberetning for Historisk Samfund 1970-71

Ved *Johannes Bang*

En ihærdig medlemshvervning i det forløbne år har bevirket, at vort medlemsantal nu er blevet det største i Historisk Samfunds virketid – og vi er som sædvanlig nået ud til alle vore medlemmer med årbogen, den såkaldte „Skivebogen“, der er vort egentlige ærinde, hvori vi søger at imødekomme et behov for let læste lokalhistoriske arbejder, så at denne skriftrække virkelig kommer til at vise et troværdigt billede af vore forfædres færden på denne egn. Redaktions-udvalget modtager derfor gerne manuskripter til gennemsyn og eventuel optagelse i årbogen.

Af anden virksomhed kan nævnes at Historisk Samfund er aktivt involveret i arbejdet på egnens tvende museer, Skive museum, og middelalderborgen Spøttrup.

Yderligere kan meddeles, at Det byhistoriske arkiv ved

biblioteksudvidelsen er flyttet til et nyt og mere rummeligt lokale bag læsesalen.

Styrelsen har endvidere efter indbydelse været repræsenteret ved de forberedende møder angående oprettelsen af en skolesamling og et lokalhistorisk arkiv i den nye Spøttrup storkommune.

I afvigte efterår døde fru lærer *Ejnar Poulsen* i Hem gamle skole, hvis mand i en årrække var et virksomt medlem af Historisk Samfunds styrelse. Det hyggelige lærerhjem var ofte rammen om vore styrelsesmøder. Efter familiens anmodning medvirkede Samfundets sekretær ved realiseringen af *Ejnar Poulsons* samlinger, der omfattede skolehistoriske arbejder, men også betydelige samlinger af personal- og lokalhistorisk art.

Det skolehistoriske stof fordeltes mellem det nyoprettede Institut for skolehistorie og Viborg amts skolecentral, mens dele af det øvrige materiale blev overdraget til Det byhistoriske arkiv i Skive, i hvis bestyrelse *Ejnar Poulsen* havde haft sæde siden oprettelsen.

En mindre samling museumsgenstande skænkedes til Skive museum. Historisk Samfund, der var repræsenteret ved fru *Poulsons* begravelse, overbragte familien sin bedste tak.

Også vort mangeårige styrelsesmedlem og formand, lærer *J. C. Krogh*, forhen i Tøndering, efterlod sig ved sin død et stort lokalhistorisk stof som familien velvilligt har overladt til Skive museum og det byhistoriske arkiv, de to institutioner som lærer *Krogh* selv meget energisk havde arbejdet for oprettelsen af.

Den årlige historiske vandring, som netop lærer *Krogh* tog initiativet til for en halv snes år siden, fik igen i afvigte sommer et vellykket forløb begunstiget af et smukt høstvejr.

Efter formandens velkomst til henvend 250 deltagere, fortalte den kendte forhv. førstelærer *Sigvardsen* – højt

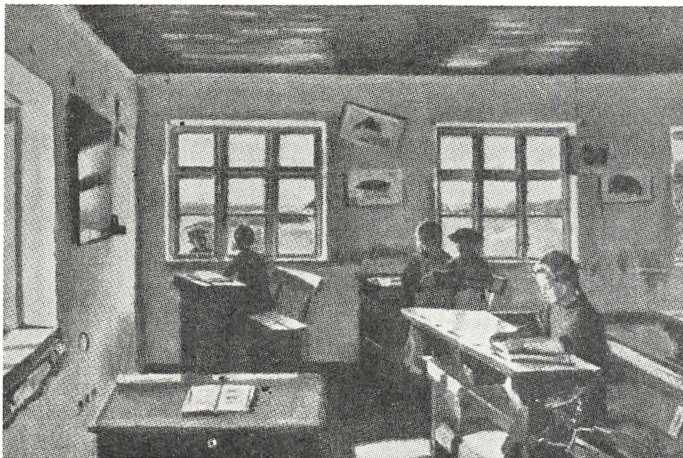
hævet over folket på en afbrudt søjle – veloplagt om Vitskøl klosterets historiske baggrund og planen over den store klosterkirke, hvorefter der blev lejlighed til en rundgang i den berømte urtehave, ligesom forstanderparret gæstfrit åbnede hovedfløjen for de mange interesserede besøgende.

I den smukt beliggende sommerrestaurant, „Næsbydale“ afvikledes kaffebordet med taler og sang, og efter en smuk køretur langs Limfjordens vande, afsluttedes turen med et besøg på den nyrestaurerede, stråttækte herregård „Hessel“ på Lovns halvøen.

Sluttelig gør vi opmærksom på Historisk Samfunds net af tillidsmænd, der er spredt ud over vort område. Navnene og adresser på dem findes bag i bogen.

Johannes Bang,
formand.

En stor del af de skænkede efterladenskaber fra lærer Ejnar Poulsens samling i Hem, er nu indgåede i Skive historiske byarkiv, på foranledning af arkivar Svend Mortensen, og udgør en meget værdifuld forøgelse. (Billedet forestiller en skolestue på landet, efter maleri af Skivemaleren Hans Smidth)

Skive byhistoriske arkiv årsberetning 1970-71

Ved *Svend Mortensen*

Skive byhistoriske arkiv, der har lokale på biblioteket, har gennem udsendelse af tryksager forsøgt at videreføre arbejdet på at gøre opmærksom på arkivet som det sted, hvor man opbevarer alle arter af papirer og billeder, der fortæller noget om mennesker på egnen i går og i dag, f. eks. personlige papirer, attester, dagbøger, optegnelser m. m. eller arkivalier stammende fra institutioner, skoler og forretninger, såsom årsberetninger, jubilæumsskrifter og protokoller. Også foreningsarkivalier som vedtægter og forhandlingsprotokoller modtages gerne.

Netop i disse år er der ved at skabes en forståelse for værdien af arkivalier af lokal oprindelse som kilde til byhistoriske og slægtshistoriske studier.

Pressens omtale af arkivets arbejde har betydet meget i forsøget på at gøre offentligheden opmærksom på de ofte uerstattelige værdier, der går tabt, når man rydder skuffer og pulterkamre.

Et enkelt foredrag om arkivets virke er holdt for Sct. Georgsgildebrødrene.

I sommermånederne havde vi på museet arrangeret en skoleudstilling, hvor de mange skolebilleder vakte interesse hos publikum.

Arkivets arbejdsområde er siden april 1970 udvidet til at omfatte den nye storkommune, idet vi også interesserer os for Salling og Fjends.

Samarbejdet med museet er foregået efter tidligere retningslinier. Sammen med overlærer Kn. Hendriksen er vi ifærd med at foretage en nyordning af museets arkiv.

Antallet af besøg og henvendelser ligger på samme niveau som sidste år. Foruden den faste stok har vi også fornøjelsen at se nye ansigter på arkivet.

For stadsingeniørens kontor er foretaget en undersøgelse af alderen på de enkelte huse i bykernen; til gengæld har arkivet modtaget en samling karrékort til samlingen.

Ved dødsfald er vi i årets løb ved arvingernes velvilje kommet i besiddelse af 3 større samlinger med tilknytning til by og egn.

I august 1970 døde den sidste herboende ætling af den gamle Skive-familie *Buemann*, købmand *Aage Buemann*. Fru *Inga Schuller f. Buemann* har venligst overladt os en større samling fotos og arkivalier bl. a. fra Handelsstandsforeningen, i alt ca. 120 nr. til byarkivet.

Lærer *I. C. Krogh*, tidl. Tøndering, der var drivende kraft i Historisk Samfund, en årrække formand, efterlod sig ved sin død i efteråret 1970 en større samling lokalhistorisk materiale, bl. a. en manuskriptsamling, der også omfatter faderens, lærer *N. Chr. Kroghs*, arbejder. Sam-

lingen er især præget af topografiske og slægtshistoriske studier.

Ved realiseringen af den kendte skolehistoriker lærer *Ejnar Poulsens* dødsbo – efter fru *Poulsens* død i nov. 1970 – har familien velvilligst deponeret nye betydelige samlinger på Skive byarkiv. Materialet omfatter næsten alle arkivgrupper, men dog især personalhistorie og topografi, ialt over 300 nr.

En gammel Skivedreng, *S. Paaske Pedersen*, Århus, har lige fuldført en meget detaljeret erindringskitse om barndommen i Skive på over 100 sider, der bl. a. omfatter kapitler om markedet og teaterlivet.

Skives æresborger, *Caspar Hasselriis*, er gået i gang med en beskrivelse af byen ved århundredskiftet.

Vi gentager opfordringen til gl. Skiveborgere om at nedskrive deres erindringer til arkivet.

Fra det slægtshistoriske område kan nævnes, at kirketjener *J. Kr. Larsen* har udarbejdet en slægtstavle over den gamle skiveslægt *Harder*, og overlærer *Marie Bang* har afleveret et eksemplar af sine slægtshistoriske studier til arkivet.

Fru *Helene Vedel* finder stadig nye ting frem fra sine gemmer, og fru graver *Tybjerg* har indleveret en række fotos af personer med tilknytning til kirken.

Lærerinde *Dagmar Rosgaard*, Fly, der stammer fra Skive, har gennem årene betænkt os med billeder og tryksager fra fødebyen.

Dir. *V. Overgaard*, tidligere Skive Tømmerhandel, har ladet firmaets forretningsbøger deponere her.

H. Vester Christensen har reddet værdifuldt materiale fra undergang, og forretningsfører *P. Schou* har på forskellig måde ydet arkivet gode tjenester.

Vi har optaget to båndoptagelser:

Fhv. borgmester *Woldhardt Madsen* – En mand og en by.

Typograf *Chr. Mortensen* – Glimt af Skive ved århundredskiftet.

Samlingen af trykt lokalhistorisk og topografisk litteratur vedr. Skive, Salling og Fjends i form af bøger, tryksager samt litteratur af og om personer med tilknytning til byen og egnen er også væsentligt øget i årets løb.

Også samlingen af lokale skønlitterære forfattere er blevet forøget. Det drejer sig især om *Aakjær*, *Marie Bregendahl*, *Johanne Buchardt* og *Schade*. Det kan nævnes, at alle *Marie Bregendahls* håndskrevne manuskripter opbevares her.

Som et led i bestræbelserne på at fremme kendskabet til de offentlige arkivers indhold har Landsarkivet tilstillet os en registratur over Amtsarkivet for Nørrejylland.

En daglig registrering af byens begivenheder finder sted efter aviserne.

Iflg. gaveprotokollen har vi i det forløbne år modtaget gaver fra nedennævnte personer. Skive byhistoriske arkiv bringer herved sin bedste tak.

GAVELISTE 1970/71

Hr. pastor Johs. Bang, her,
 lærerinde Dagmar Rosgaard, Fly,
 hr. landinspektør Leif Ramsgaard, her,
 afd. lærer I. C. Krogh, her,
 Viborg byhistoriske arkiv,
 fhv. portør Nis Pedersen, her,
 fru Damgaard Jensen, her,
 fru Kirsten Aakjær, her,
 Skive Museum,
 overlærer Knud Hendriksen, her,
 hr. og fru Bastrup, her,
 hr. dir. A. Zøylner, her,
 hr. Vester Christensen, her,
 fru Helene Vedel, her,
 fhv. overlærer Aage Petersen, her,
 fhv. skoleinspektør S. Jensen, her,
 fhv. museumsforstander K. Enna Jensen, her,
 hr. skoledirektør C. E. Thomsen, her,
 hr. overlærer Sigurd Hansen, her,
 hr. malermester Vernegreen, her,
 hr. overbibliotekar B. Kristiansen, her,

hr. stadsgartner Greve, her,
afd. lærer Ejnar Poulsens arvinger,
hr. provisor Gredal, her,
hr. kirketjener Jens Kr. Larsen, her,
hr. boghandler Agger, her,
hr. S. Paaske Pedersen, Århus.
fru graver Tybjerg, her,
fru Karen Strøm Hansen, her,
hr. fhv. forretningsfører P. Schou, her,
hr. fhv. dir. Overgaard, her,
hr. fhv. dommerfuldmægtig Olesen, her,
hr. fhv. landpost Christoffersen, Ramsing,
hr. ekspeditionssekr. Ove Andersen, her,
frk. Agnes Nielsen, Jyllandsgade,
maleren N. Mølgaard Andersen, her,
maleren Mogens Otto Nielsen, her,
Turistkontoret v. fru Lisbeth Thomassen, her,
hr. sygehusinspektør H. Holm, her,
organist frk. Hilda Jensen, her,
fuldmægtig frk. Frida Rasmussen, her,
afd. købmand Aage Buemann, her,
hr. dir. Caspar Hasselriis, New York,
hr. dir. Woldhardt Madsen, her,
fru arkitekt Nielsen, tidl. Krabbesholm Håndværkerskole,
typograf Chr. Mortensen, her,
hr. viceinspektør Kn. Bjerre, her,
hr. malermester Willy Jacobsen, her,
overlærer Marie Bang, her,

NAVNELISTE

AA-A

- Aakjær, Jeppe, Forfatter 122.
 Aakjær, Kirsten, Frue 122.
 Abel, Konge 16.
 Agger, Stephan, Boghandler 123.
 Alberti, P. A., Minister 89.
 Andersen, Andr., Købmd. 46, 61.
 Andersen, Esper, Mejerist 27.
 Andersen, H. C., Digter 9, 16, 21.
 Andersen, Møller, Slagterm. 39.
 Andersen, N. Mølgaard, Maler 123.
 Andersen, Ove, Ekspeditions-sekr. 123.
 Andersen, P., Konditor 47.
 Andersson, A., Skrædderm. 43.
 Angelo, H., Red. 90.

B

- Bagesen, Jens, Digter 32.
 Bahnsen, Carl, Præst 64, 65, 71, 72.
 Balling, Niels, Gdr., Balling 40.
 Bang, Eduard, Maskinhandler 99.
 Bang, Fred, Vilh., Bankdir. 99.
 Bang, Johannes, Præst 4, 117, 118, 122.
 Bang, Marie, Overl. 121, 123.
 Bastrup, Frue 122.
 Becker, Peter, Overl. 72, 74.
 (Beck) Pedersen, Peter, Skolel. i Durup 34.

- Beck, Vilh. P., Forhv. Malerm. 22, 35.
 Berg, N. C., Sagf. 53.
 Bjerre, Kr., Viceskoleinsp. 123.
 Boserup, N. L., Manufakturh. 46.
 Bregendahl, Marie, Forf. 122.
 Breze, de Gaston 112.
 Brix, Chr., Bankass. 39.
 Brix, Peter, Købmd. 39.
 Brøndum, W., Gasm. 53.
 Buchardt, Johanne, Forf. 122.
 Buemann, Aage, Manufakturh. 120, 123.
 Buemann, Jens, Manufakturh. 41.
 Bugge, Niels til Spøttrup 108, 109.
 Bøttern, Chr., Sagf. 42, 87, 90.

C

- Calundan, Købmd. 46, 65.
 Chr. II, Konge 112.
 Chr. IX, Konge 71, 82.
 Christensen, H., Vester 121, 122.
 Christensen, I. C., Konsejls-præsident 68, 76, 87, 88, 92, 93.
 Christensen, Ingv., Bogbinder 55, 56, 68.
 Christensen, I. P., Forret-ningsf. 48.
 Christoffersen, forhv. Land-postbud 123.
 Clement, Skipper 109, 113.

D

Dalsgaard, J. P., Propr. 97.
 Damgaard, Slagteriær. 56.
 Dige, Albert, Konsul, Købmd.
 53, 83.
 Dybdahl, A., Stiftamtmd. 71.
 Dürer, Albrecht, Maler 113.

E

Ebbesen, Niels, Væbner 17, 21.
 Ellinger, H. O. G., Prof. 43, 93.
 Erik, Konge 107.
 Eriksen, E. K., Tømrer 42.
 Erlandsen, Jakob, Ærkebisp
 5.
 Essen, Isidor von, Gasværks-
 best. 43, 83.

F

Faurschou, P. C., Købmd. 66.
 Fibæk, Tømrer 98.
 Frederik d. VIII, Konge 71,
 82.
 Frederiksen, Mads (Skov) 36.
 Friis, Jørgen, Bisp 113, 114.
 Friis, Niels, Bisp 110.
 Frølich, Lorents, Tegner 9.

G

Galster, V., Red. 90.
 Galt, Dorthe, Mogens
 Eskesens Enke 19.
 Gert, Greve 17.
 Glob, Anders 16.
 (Glob?) Elev, Bisp 16.
 Glob, Familien 8, 16, 18.
 Glob, Inger Poulsd. 7.
 Glob, Jens, den Haarde til
 Sjørring 5, 6, 9, 10, 11, 12,
 14, 16, 17, 21.
 Glob, Johanne Nielsd. til
 Vesløggaard 18.
 Glob, Laurens 16.
 Glob, Niels, Biskop i Viborg
 17-21, 119.
 Glob, Olaf, Bisp 5, 11, 15, 16.
 Glob, Due, Olaf Pedersen til
 Vellumgaard 119.
 Glob, Palle Pedersen 19.
 Glob, Peder Mogensen til
 Galtrup 18.
 Glob, Poul til Sjørring 6, 7, 16.
 Glob, Vaabnet 6.
 Glud, Præst 27.
 Gredal, Provisor 123.
 Greve, Gartner 123.

H

Halse, Drejer 43.
 Hans, Konge 19, 20, 106.
 Hansen, C. C., Jernstøber 52,
 61.
 Hansen, Carl, Red. 53, 88, 89,
 93.
 Hansen, G., Trikotageh. 56.
 Hansen, Johs., Kantor 52, 56,
 60, 61, 68, 72, 87.
 Hansen, Karen Strøm, Jour-
 nalist 123.
 Hansen, P. C., Høker 68.
 Hansen, Sigurd, Overl. 123.
 Harder, F. A., Købmd. 46,
 121.
 Hartz, F. til Lundholm 83, 97.
 Hase, Ove til Vellumgaard 7,
 12-18.
 Hasselriis, Caspar, Æres-
 borger i Skive 121, 123.
 Hasselriis, Else, Frk. 71.
 Hasselriis, H. W., Skoleinsp.
 71, 72.
 Hedegaard, Anton, Restaura-
 tør 28.
 Hemmingsen, Niels, Theolog
 19.
 Hendriksen, Knud, Overl. 120,
 122.
 Henry den VIII 112.
 Hestbech, P., Købmd. 40, 91.
 Hirschsprung & Sønner 38.
 Holm, Chr., Gross. 88, 89.
 Holm, Fr. Leopold, Borgm. 43,
 46, 59, 71, 72, 82, 97.
 Holm, H., Sygehusinsp. 123.
 Holm, Jacob & Sønner 38, 88,
 89.
 Holm, P. G., Manufakturh. 46.
 Holst, Niels, Købmd., Holste-
 bro 36.
 Holstein-Ledreborg, Statsm.
 92.

I-J

Ibsdatter, Gyde til Abbild-
 gaard i Lem 19.
 Jacobsen, A. (Villumsgaard),
 Lærer 77.
 Jacobsen, E. Borch, Sagf. 41.
 Jacobsen, Mads, Købmd. 40.
 Jacobsen, Willy, Malerm. 123.
 Jensen, Damgaard, Frue 122.
 Jensen, Hilda, Organist 123.

Jensen, J. Chr., Murer 56.
 Jensen, Kaj Enna, forhv.
 Musæumsforst. 122.
 Jensen, Marius (Marinus),
 Bogtrykker, Red. 41, 42,
 47, 56, 58, 64, 66-70, 72,
 83, 85.
 Jensen, Simon, forhv. Overl.
 122.
 Jessen, Frantz von 43.
 Jespersen, Chr., Pantel. 43.
 Johansen, Gustav, Rigsdagsm.
 42.
 Jung, Emil, Boghandler 43.
 Just, Jens, Købmd. 41, 46, 48,
 51, 64, 67, 82.
 Juul, Niels Malthesen, Lens-
 mand paa Spøttrup 109.
 Jørgensen, Postm. 83.

K

Kaas, Erik, Bisp 111.
 Kielgast, F., Købmd. 41, 45,
 46, 48, 49, 50, 52, 63, 67,
 70, 71, 80, 81, 84, 85, 86,
 98, 99.
 Kielgast, Knud, Konsul 83.
 Kjellerup, Anders, Lærer 21.
 Kjems, Hjalmar, Borgm. 48,
 56, 72, 75, 78, 79, 80, 84,
 86, 97.
 Kjærgaard, Chr., Tømrerm.
 52.
 Kloch, F., Snedkerm. 47, 56.
 Koch, Provst, Hem 83.
 Kristian den II, Konge 18.
 Kristiansen, Børge, Overbibl.
 123.
 Kristoffer den II, Konge 7,
 103, 108.
 Krogh, J. C., Lærer 117, 120,
 Krogh, N. C., Lærerm., Tønde-
 ring 121.
 Kæmpegaard, Fru Læge 63,
 64.

L

Larsen, Dr., Struer 90.
 Larsen, J. Kr., Kirketj. 121.
 123.
 Lasson, J. F., Premierl. 100.
 Lasson & Matzen i Horsens
 38.
 Lasson, Sophus V., Gæstg. 38.

Lauritzen, Sigfred, Tandl. 17.
 Leth, Verner, Forst., Vitskøl
 116.
 Levison, Fr., Manufakturh.
 43.
 Lidegaard, Chr., Propr.,
 Rønhjerg 90.
 Lidegaard, J., Møller,
 Brøndum 90.
 Lindquist, Lærer 77, 78.
 Linnemann, Kredsl. 67, 83.
 Lund, Jens, Overretssagf. 43.
 Lund, Sv. Aa., Propr. til
 Vellumgaard 18.
 Lunn, Niels, Oberst 101.
 Luther, Martin, Reformator
 112.
 Lynderup, Th., Gæstg. 82.
 Lønborg, Peter, Hem 90.

M

Madsen, V. H. O., Krigsm. 43.
 Madsen, Woldhardt, forhv.
 Borgm. 121, 123.
 Margrethe, Dronning 106, 109,
 112.
 Mortensen, Arbejdsmd. 62.
 Mortensen, Chr., Typograf
 122, 123.
 Mortensen, Svend, Byarkivar
 4, 119.
 Mouritzen, B., Lærer 78.
 Müller, Bankdir. 61, 68, 72, 83,
 87.
 Møller, H. L., Folketingsm.
 43.
 Møller, Joh., Apoteker 42, 43,
 52, 55.
 Mønsted, Otto, Fabrikant 38.

N

Neergaard, Statsm. 88.
 Nielsen, Agnes, Frk. 123.
 Nielsen, Carl, Gæstg. 61.
 Nielsen, Charles, Fot. 27.
 Nielsen, Fru Arkitekt 123.
 Nielsen, Gerhard, Red. 54-56,
 62, 72, 79, 80, 82, 97, 99.
 Nielsen, Michael, Borgm. 55,
 61, 90, 91, 98.
 Nielsen, Mogens Otto,
 Maleren 123.
 Nielsen, Nørhaven, Red. 98.
 Nislev, Propr. 90.
 Nystrøm, Arne, Ark. 108, 111.

O

- Odgaard, Peter, Propr. til Ny Skivehus 71.
Olsen, forhv. Dommerfuldm. 123.
Olsen, Bech, Bryder 44.
Olesen, C. C., Isenkr. 40, 41.
Overgaard, Valdemar, forhv. Direktør 121, 123.

P

- Pedersen, L., Vejmd. 55.
Pedersen, Laurids, Bogtr. 90.
Pedersen, Nis, forhv. Portør 122.
Pedersen, S. Paaske 121, 123.
Petersen, Aage, forhv. Overl. 122.
Petersen, Laura, Frue 63.
Petersen, Overbanem. 55, 61, 86.
Petersen, Skom. 43.
Petersen, Stationsf. 82.
Piper, Landstingsm. 93.
Poulsen, A. S., Bisp 71.
Poulsen, Ejnar, Lærer, Hem, og Frue 117, 119, 121, 122.
Poulsen, Jens, Murer 56.
Poulsen, L. P., Træh. 47, 51, 53, 56, 60, 64, 67-70, 72.

R

- Ramsgaard, Leif, Landinsp. 122.
Rasmussen, Frida, Fuldm. 123.
Rasmussen, Poul, Overretss. 43.
Reumert, Poul, Skuesp. 96.
Reumert, Provst 96.
Revsgaard, Mads til Kjærgaardsh. 18.
Riis, Jens, Købmd. 40.
Rosen, C. C. K. til Krabbesh. 41.
Rosen, T. R. til Krabbesh., Jægerm. 41, 43, 57, 58.
Rosenthal, F., Sagf. 46, 52, 67.
Rosgaard, R., Læreri. 121, 122.
Rosted, Kr., Red. 91, 94.

S

- Sabroe, Peter, politiker 26.
Sachs, Jean, Manufakturh. 44.

Salmonsens, Lærer, Oddense 90, 92, 93.

- Schade, Aug., Forf. 122.
Schou, Anna, f. von Lasson 38, 39, 99.
Schou, Chr. M., Købmd. 37, 39, 99, 100.
Schou, Fr. Chr. 36, 99.
Schou (Carl) Julius, Købmd. 36-42, 44-95, 97-99.
Schou, Mads, Købmd., Konsul 36, 37, 39, 99.
Schou, Maren f. Møller 37, 99.
Schou, Peter, forhv. Forrettingsf. 36, 99, 121, 122.
Schüller, Inga, f. Buemann 121.
Sehested, Holger til Bjerre 36.
Siggaard, Lærer 60.
Sigvaldsen, fhv. Førstel. 117
Skarpenberg, Godskalk til Spøttrup 107, 109.
Skarpenberg, Johan, Lensmd. paa Skivehus 107.
Smidth, Hans, Maleren 25, 119.
Spellerberg, Georg, Fiskeeksp. 43, 61.
Sørensen, Andr., Købmd. 21.
Sørensen, Enevold, Minister 71.
Sørensen, Otto L., Litterat 4, 5, 21.

T

- Thimm, Buntm. 41, 68, 69.
Thistet, A., Arkivar 21.
Thomassen, Frue, Sekr. 123.
Thomsen, C. E., Skoleudir. 122.
Thomsen, Frue, Tاند. 61, 63.
Thomsen, Vejbet. 56.
Trap, Cort, Vinh. 40.
Trap, Geheimer. 21.
Tybjerg, Gartner 121, 123.

V-W og Z

- Valdemar Atterdag, Konge 16, 108, 109.
Vedel, Helene, Frue 121, 122.
Vernegreen, Malerm. 123.
Vilhelmsen, Red. 93.
Westergaard, S. M., Provst 71, 83.
Wimmer, Skolemand 16.
Zahle, Statsm. 92.
Zøylner, A., Direktør 122.

INDHOLD

<i>Otto L. Sørensen</i> : Jens Glob den Haarde og Ove Hase til Vellumgaard	5– 21
<i>Vilh. P. Beck</i> : En ung Sallingbos rejse fra Durup til hovedstaden	22– 35
<i>Peter Schou</i> : Julius Schou 27. juli–4. august 1911. Skive bys offentlige liv omkring århundredskiftet	36–100
<i>Oberst Niels Lunn</i> : Borgen Spøttrup	101–115
<i>Johannes Bang</i> : Årsberetning for Historisk Samfund 1970–71	116–118
<i>Svend Mortensen</i> : Skive byhistoriske arkiv, årsberetning 1970–71	119–123
<i>Otto L. Sørensen</i> : Navneliste	124–127

BOGSALG

Saa langt Oplaget rækker, sælges nedennævnte Bøger og Skrifter til følgende Priser ved Henvendelse til Kassereren, Otto L. Sørensen, Frederiksgade 4, Skive, Postnummer 7800, Gironummer 38999. Telf. 52 13 15.

10,00 Kr. „Skivebogen“ 1964.

4,00 Kr. „Skivebogen“ 1911, 21, 22, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 33, 34, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 51, og 55.

5,00 Kr. „Danmarks Riges middelalderlige Breve“. For 5 Hefter.

3,00 Kr. „Salling Banks Historie“. Jubilæumsskrift af Niels P. Bjerregård.

1,50 Kr. „Tolv Sandheder om Sønderjyllands Danskhed“ af Gudmund Schütte.

4,00 Kr. „Af Skives Historie“ af Niels P. Bjerregård. Fylder „Skivebogen“ 1947.

4,00 Kr. „Liv og Virke“. Jubilæumsbog om Børstefabrikant A. P. Pedersen, Skive, af Niels P. Bjerregård. Fylder hele „Skivebogen“ 1949.

4,00 Kr. „Af Rødding Sogns Historie“ af Niels P. Bjerregård. Fylder næsten hele „Skivebogen“ 1950.

HISTORISK SAMFUNDS STYRELSE

I Foreningsanliggender bedes man henvende sig til Formanden, Pastor emer. Johannes Bang, Østertorv 7, Skive. Tlf. 52 02 56, og Kassereren Otto L. Sørensen, Frederiksgade 4, Skive. Tlf. 52 13 15. Den øvrige Styrelse bestaar af forhv. Førstelærer Kaj Enna Jensen, Samsøgade 8, Skive (Næstformand). Tlf. 52 22 89, Arkivar ved det byhistoriske Arkiv, Svend Mortensen, Norgaardsvej 6, Skive, Bibliotekar Carl Langholz, Skive, samt Fru Kirsten Hougaard Nielsen f. Aakjær, Skovvænget 6, Skive, og Lærer Rud Kjems, Balling.

Revisorer er Direktør G. H. Pedersen, Skive Markfrøkontor, og forhv. Direktør Valdemar Overgaard, Dommerby.

Æresmedlemmer er Historisk Samfunds Formand, Pastor emer. Johannes Bang, og den fungerende Kasserer, Litterat Otto L. Sørensen, begge af Skive.

Al indbetaling sker nemmest og billigst pr. Giro N. 38999 til Kassereren for Historisk Samfund for Skive og Omegn, Otto L. Sørensen, Frederiksgade 4, Skive.

Findes der i Deres Gemmer Billeder fra Skive og Oplandet, Salling og Fjends, enten Gadebilleder, Gaarde, Personer, Grubebilleder eller andre lokale Fotografier, som vi kan laane og benytte, bedes disse venligst sendt til Otto L. Sørensen, Frederiksgade 4, 7800 Skive, hvor de med Tak modtages – og er der endvidere hos Dem Ideer eller Artikler at faa til næste Skivebog, saa lad os endelig se dem.

Se ogsaa efter om De mangler tidligere Aargange af „Skivebogen“, saa skriv bare herom. Bøgerne kan ogsaa rekvireres gennem Byens Bøghandlere.

SKIVEBOGEN

udsendes til Samfundets Medlemmer for det aarlige Kontingent 12 Kr. Indmeldelse kan ske til Kassereren: Otto L. Sørensen, Frederiksgade 4, Skive, Tlf. 52 13 15, til hvem ogsaa al Henvendelse angaaende Ekspeditionen bedes sendt samt til hvem Tidsskrifter og Bøger bedes adresseret. Indmeldelse modtages ligeledes af samtlige Styrelsesmedlemmer og Samfundets Tillidsmænd i Sognene i Salling og Fjends:

Hindborg Herred.

Dølby: Gdr. W. V. Johannesen, Brødkær, Øksenvad, Tlf. Skive 52 19 86.

Hem: Gdr. Chresten Clausen, Lundgaard, Tlf. Hem 2.

Hindborg: Gdr. Volmer Pedersen, Tlf. Hem 142.

Hvidbjerg: Pens. Søren Nørgaard, Hvidbjerg.

Resen: Viceinspekt. Poul Tolstrup, Resen Skole.

Skive Landsogn: Jens Vester Kristensen, Skjoldborgvej, Braarup.

Volling: Frederik Refsgaard, Volling, Tlf. Balling 139.

Nørre Herred:

Breum-Grinderslev: Gdr. Harald Knudsen, V. Breum, Tlf. Grinderslev 94.

Junget-Thorum: Gdr. Jens Chr. Foged, Hinnerup, Thorum.

Selde: Lærer K. E. Nielsen, Selde, Tlf. 108.

Harre Herred:

Fur: Museumsforstander Brejner Jensen, Nederby, Fur.

Kirkeby: Købmand Aage Østergaard, Kirkeby, Tlf. Roslev 130.

Roslev: Gdr., Sparekassedir. Hans Kr. Jepsen, Gamstrup pr. Roslev.

Rødning Herred:

Balling: Lærer Rud Kjems, Balling.

Haasum: Gdr. Jakob Refsgaard, Haasum, Tlf. Ramsing 108.

Krejbjerg: Gdr. Aage Dalgaard Mikkelsen, Krejbjerg, Tlf. 43.

Lem: Forhv. Gdr. Chr. E. Bjerre, Lem, Tlf. 139.

Ramsing: Gdr. Gerhard Svenningsen, Ramsing.

Rødning: Fru Birthe Lundsted Nielsen, Tlf. Spøttrup 153.

Fjends Herred:

Dommerby: Seminarieelev Lotte Ørtoft, Tlf. Skive 52 12 79.

Feldingbjerg: Gdr. Pinnerup Sørensen, Thorsø, Tlf. Højslev 396.

Højslev: Seminarielærer Ib Olesen, Højslev Kirkeby, Tlf. 75.

Vridsted: Ingeniør Madsen, Vridsted, Tlf. 65.

Vroue: Gdr. Sv. Trankær Amstrup, Vroue pr. Skive.

Ørslev-Kloster: Tømremester N. Baunhøj, Lund, Tlf. 209.

Ørum: Lærer S. Bilstrup, Ørum Skole, Tlf. Lund 172.